

ΕΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον τὴν πρώτην ἐκάστου μηνός,

ὑπὸ

Ἀλεξάνδρου Γ. Σκαλίδου.

198

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἐν Ἑλλάδι	δραχ. 10.
Ἐν Τουρκίᾳ	φράγ. 16.
Ἐν Μολδοβλαχίᾳ	φλωρ. 2.

Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦνται τὴν 1 Ὀκτωβρίου καὶ λήγουσι τὴν 30 Σεπτεμβρίου.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΓΓ. ΚΑΝΑΡΙΩΤΟΥ.

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΛΑΙΩΤΙΣΣΗΣ,
ΑΡΙΘ. 14.

1869.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΡΩΤΟΔΕΚΤΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Δ'. — ΦΥΛΛΑΔ. 108.

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1869.

ΠΩΣ ΔΙΑΤΗΡΕΙΤΑΙ Ο ΕΡΩΣ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ
ΕΙΣ ΠΡΑΣΙΝ ΚΑΙ ΣΚΗΝΗΝ ΜΙΑΝ.

ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΤΙΜΩΝ. 30 ἐτῶν.

ΑΣΠΑΣΙΑ. 25 ἐτῶν.

Αἴθουσα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Ἀσπασίας. Τράπεζα εἰς τὸ μέσον, ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης λεύκωμα φωτογραφιῶν καὶ ὁ περίπλους τῆς γῆς τοῦ Ἄραγῶ. Ἀνάκλιτρον ἐπὶ τοῦ ὑποίτου ἡ Ἀσπασία κάθηται πλέκουσα· ἡ ὄψις αὐτῆς αὐστηρὰ καὶ μελαγχολικὴ. Ὁ Τίμων ἐπὶ μὲν παρατηρεῖ τὰς φωτογραφίας, ἐπὶ δὲ τὸν περίπλον τῆς γῆς ἀλλοτε τὸ ἐπὶ τοῦ τοίχου ὡρολόγιον καὶ χασμαῖται συνεχῶς.

ΤΙΜΩΝ.

(ἐρχόμενος ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς· κατ'ἰδίαν).

Οὐδὲν ἀηδέστερον τῆς ἐρωμένης, ὅταν ἀπέλθῃ ὁ ἔρως· σώζεται ἡ ἀηδία ἀνευ τῆς ἡδονῆς· καὶ ἔπειτα λέγουσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἔρως, ἀλλὰ μόνον θερμότης αἵματος. (χασμαῖται) Βαρὺ, πολὺ βαρὺ φορτίον ἡ ἐρωμένη, ἀφοῦ παρέλθῃ ἡ γοητεία, ὅπως ὁ χειμερινὸς μανδύας ἐν ὥρᾳ θέρους. (χασμαῖται).

ΑΣΠΑΣΙΑ.

(ἐρχομένη ἔμπροσθεν τῆς σκηνῆς).

Τί σκέπτεσαι, Τίμων;

ΤΙΜΩΝ.

Τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Ἄληθῶς; ἡ σκέψις αὕτη ἐπέρχεται συνήθως μετὰ μακρὸν καὶ πολυτελὲς δεῖπνον, μετὰ παννυχίδα, μετὰ κραιπάλην.

ΤΙΜΩΝ.

Καὶ πρὸ τῆς ἐργασίας· διότι ἔχω τόσας πολλὰς ἀπόψε ὥστε ταχέως πρέπει ν' ἀναχωρήσω. Ἡ ὥρα παρήλθε.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Εἶναι δεκάτη μόλις.

ΤΙΜΩΝ.

Ἰὲ, τὸ ὡρολόγιόν σου βραδυπορεῖ. Παρήλθεν ἡ ἐνδεκάτη. (χασμαῖται).

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Πιθανὸν.

ΤΙΜΩΝ.

Ἄναγινώσκεις τὸν περίπλον τῆς γῆς τοῦ Ἄραγῶ;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

(ὑποχωροῦσα πρὸς τὸ βάθος τοῦ θεάτρου).

Ὅχι· τὸ νομίζω περιττὸν· πανταχοῦ τῆς γῆς ὑπάρχουσι τὰ αὐτὰ πάθη, αἱ αὐταὶ ἀδυναμίαι, ἡ αὐτὴ ὀδύνη· ὁ τρόπος τοῦ πάσχειν διαφέρει μόνον.

ΤΙΜΩΝ.

(χασμώμενος).

Βεβαίως· ἐν τούτοις πρέπει νὰ ἀναχωρήσω.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

(κατ'ἰδίαν)

Δεινὸν νὰ ἐξακολουθῆς ἀγαπᾶσαι ἄνθρωπον ὅστις δὲν σὲ ἀγαπᾶ πλέον, καὶ ὅστις δὲν σὲ ἀγαπᾶ ἴσως δι' αὐτὸ τοῦτο διότι εἰς σὲ ἐπιμένει τὸ αἶσθημα.

ΤΙΜΩΝ.

(παρατηρῶν τὰς φωτογραφίας)

Ὠραία φωτογραφία. Παρατήρησε ὅποια χάρις, ὅποια φαιδρότης· ἀλλὰ τί σκέπτεσαι, Ἀσπασία;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Έχω τόσας ασχολίας, τόσας φροντίδες!

ΤΙΜΩΝ.

Σύ; Παίζεις;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Αι φροντίδες σου δεν απασχολούσι και μέ;

ΤΙΜΩΝ.

Εύγε ώρατος τρόπος υπεκφυγής. Είπέ με τί σκέπτεσαι;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

(κατ' ιδίαν)

Εύρον, εύρον! ή μόνη άγκυρά μου είναι αυτή. (προς τόν Τιμωνα) Τί σκέπτομαι; Αισθάνομαι τύψιν συνειδήσεως.

ΤΙΜΩΝ.

(κλείων τὸ λεύκωμα)

Τύψιν συνειδήσεως; και διατί;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Παρατήρησες από τινος πόσον είμαι μελαγχολική; πόσον κατεβλήθην; αισθάνομαι τύψιν συνειδήσεως διότι μέχρι τής σήμερον δεν σε εξωμολογήθην πόθεν ή μελαγχολία μου. Δεν εφάνην ειλικρινής.

ΤΙΜΩΝ.

(ιγαιρόμενος μετά τινος περιεργίας)

Αν πρόκειται περί τραγικών πραγμάτων είπέ με να λάβω ήθος ανάλογον.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Ίσως' άλλ' ή ώρα παρήλθεν' έχεις εργασίαν αύριον σε εξωμολογοῦμαι τὰ πάντα.

ΤΙΜΩΝ.

Όχι, όχι' έχω ακόμη καιρόν' ή ώρα είναι . . . αδιάφορον' επιθυμῶ να μάθω τήν αιτίαν τής αδυσμίας.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

(καθημένη)

Θά μ' επιπλήξης, θά με καταρασθής ίσως' και δικαίως' άλλ' είμεθα κύριοι τῶν αισθημάτων ἡμῶν;

ΤΙΜΩΝ.

(ιγαιόμενος ενώπιον αὐτῆς· βιάως)

Λοιπόν; προχώρει.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Ο άρχαίος προς σε έρωσ . . .

ΤΙΜΩΝ.

Άρχαίος, άρχαίος' μόλις πρό τριῶν μηνῶν έγνώρισθην.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Έχεις δίκαιον' άλλά ο έρωσ γεννῆ και παρακαλουθεῖται υπό τασούτων αισθημάτων, ώστε ή ώρα είναι έτος και αἰών ή ήμερα.

ΤΙΜΩΝ.

(μὲ εἰρωνίαν)

Άληθῶς; Έως τώρα έγνώριζα ότι ο έρωσ έχει αντίθετον ώρολόγιον τοῦ σου' ότι αι ώραι τής εὐδαιμονίας παρέρχονται ταχύτατα.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Δεν επιμένω.

ΤΙΜΩΝ.

Αυτό είναι άνυπόφορον' ενθίθετε τόσον ταχέως σεῖς αι γυναίκες! κάλλιον να επέμενες. Άλλως γνωρίζεις πόσον είναι φορτικόν να εὐρίσκωμεν πάντοτε ανθρώπους συμφώνους με ἡμᾶς; Τους τοιούτους άναπληροῖ κάλλιστα ή ήχώ. Έπί τέλους τί συμβαίνει;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Άγαπῶ, Τιμων.

ΤΙΜΩΝ.

(κλείων τήν πυγμὴν)

Άγαπᾶς!

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Ναί' αγαπῶ' ίσως έπρεπε να σε τὸ εἶπω ταχύτερον' άλλ' εφοβήθην μη σε λυπήσω' έπταισα, τὸ όμολογῶ.

ΤΙΜΩΝ.

Άγαπᾶς! αγαπᾶς! άλλά γνωρίζεις ότι είναι οξύτατον έγχειρίδιον κατ' ἐμοῦ ή λέξις αὐτη; Άλλά δεν αγαπᾶς πλέον μέ;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Δεν είμεθα κύριοι τῶν αισθημάτων ἡμῶν, Τιμων.

ΤΙΜΩΝ.

Και τίνος τότε είμεθα κύριοι; Τοῦ οὐρανοῦ, τής γῆς ή τῶν νεφῶν; και ποίος τότε δύναται να καταδικασθῆ όταν οὕτως άπολογῆται;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Και εν τούτοις δεν είμεθα κύριοι τῶν αισθημάτων ἡμῶν, τὸ επαναλαμβάνω.

ΤΙΜΩΝ.

(περιπατῶν βιάως).

Άφες τὰς φιλοσοφίας' τίς με αντικατίστησεν;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Οὐδεις ακόμη' παλαιῶ' άλλά αισθάνομαι ότι θά υποκύψω. Ηδη ήρχισαν τὰ πρώτα συμπτώματα' δεν βλέπω πλέον εις σε τήν άλλωτε περιπέθειαν και τοῦτο διότι νῦν έρωσ γεννᾶται εν τῇ καρδίᾳ μου. Μη φαίνεσαι ψυχρὸς, άλλωτῶν, διότι έγώ ήρχισα να αδιαφορῶ, ενῶ εκείνος . . .

ΤΙΜΩΝ.

Έκείνος, ποίος; τὸ όνομά του τούλάχιστον.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Τὸ όνομά του; είναι γλυκύτερον, είναι ευφρονότερον' ω αν σε τὸ εἶπω θα τὸν αγαπήσης και σύ.

ΤΙΜΩΝ.

Έχομεν και εἰρωνίας. Άπιστον ον! δεν έννοεις τούλάχιστον ότι εκτελείς εγκλημα; Είπέ με λοιπόν τὸ όνομά του, δια να καταρῶμαι άμφοτέρους.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Ίωσήφ.

ΤΙΜΩΝ

(καγγάζων βεδιασμένως)

Έβραϊον λοιπόν αγαπᾶς; Σε συγχάρομαι. Φωντάζομαι αὐτόν με άρχιόν τὸν πώγωνα, ως κεκαυμένον δάσος, με ρυπαρόν τὸ ένδυμα και ἴτω; ίσως έχοντα τήν μέχρι γελοίου άρετήν τοῦ όμωνύμου του. Προσεξε μη σε άφίστη τεμάχιον τοῦ έτενδύτου αὐτοῦ ενῶ επιχειρεῖς να τὸν κρατήσης φεύγοντα. Άλλά, Ασπασία, σπουδάσεις; Οι όρκαι σου οἴτινες ελέχθησαν ενώπιον τοῦ οὐρανοῦ ελησημονήθησαν; Διαβήγνυεις τὸν δεσμὸν ἡμῶν και δεν βλέπεις τήν πληγὴν ἣτις αἰμάσσει; Θεῖς τήν χεῖρα επί τής καρδίας μου' αισθανεσαι πῶς πάλλει;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Όμιλεῖς ζωηρῶς και επομένως κυκλοφορεῖ ταχύτερον τὸ αίμα.

ΤΙΜΩΝ.

Ἢ προς Θεοῦ' μη εμπαίζεις τήν άγωνίαν μου. Δεν έννοεις λοιπόν ότι πονῶ; Άλλά τότε ποτε δεν ήγάπητες' δεν έχεις καρδίαν. Έπρεπε να ἴσαι εις τήν θέσιν μου' να αισθάνεσαι ότι ο' αγαπᾶς αιωνίως, να οικοδομῆς; όλον τὸ μέλλον σου επί τοῦ έρωτος τούτου και αίρνης να παρουσιάζωνται και να λέγουν' — κύριε, δεν σε αγαπῶ πλέον' άπήντησα ένα Άβακούμ, ένα Ίερεμίαν, δεν ένθυμούμαι, ο όποιος με έγώητευσες, και προς τὸν όποιον έδωσα νέους όρκους. Άλλά δεν είμεθα κύριοι τῶν αισθημάτων ἡμῶν.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Δεν έδωκα νέους όρκους επί τοῦ παρόντος' εκείνος όρκίζεται, άλλά φοβοῦμαι...

ΤΙΜΩΝ.

Άγνοεῖ ότι τὸν αγαπᾶς;

ΑΣΠΑΣΙΑ!

Όπως τὸ ήγνώεις και σύ πρό ολίγου.

ΤΙΜΩΝ.

Άκουσε, Ασπασία' ή προδοτῖα είναι φοβερόν πράγμα' επί αὐτῆς οὐδέποτε χωρεῖ ειλικρινεία και λέγε ο,τι θέλεις. Τὸ προδίδειν ειλικρινῶς είναι φράσις γυναικεία. Ένίοτε όμως νομιζομεν ότι γεννᾶται εν τῇ καρδίᾳ νέον αἶσθημα εν ᾧ είναι στιγμιαία έντύπωσις ταχέως παρερχομένη' μήπως νομίζεις ότι με προδίδεις;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Δεν πρόκειται περί προδοσίας' ο έρωσ δεν είναι καθήκον.

ΤΙΜΩΝ.

Άλλ' ο' Άβακούμ αὐτός σ' αγαπᾶ ως έγώ;

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Όμνυει ότι μυριάκις περισσότερον, προσθέτων ότι εις σε εσθέσθη πλέον τὸ αἶσθημα πρό πολλοῦ.

ΤΙΜΩΝ.

Όμνυει; Ά! λοιπόν σ' επισκέπτεται.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Όχι' με γράφει.

ΤΙΜΩΝ.

Και σύ δέχεσαι τὰς επιστολάς αὐτοῦ και πιστεύεις τὰς φλυαρίας τοῦ Έβραίου και τὰ τετριμμένα τεχνάσματα δι' ὧν ζητεῖ να με υποσκελίση' και άρνεῖς και κραταοῦται αἴσθημα τὸ όποιον ταχέως και επιτυχῶς ήδύνασο να πολεμήσης. Εγώ δεν σε αγαπῶ πλέον; άλλ' οὐδέποτε με έρξης τοσοῦτον ώραία ως άπόψε, οὐδέποτε οι γλαυκοί όφθαλμοί σου ήσαν περιπαθέστεροι και τὰ χεῖλη σου πορφυρότερα. Ασπασία, Ασπασία, (κλίνει τὸ γένυ) σε αγαπῶ πολυ, Ασπασία, και θ' αποθάνω αν με προδώσης.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

(ιλαρῶς).

Τί να κάμω λοιπόν;

ΤΙΜΩΝ.

Τί να κάμης (κατ' ιδίαν) Ἢ πόσον τήν αγαπῶ ακόμη! (προς τήν Ασπασίαν) Να φύγωμεν.

ΑΣΠΑΣΙΑ:

(εὐθύμως).

Να φύγωμεν; και διατί;

ΤΙΜΩΝ.

Δεν θα τὸν ἴδης πλέον' έγώ θα ήμαι διηνεκῶς πλησίον σου' πάντοτε περιπα-

θής, πάντοτε ύποτελής, πρόθυμος. Θά λη-
σμονήσης έφημέρους έντυπώσεις ύπέρ των
διηγετών. Α; ύπάγωμεν εις την Έλβε-
τίαν, εις την Ιταλίαν.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Και αι ύποθέσεις σου; Πρέπει νά ήναι
πολύ σπουδαίικι άφού σε άπησχόλουν το-
σούτον.

ΤΙΜΩΝ.

Εις τόν διάβολον αι ύποθέσεις μου.
Έλθε, Άσπασία! ά; άναχωρήσωμεν αύριον.
(φιλεί την χείρά της.)

ΑΣΠΑΣΙΑ.

(παντοτε εύθύμως).

Είναι αδύνατον.

ΤΙΜΩΝ.

Ω μη τό λέγεις, μη τό λέγεις; είναι
αδύνατον! αλλά θ' άποθάνω. Θά φύγω-
μεν' εκεί ύπάρχει χάρτης και μελανοδο-
χείον' θά γράψω ότι κατεπίγουςαι περι-
στάσεις με άναγκάζουσι ν' άναχωρήσω.

ΑΣΠΑΣΙΑ.

Εις ποίον θά γράψης;

ΤΙΜΩΝ.

Εις... εις... εις μίαν κυρίαν τής
όποίας διαχειρίζομαι τās ύποθέσεις. Δέ-
ξου, Άσπασία, είσαι τόσον καλή, τόσον
εύαίσθητος... δέν θά θελήσης ν' άποθάνω.
(κάθηται παρά την τράπεζαν και γράφει).

ΑΣΠΑΣΙΑ.

(έμπροσθεν τής σκηνής).

Ίδου από τί εξαρτάται ό έρωσ' πάντοτε
κρταϊούται διά των κωλυμάτων. Ήμην
γλυκεία, εύπειθής, πιστή και μ' έλπισμό-
νει' ύπεκρίθην την άπιστον και επανήλθε.
Ό έρωσ είναι πείσμων ώς τās μειράκια'
επιδιώκει τās δυσχερείας; δι' αυτό και οι
άτυχείς είναι οι ίσχυρότεροι

ΤΙΜΩΝ.

(ιγείρμενος).

Έτελείωσα. Ήέμψον την έπιστολήν.
Άποπλόμεν αύριον πρός την Νεάπολιν.

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΥΡΓΟΥΣΙΟΣ

αυτόχειρ.

Έν Αθήναις, 1 Ιουνίου 1869.

Ήτο η δεύτερα ίσως μετά τό μεσανύ-
κτιών ότε Έλλη στρατιώτικος εισήλθεν

εις τό δωμάτιόν του, άνήψε ένα λύχνον
και έσθεσε την τελευταίαν [επί της γής
έλπίδα του, τοιαυτά τινι εις χάρτην άφι-
ρών πρός συγγενείς, πρός αδελφούς: «Σας
έλύπησα πολλάκις, αλλά αύτη είναι ή τε-
λευταία λύπη ήν θέλω σας προξενήσει'
ή τιμή μ' επιβάλλει ν' άποθάνω... » Τό:ε
άπεζώσθη τό ξίφος του, επλήρωσεν άσφα-
λώς τούς 25 λάρυγγας ενός βεβόλθερ, έλα-
βεν έν σιγάρον εις τό στόμα ήρεμος. Ήτο
στρατιώτης, αλήθης.

Λοχαγός του πυροβολικού.

Κατέβη και διευθύνθη εις την χώραν
των νεκρών. Άνθρωπός τις έλεγε την έπαύ-
ριον ότι παρετήρησεν αυτόν τρις τετράκις
καταβάντα και αναβάντα την γέφυραν
ήτις άγει εις τό νεκροταφειον. Οι διαθη-
ματισμοί ούτοι των άπελπίδων όμοιάζου-
σιν, είναι ώς οι προφανέστεροι παλμοί
της αγωνιώσης ένδον καρδιάς των. Έκρά-
τει επί του στήθους του τό βεβόλθερ, έν-
δότερον την άπελπισίαν. Έσκέπτετο:
'Εμπρός ή όπίσω; That is the question!
Οίμοι, έχώρησεν εμπρός. Τό νεκροταφειόν
έφρουρείτο. Δικαίως; εις την κόσμον του-
τον οι άνθρωποι κυνηγοϋσιν, υβρίζουσι και
νεκρούς τούς όμοίους των. Ή θύρα ήτο
κλειστή. Άλλ' είχεν εκείνος έν κλειδίον
εις χείρας του νά ανοιγή εύχερώς του θά-
νάτου ή πύλη' τό βεβόλθερ. Πεπειθώς
εις τοϋτο, εκάθησεν εύελπις πρό τής θύ-
ρας. Ευελπις! Έκάθησεν ώς άπηυδηκώς
εις την ζωήν, έφερον εις τās χείλην τό σι-
γάρον, εις την χείρα την κεφαλήν. Έσκέ-
πτετο; Όχι. Έάν ή τρικυμία σκεφθή, γί-
νεται γαλήνη. Άν έσκέπτετο, θά έζη.

Ω Περικλείς, όλίγον άν έσκέπτεσο, όλί-
γον άν περιέφερες τās όίματα πρός την
πόλιν ήν επάτεις έτι ζών, θά διεκρινες
τόσας κακίας, τόσας βδελυγμίας, τόσην
είρωνα καταφρόνησιν τής έν σοί καθηγε-
μόνος τιμής, ώστε θά ήντλεις έντεϋθεν
παρηγορίαν, θά ανελάμβανες ζειδωρον θάρ-
ρος, βλέπων οϋτως έξυτόν έτι άγνότατον
και εύδαίμονα άπέναντι των μεγαλωνύμων
εκείνων έρπετών άτινα απολατρεύονται
εις τās πόλεις υπό τόν θώρακα του πλού-
του και της ισχύος! Ω Περικλείς, όλίγον
άν έστρεφες τās όίματα εις τόν ύπεράνω
σου διάστημα. Όδόν, θά άνέπνεες τόσην
έλπίδα, τόσον παρήγορον φώς, ώστε θά
επίθεσο ένθεος ότι είναι μικρόν νά απο-

θάνη τις διότι δέν θά υπέφερον αύριον των
άνθρώπων τās πρώτωπι, μικρόν νά απο-
θάνη τις καταβλλόμενος από τās μωρές
έλευσιόντης της παλίμπαίδος άνθρωπό-
τητος. Πώς κατώρθωσες, ω δύσμοιρος
καρδίε, νά εμπνευσθής από τόν ούρανον
τούτον τής Αττικής θανάτου μαθήματα;
Τά άστρα επάνωθεν σου έλαμπον αιώνια
και έτι άμείωτα εις τό φώς των, ώς την
πρώτην τής πλάσεώς των έσπέραν' σύ
άνετειλες μόλις χθές και άπρόδωκας;
Πώς, οϋδέν λοιπόν επιβάλλεται άνώτερον
καθίκον νά ζήσης, εις σε τόν νεόν, τόν
Έλληνα, τόν αδελφόν; Ήκουσες;

Τίποτε. Άκούσεται εις την θυελλαν τό
άσμα του κορυδαλου; Τίποτε. Τό ύπατον
και άνελπι πένθος είναι έγώϊτικόν ώς ό
τύραννος; ώς μετ' όλίγον τέλειον, προεκ-
λείπει ένωπιόν του ό κόσμος, ή ζωή, ή
οικογένεια, ή πατρίς. — Α, όταν εις τρι-
κυμία ήθικώς πελαγίζεται ή καρδιά, όταν
εις τό νεκρόν έτι στήθος σου διακρούονται
τά θερμά αισθήματα ώς εις τό δάτος αι-
λαίλαπος, όταν ή καρδίε αύτη αισθάνεται
και λατρεύη με την πίστιν του μάρτυρος
της τιμής; τό μεγαλειον, όταν ή καρδίε
αύτη κινδυνεύη νά γυμνωθή της τιμής; ώς
ό στρατιώτης της λόγχης του, τότε ή εϋ-
στροφία του νεός, τότε ή σοφιστεία του πνεύ-
ματος σθέννυται, τότε θυλάκι καρκυνοειδές
τό πάθος; ή άπτόντος μεγαλοφροσύνη του
Καίσαρος, τότε κελαδεί και γοητεύει πρός
οίανδήποτε — και θανάτου έτι — λα-
τρίαν ό έθουσιασμός εκείνος των ήρώων,
ή πεποθησις των μαρτύρων. Τότε απο-
θησκαίς, διότι πιστεύεις εις την ύπερη-
γάνειαν ώς εις την θρησκείαν, τότε απο-
θησκαίς, ω Γούσις, διότι ήσο στρατιώτης
φρωδών εις τό πλευρόν την σπάθην και εις
τό στήθος την τιμήν, άτεγκτον ώς χάλυ-
βα, μεγαλόφρονα ώς αυτοκράτειραν. Δια-
τι όλως, διατι όταν έν Κρήτη ύπέρ των
δούλων προσκινδύνευες, διατι νά μη εϋ-
ρεθί μία και μηδαμηνού τούρκου στραίρα
νά σε άναδιδάση άσφαλέστερον εις την
εϋκλειαν!

Ήτο ήδη τετάρτη πρωινή ώρα. Μά-
την ή εύχαρις αύρα έθώπευε τό πυρέσπον
και άνελπι μέτωπον, μάτην τό ανατέλ-
λον λυκαυγές επέχεεν εις τόν κόσμον φώς
γαλήνης και ίλαρότητας, μάτην ή ζωή
ανεγείρε-ο πάντοθεν μειδιώτα, εύμελής,

φωτεινή' δι' αυτόν διήρκει έτι τό μεσο-
νύκτιον, διότι μόνη ή καρδιά άποδίδει
την ήμέραν, μόνη αύτη ένέχει και κατέ-
χει περί εκυτήν την νύκτα. Ό φιλότι-
μος ήρωσ ήγειρε τās όίματα, ό λοχαγός
είδεν ότι προσχώρει ή πρώτα προδοτίς,
οίδεν ότι έδράδυνεν εις του καθίκοντος
την εκπλήρωσιν, είπεν: Έμπρός. Μη έσυλ-
λογίσθη νά όπισθοχωρήτη που ποτέ;

Ό γενναίος στρατιώτης! Άνέστυρν από
του θυλακίου του τό δελτίον του τελευ-
ταίου του αποχαιρετισμού, από του κόλ-
που του τό απαίσιον όπλον, σιγήλόν ώς
τό σκότος, δολοφόρον ώς ή ένέδρα, ήρε-
μον ώς ό θάνατος, έγύμνωσε την πλευράν
και ένέθηκεν εις την σάρκα τό στόμιον...
Ω, τό στόμα έρωτευμένου νεανίου επίε-
σθη μετά έλευσιοντέρας ποτέ στοργής εις
τās χείλη τής κόρης; Ή μικρά σφαίρα
προθύμως διεπέρασε την καρδίαν κατά
μέσον, ώς νικητής ύπό τόζον θριάμβου.
Έπεσεν από τās χείρας εκείνου τό βεβόλ-
θερ, από τās χείλη του ή τελευταία πνοή,
από την πληγήν του πολύτιμον αίμα...
Α, Περικλείς! Έβρέυσε και τό αίμα σου
έτι μάτην ώς ό χρυσός σου, εις τās χει-
ράς σου και ή ζωή σου έτι ήτο σπατάλη!
Ή καρδίε του έτυρε πρό εκυτής και του
κόσμου την σκιάν του θανάτου, ώς ή αι-
δήμων κόρη την καλύπτειν πρό του προ-
σώπου της.

Ό λοχαγός έκλινεν άπνου, παγερός.
Πρό του παρεβόλου νεκρού, μόνον τό σι-
γάρον του εκκινε έτι, πένθιμον και παρη-
βόλου θυμιάμα!

Μετά μεσημβρίαν, από του στρατιω-
τικού, όπου μετηνέχθη, νοσοκομείου, επί
πτωχού και άσήμου φορείου, άσημος και
άνευ πομπής, συνωδεύετο από τούς φί-
λους του μόνον ό νεκρός του Περικλέους
Κυργουσίους. — Ή έλεήμων θρησκεία του
Χριστού ήρνθή νά άπονεύμη, εις τόν ά-
μυρτήσαντα τοσούτον ώς αυτόχειρα, τās
εύχάς της ένω ώρειλε νά άπονεύμη αύτάς
διπλάς και θερμοστάτας' ή είναι μνησικα-
κος; Μεγαλόνοος άσττηρότης στρατιωτι-
κής άρχής ήρνθή τās εις τόν βαθμόν του
πρεπούσας τιμάς; Έπταισεν εκείνος διότι
άπέφυγε νά δεχθί κατά μέτωπον την
καταδίκην, την ήτταν! Ήπατώμην άν σε
έλεγον, ω Περικλείς, ότι όλίγον άν έβλε-
πες κύκλωθεν θά διεκρινες τόσας μωρίας

ώστε θα έπειθεσο ότι ήτο μικρόν νά απο-
θάνης διά τόν κόσμον τούτον; 'Αλλ' ήσο
στρατιώτης, ήσθάνεσο πολύ τήν τιμήν
της ζωής υπερτέραν' έχει καλώς. 'Ο θά-
νατός σου είναι ή νίκη σου.

Είς τόν τάφον έθρήνησαν μόνον της φι-
λίας επί στιγμήν γλυκύτατα χείλη, είτα
έβρίθη επί τού σώματος του τό χώμα, επί
του όνόματός του ή λήθη. — 'Αλλ' ένδό-
τερον, είς τήν σκιάν του πατρός του, εύρεν
άνωψυχήν από της ζωής τά κύματα, υπό
τά όμματα του Θεού τήν συγγνώμην και
τήν γαλήνην, διότι ή παλάμη εκείνου έγ-
κλείει πλειότερους οίκτιρμούς παρ' όλας
των κρίσεων όλων τάς άδικίας και τ' άμαρ-
τήματα. Σ. Ν. Β.

ΟΤΙ ΤΟ ΠΑΝ ΑΙΣΘΗΤΟΝ ΕΝ ΤΗ ΦΥΣΕΙ.

• Το πάλ είναι αίσθη-όν, τό πάλ διά-
κενται έν άρμονία έν τη φύσει. • Τοιαύτη
είναι ή αρχή της υποθέσεως του Όρφείως,
του Όμήρου, και του Πυθαγόρα, ότι δη-
λαδή τό σύμπαν είναι αξιοθαύμαστος συμ-
φωνία και ότι ή μάθησις και ή φιλοσοφία
δέν είναι άλλο είμή ή σπουδή της μου-
σικής ταύτης, τήν όποιαν ό κακοποιός
δέν δύναται νά έννοήση, καθότι ό κακο-
ποιός δέν άγαπή.

Αί παραδόσεις των αρχαιοτάτων λαών
βεβαιώνουν τήν υπόθεσιν ταύτην τήν ό-
ποιαν οι πρώτοι άνθρωποι μετέδωσαν είς
τά τέκνα των διά χαρισμάτων άλληγοριών.
Τοιουτοτρόπως όλα τά τεράστια έργα
του Όρφείως και του 'Αμφίωνος εύκόλως
έξηγούνται διά του έφευρετικού μύθου
της Πύρρης και του Δρυκαλίωτος οίτινες
έπλήθυναν τόν κόσμον ρίπτοντες όπισθεν
αυτών τάς πέτρας της έρήμου. Οι λίθοι
ούτοι μεταμορφωθέντες είς άνδρας έκι-
νούντο υπό της λύρας του 'Απόλλωνος, οι
δέ ποιηται δικαίως έλεγον ότι όπως ση-
ματίσουν τους προμαχώνας των Θεών
και τά τείχη της Τρωάδος μόνον των πα-
ρετάκτων υπό τήν συγκινητικήν μελω-
δίαν του 'Αμφίωνος.

Η κίνησις των πλανητών περί του Η-
λίου, ή περίεργος σχηματισμός των στα-
λακτιτών και των σταλαγματιτών, ή δού-

ναμις του μηχανήτου επί του σιδήρου, ή
θαυμασία βλάστησις όρυκτων τινων και
χιλία άλλα φαινόμενα έπέσυρον τήν προ-
σοχήν των αρχαίων σοφών οίτινες ένδοτοι
είς τήν γενέσυσιν, ένόμισαν τόν έαυτόν των
έντός κόσμου έρωτος. Ηγάπησαν και επί-
στευσαν ότι τό πάλ άγαπή περίξ αυτών.
Η Ισορία της φύσεως υπήρξεν ή των Νυμ-
φών και των Θεών' αι Ναπαίαι έστεμμέ-
ναι με ίσα κατεγοήτευον τάς πεδιάδας —
αι Όρειάδες ένδεδυμεναι με βρύα, άνε-
πύοντο είς τά δροσερά σπήλαια των όρέ-
ων — αι Δρυάδες καθωράίζον τά δάση,
ή δε νύμφη Ηχώ επανελάμβανεν είς πάν-
τας τους έραστάς αυτής Σε άγαπώ.

Όσάκις οι ποιηται ήθελον νά παραστή-
σουν τό λυκαυγές και τήν άνοιξιν, τό πάλ
άνεφλέγετο, τό πάλ έλάμβανε ζών είς τάς
εικόνας των.

'Αλλ' ίδού ή ήμέρα του γάμου της φύ-
σεως' τό έαρ κατακοσμείται διά πλου-
σίου τάπητος' ή νεότης άνθει ώς τό ρό-
δον. Φαίνεται ότι έλάβομεν τήν ζών και
τό κάλλος όπως άγαπήσωμεν. Μόλις ή
τρυφερά ήλικία παρέλθη, τά άνθη και ή
καλλονή μαραινόνται, τό γήρας φθάνει
και ή ήδονή άρίπταται.

Ερώτησον τόν έρωτα διατι ή έπικουρις
και ή ίτέα δέν έγκαταλείπουν ποτέ τά
βράκιά των, τό δε όρίγανον τους ξηρούς
αυτού βράχους — διατι ή έρείκη μένει
πιστή είς τους λόγους; — ό υοσκύαμος
είς τά χαλικώματα αυτού; ή δε πεύκη
είς τά έρημα βουνά; Παρατήρησον τάς
κινήσεις των πλανητών, εξέτασον τήν οι-
κάνθην και τό ήλιοτρόπιον στρεφόμενον
περίξ του ήλίου παρά του όποιου λαμ-
βάνει τήν ζών, — τό πένθιμον δένδρον
δέν άναπτύσσεται είμή τήν νύκτα' ή δε
αίσθητική φεύγει τήν χείρα του ανθρώ-
που, ώς νά έγίνωσκεν ότι ή χείρ αυτή
καταστρέφει.

Εάν άκολουθήσης τάς δόχθας των πο-
ταμιών θα θαυμάσης βλέπων τό πλήθος
των άνθίων άτινα δέν έγκαταλείπουν ποτέ
τήν θέσιν των' θα ίδης τήν κερκαίαν κατο-
πριζομένην έντός του καθαρού ύδατος
ένθα λούει τους τρυφερούς αυτής πόδας, τόν
σιδηρίτην φέροντα μικράς κόγχας εκ βε-
λούδου, τόν ήδύοσμον άναδίδοντα τήν
γλυκύαν σήσου εύωδίαν και τάς ώραιάς
μυσσητίδας άτινες ύψούμεναι είς τάς

δόχθας των ύδάτων άντανακλώσι τάς
κυανάς αυτών κεφαλάς. Το μικρόν τούτο
άνθος ήθελε γείνη παρά τοίς αρχαίοις άν-
τικείμενον συγκινητικωτάτης μεταμορφώ-
σεως. Ηλουσα νά λέγουν είς Γερμανίαν
ότι δύο νέοι έρασταί τήν παραμονήν του
γάμου των, έπεριδιάβαζον είς τάς δόχθας
του Δουναβίως — άνθος τι κυανού χρώ-
ματος έθνείτο επί των κυμάτων έτοιμίαν
νά τό παρασύρουν. — Η κόρη θαυμάζουσα
τήν ώραιότητα αυτού λυπείται διά τήν
τύχην του. — Πάραυτα ό έραστής ρίπτε-
ται είς τό ύδωρ και λαμβάνει τόν μαρμα-
μένον κορμόν, αλλά δυστυχώς παρασύρε-
ται υπό των κυμάτων. Λέγουν ότι έν τη
ύστατη άγωνία έβρίψε τό άνθος επί της
δόχθης και ότι καθ' ήν στιγμήν έμελλε νά
γείνη άφαντος άνέκραξεν, *άγάπα με, μη
μέ λησμόνει*. Ο μύθος μόνος μεταβάλλων
τά άνθη είς μεταμορφωμένας νύμφας,
έξηγήσε τά μυστήρια αυτών.

'Αλλ' εάν εκ των φυτών μεταβώμεν είς
τά έντομα, θα θαυμάσωμεν διά τήν
τρυφερότητα ήν ή φύσις δεικνύει πρός
αυτά. Το έφήμερον γινώταται και άποθνή-
σκει, ή ύπαρξίς του διαρκεί μίαν μόνην
στιγμήν, ή δε στιγμή αυτή είναι καθιε-
ρωμένη είς τόν έρωτα. Οι Ουριταί μετα-
ποιούν τόν τάφον αυτών είς νυμφικήν κλί-
νην και ούτω κρυμμένοι διέρχονται τόν
βίον αυτών έν τω μέσω των ήδονών του
έρωτος και της ήμερίας. Ησταπόν τι έντο-
μον περιτυλίσσεται διά μεταξίνου ύφάσμα-
τος και δέν δύναται νά γνωρίτη τόν έρωτα
είμή άφού λάβη άέριον σχήμα — κοιμά-
ται όπως έγενη ή με πτερά, πετάξη από
άνθος είς άνθος, άγαπήση και άποθάνη.
Ηλησίον του τάφου όπου εκτελείται τό
μέγα τούτο μυστήριο ή πυγολαμπίς
ανάπτει τήν δάδα αυτής αίτούσα τι-
νι τρόπη τάς χάριτας του 'Υμενίου. Τοιού-
τος υπήρξεν ό φανός ό οδηγήτης; άλλοτε
τόν Λεάνδρον είς τους πόδας της Πρωίς.
Ενώ ταύτα πάντα διέρχονται έν σιγή,
άλλα ζώα πληρούν τά δάση διά των χα-
ροποιών αυτών φωνών, τά πτηνά ψάλλουν
τους έρωτάς των, ή δε άηδών μελοποι-
ούσα τήν φωνήν της προμηνύει τήν άνοι-
ξιν και τάς θελκτικές αυτής ήδονάς.

Ενώπιον των εικόνων τούτων, ποίος δέν
ήθελε πιστεύσει μετά του αρχαίου Φερε-
κίδου, ότι ό Θεός έγένητο όλος άγάπη

όπόταν ήθέλησε νά δημιουργήση τόν κό-
σμον; Βαθυτάτη έννοια τήν όποιαν ό
Νεύτων ίσως διελογίζετο όπόταν εύρε τό
άπόρρητον του κόσμου!

'Ο έρως είναι παντού, παντού είσχωρει,
ζωογονεί τά πάντα. Τα άλλα πάθη διε-
νεμήθησαν μεταξύ των ανθρώπων, ό δε
έρως άνήκει είς τό ανθρώπινον γένος. Εί-
δομεν λαούς άνευ φιλοδοξίας, άλλους άνευ
φόβου, άλλους άνευ φιλαργυρίας, ούδένα
όμως χωρίς έρωτα.

Εάν τά πάθη τά όποια μας ταραττούν,
διεφιλονείκουν τό κράτος του κόσμου, ή
μέν φιλοδοξία ήθελεν είπει: έφευρον τόν
πόλεμον και άπεδεκάτισα τους λαούς —
ή δε φυλαργυρία: έξηγάγον εκ της γης
τά μέταλλα και έδωσα ύπαρξιν είς τό
έμπόριον — ή δε λαιμαργία: προεδρεύω
είς τους τρύγους, είς τό κυνήγιον, είς τήν
άλειαν — τό δε κέρδος: έτύφλωσα τους
άνθρώπους — επί τέλους τό μίσος: έβρί-
ψα τήν διχόνοιαν μεταξύ αυτών. — 'Ο
έρως όμως ήθελε λαλήσει ούτω — 'Υπήρ-
χον πρό ύμών και πρώτος έστρωσα τήν
νυμφικήν κλίνην. Διά κατοικίαν μου αι
τέχναι ήγειρον μεγαλοπρεπή μέγαλα, τό
μειδιάμα μου έζωογόνησε τήν φύσιν και
ένεκεν έμού έσκήρτησαν τά μητρικά
σπλάγγνα. Άνευ έμού ό πλούτος ούδέν
μετ' έμού ό πτωχός είναι εύτυχής. Ηγειρα
είς τους Θεούς τους πρώτους βωμούς, και
είς τους ήρωας τους πρώτους άνδριάντας,
ένέπνευσα τήν χαράν είς τόν 'Ανακρέοντα,
τήν ήδυπάθειαν είς τόν Τίβουλλον, τήν
μεγαλοφυίαν είς τόν Όμηρον. Διαιωνίζω
τήν όργήν, καταπραύνω τήν θηριωδίαν και
είμαι ή θυμηδία των ψυχών, τό φίλτρον
των αίσθήσεων και ή έμπνευσις των Θεών.

Ούτω ήθελε λαλήσει ό έρως, ούτω ήθε-
λον λαλήσει τά πάθη! Εν τη ήμετέρη
καρδιά εύρίσκονται αι μεγάλαι αλήθειαι
της ήθικής και της έπιστήμης.

Γινώσκομεν πάλ ό,τι είπον οι αρχαιοί
περί της αίσθητικότητας της φύσεως, οι
νεώτεροι όμως έφάνησαν μάλλον τολμη-
ροί και έξηγήσαν αυτήν διά του έρωτος.
Τινές μάλιστα απέδωσαν και ύπαρξιν είς
τους λίθους. 'Ο Κ. Dugand καθηγητής
της όρυκτολογίας έν Παρισίοις διέσχυρι-
ζετο ότι αι πέτραι είναι προικισμέναί διά
της αίσθητικότητας. Εξήρριξε δε τήν γνώ-

μην του επί του έρωτος δν ή ύλη αισθάνεται διά τόν ήλιον. Λάβετε, λέγει, διαλυσιν άλατος και εκθέσετε τó άγχειον όπερ την έμπεριέχει εις μέρος ώστε τó ήμισυ νά φωτιζήται υπό τών ακτίνων του ήλιου τó δε άλλο νά κρύπτεται εις την σκιάν μετ' ού πολύ θά ίδητε λαμπρόν κρύσταλλον σχηματιζόμενον εις τó φωτιζόμενον μέρος, ένθ' τó μη φωτιζόμενον υπό του ήλιου θά μένη ως πρότερον. Τó φαινόμενον τούτο είναι περιεργον. Ο Κ. Δουράνδος λογικώς συμπεραίνει ότι τó φώς διαλαμβάνεται εις την σύνθεσιν του κρυστάλλου, ότι οι άδάμαντες δέν δύνανται νά σχηματισθώσιν ειμή εις την παρουσίαν τών ακτίνων του ήλιου, και ότι δέν εύρίσκομεν αυτούς ειμή εις τās Ινδίας, την Βραζιλίαν και την Σιθηνίαν, ένθ' ο ήλιος δίδει την απαιτουμένην θερμότητα και λάμψιν ήτις προσδιορίζει την κρυστάλλωσιν αυτών. Η διά του άποτελέσματος του φωτός δημιουργήσιν αυτή — τά ψυχρά και άναίσθητα ταύτα στοιχεία, τά κινούμενα και λαμβάνοντα σχήματα ποικίλα και κανονικά υπό μόνης τής επίβροής ένός άστρου απέχοντος εκατομμύρια λευγών απόστασιν, είναι άνεξήγητα τεράστια τά όποια ο Κ. Δουράνδος εξηγεί διά του έρωτος. Άλλ' ο σοφός ούτος προβάλλει περαιτέρω. Παρατηρών ότι τά ύψηλότερα βουνά εύρίσκονται εις τόν ισσημερινόν, αποδίδει τόν σχηματισμόν αυτών εις τó φώς του ήλιου συνήθη δηλαδή εις μεγάλας διαστάσεις εκείνο τó όποιον ήκολούθησε μικρομερώς εις την διάλυσιν του άλατος. Τιοιουτοτρόπως κατά την γνώμην του σοφού τούτου, αι εκ συνήθους λίθου άκρώρειαι τής Αντισάνης και του Κιμבורάσου είναι σχηματισμένα εκ κρυσταλλωμένου φωτός ώστε εάν όλίγη σκιά ήθελε περικυκλώσει τó μέρος τούτο τής σφαίρας αι ύπερμεγέθειαι αύται άλυσοι των όρέων ούδέποτε ήθελον σχηματισθί. Αφ' έτέρου τó σύστημα του Κ. Δουράνδου δύναται νά διεγείρη πολλάς παραδόξους ιδέας. Τά ύψηλότερα βουνά τής σφαίρας είναι εκ συνήθους λίθου, όστις δέν είναι άλλο ειμή σχεδιάσμα κρυστάλλου — ο άδάμας είναι τέλειος κρυστάλλος — έχοντα άρα φώς άλλ' ου τι λαμπρότερον όπως όλα τά όρη καταστήσουν άδύναμτα. Ιδού πώς μικρόν πείραμα

επί του άλατος γινόμενον δύναται νά μάς φέρη εις την δημιουργίαν του κόσμου!

Η αισθητικότης τής φύσεως ύπηρεξεν εξ άλλου τó άντικείμενον παραδοξωτέρου συστήματος. Φυσιολόγοι τινές σπουδαίως δι'ετρυφίζοντο ότι ή γή είναι σώμα έμφυτον. — Κατά την γνώμην του Κ. Patrin τά αεροειδή ρευστά κυκλοφοροϋσιν εις τά εγκατα τής γής, ως τó αίμα εις τās φλέβας των ζώων, και σχηματίζουν άκαταπαύστως τά μέταλλα, τά φυτά και τά όρυκτά.

Εάν εκ των γενικών τούτων παρατηρήσεων μεταβώμεν εις άλλα απλούστερα άντικείμενα τής φύσεως, θέλομεν ίδει ότι δένδρύλλια τινά δέν είναι όλοτελώς ακίνητα ως μερικοί πιστεύουν και άρκει νά παρατηρήσωμεν αυτά επί τινας ήμέρας όπως πεισθώμεν περι τής άληθείας ταύτης. Επί τούτου, ο σοφός Bonnet έν τῷ μέσῳ των παρατηρήσεων αυτού, χαριέντως έλεγεν ότι είναι λίαν δύσκολον εις τόν φυσιολόγον νά διακρίνη γαλήν από τριανταφυλλιάν. Παρατηρήσατε επί μικρόν την ροδέαν ταύτην ήτις παρέχει σοβαράν μελέτην. Η άνωτέρα επιφάνεια των φύλλων αυτης είναι λαμπρά και βερνικωμένη — χρυσ μεύει, διά νά ειπω ούτω, ως στέγη εις την κατωτέρα επιφάνειαν ήτις στρέφεται προς την γήν όπου ή φύσις έθεσε πλήθος μικρών στομάτων πάντοτε ανοικτών, όπως άνάρροφωσι την ύγρασίαν ήτις τρέφει τó φυτόν. Εάν θελήσωμεν νά αλλάξωμεν την θέσιν των φύλλων εις τρόπον ώστε ή κατωτέρα επιφάνεια αυτών στραφή προς τά άνω, θά τά ίδωμεν συστρεφόμενα περίξ του ποδίου και άνταλαμβάνοντα την προτέρα αυτών θέσιν. Εκθαμβος διά την κίνησιν ταύτην ήτις άνακαλύπτει ειδός τι αισθητικότητος, μεταφυτεύω την ροδέαν ταύτην εις άλλο μέρος του κήπου και έξακολουθώ τās παρατηρήσεις μου. Προς τά δεξιά ύπάρχει γή ξηρά και άγονος, εις τά άριστερά ύγρα και εύφορος — αι ρίζαι του φυτού εκτείνονται εξ ίσου εκατέρωθεν — **άλλα μετ' ού πολύ βλέπω αυτάς μεταστρεφόμενας άλλαχού και διευθυνομένας προς την εύφοραν γήν.** Φοβούμενος όμως μήπως σφετερισθών την τροφήν των άλλων φυτών και διά νά προλάβω την εισβολήν ταύτην, διορίττω λάκκον άλλα με

μεγάλην μου έκπληξιν βλέπω αυτάς, ήφου διήλθον τόν λάκκον, διευθυνομένας προς τους εύεργετικούς γυμούς ούτινες όρείλουν νά τās θρέψουν.

Η θέα μιας πεδιάδος προσφέρει εισέτι μεγαλειότερα θαύματα. Υπάρχουν άνω άτινα προαισθάνονται τόν άνεμον, την βροχήν και την θερμότητα. Τó χρυσάνθειον (νεκρολούλουδον) άναπτύσσεται όταν ο ούρανός ήναι αίθριος, ή άνγγέλλει την θύελλαν διπλόνον τά φύλλα του όπως σκεπασθί. Απ' έναντίας ή σογχοΰδη, έσάκις έν καιρῷ νυκτός κλείη τά φύλλα τής, προκηνύει τόν καλόν καιρόν και την νηνεμίαν. Άλλα δένδρα είναι προικισμένα διά μεγαλειότερας αισθητικότητος. Ημέραν τινά ένθ' έκαθήμην υπό άλσος άκακιών, ειδόν αίφνης την σκιάν κινουμένην και ίδουσαν εισσδον εις πολλάς ακτίνας φωτός. Ίψώσας δε τους όφθαλμούς ειδόν ότι όλα τά φύλλα του δένδρου είχαν κλεισθί, τó δε άλσος όλόκληρον έφάνετο ως νά ήτο μαραμμένον. Νέφος τι διελθόν ύπεράνω τής κεφαλής μου είχε προξενήσει τó φαινόμενον τούτο. Έσκέφθην ότι τά φύλλα τής άκανθοφόρου άκακίας τά όποια είναι διατετημένα μετά τασχύτης λεπτότητος ήθελον θρασυθί υπό τής βροχής άν δέν εστηρίζοντο άμοιβαίως τó έν επί του άλλου ως αι κεραμίδες εις τās στέγας.

Υπάρχουν άνθη ή κινήσεις των όποιων υπόκειται εις άλλας αίτίας και τά όποια άναπτύσσονται εις έκάστην ώραν τής ήμέρας. Είς την κατάστασιν ταύτην του ύπνου και τής έγρηγόρευσης ο Διναϊος επενόησε τó ύρολόγιον τής χλωρίδος. Ούτω εις πολλά μέρη τής Γαλλίας οι χωρικοί γινώσκουν την ώραν βλέποντες τά άνθη τής πεδιάδος, ή προβλέπουν τόν καιρόν από στέφανον άνθών τόν όποιον κρεμοϋν έν είδει βαρομέτρου εις την θύραν τής καλύπτης των.

Ο νόμος τής φύσεως, όστις αναγκάζει τó ισχυρότερον φύλον νά προσφέρη την λητρείαν αυτού εις τó ασθενέστερον, επεκτείνεται μέχρι των φυτών. Τά μικρά στήματα των άνθών έχοντα την κεφαλήν κεκαλυμμένην διά μικρών πέλων διαφύρων χρωμάτων, είναι έρσσταί ούτινες περικυκλώνουν την έρωμένην αυτών. Παρατηρήσατε τους κυρίους τούτους τά άναίσθητα αυτών στήματα αίφνης έμφυ-

χούνται και κλείουσι τās κεφαλές των προς τó άντικείμενον τής τρυφερότητός των. Πλησιάζουν κατά σειράν την θυλακίδα, την καλύπτουν διά χρυσής κόνεως και αποσύρρονται άρρη παραχωρήσουν την θέσιν εις τά άλλα στήματα τά όποια ύφείλουν νά προσφέρουν την αυτην λατρείαν. Βλέπομεν λοιπόν ότι ή κόνις ήτις έξείφθη επί τής θυλακίδος είναι όρος άπραιίτητος όπως ζωογονήσθι τόν σπόρον και δώσθι εις αυτόν την απαιτουμένην δύναμιν προς γονιμοποίησιν άλλου φυτού. Έντούτοις ύπάρχουν άνθη τά στήματα των όποιων είναι βραχύτερα τής θυλακίδος. Η φύσις, προσλέπουσα και εις τούτο, εκκλινε την θέσιν των άνθών επί των στελεχών αυτών και διά του τρόπου τούτου ή κόνις του στήματος δέν δύναται νά πέση χωρίς νά άπαντήσθι την θυλακίδα ήτις τά υπερβαίνει. Τó δε περιεργον είναι, ότι άμα τó μυστήριον τής γονιμοποίησης εκτελεσθί ο δε σπόρος λάβθι ύπαρξιν, τότε τó στέλεχος όπερ ύποβαστάζει τó άνθος άνορθούται και ύψώνει άγερώχως την κεφαλήν εις τόν ούρανόν.

Τά άκατανόητα ταύτα φαινόμενα, αι ποικιλόμορφοι κινήσεις των φύλλων και των ριζών, ή αισθητικότης των στελεχών, ο ύπνος, ή προαισθησις, οι έρωτες των άνθών συγγέουν τους διαλογισμούς ήμων και προξενούν θυμασμών εις τους παρατηρητάς και εις τους φιλοσόφους. Ούδέν άναίσθητον έν τή φύσει, έλεγεν ο Ηούγγουρας, άρκει νά ρίψωμεν βλέμμα περίξ ήμων όπως μη καταδικάσωμεν την άρχην ταύτην. Άλλά πόσον οι διαταγμαί ήμων ήθελον έπαυξήσθι όταν μεταβαίνοντες εκ των φυτών έξετάσωμεν μετά προσοχής τά έντομα! Όποια θαύματα εις τó άκαρι, τόν μύρμηκα, και την μέλισσαν. Ο Swammerdam, ο Maraldi, ο Réaumur, ο Schirach, ο Bonnet, ο Huber καθιέρωσαν την ζωήν αυτών σπουδάζοντες τόν βίον των και τās μικράς αυτών κυβερνήσεις αίτινες προσφέρουν σοβαρά άντικείμενα μελέτης.

Η άμετάτρεπτος τάξις ήτις επικρατεί εις τās μικράς ταύτας κυβερνήσεις, ή δραστηριότης με την όποιαν κάθε άτομον εργάζεται υπέρ τής εύτυχίας πάντων προσφέρουν σύνολόν τι αξιοσημείωτον και έντελές.

Ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Μοντεσκιου βεβαίως δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐφεύρη τι καλλίτερον τὰ δὲ ἐνειροτολήματα τῶν φαντασιοκοπῶντων φιλοσόφων, οἵτινες διὰ τῶν θεωμῶν αὐτῶν διεγείρουν ἐκπνευστικὰς, πραγματοποιῶνται εἰς τὸν βίον τῶν ἐντόμων τούτων. Παρατηρήσατε ἐντὸς τῆς κυψέλης τὴν βασιλισσάν ἢ τὴν προχωρεῖ βραδέως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ τῆς. Διευθύνει τὸ πᾶν καὶ ἐξουσιάζει δεκαπέντε μέχρι εἰκοσι χιλιάδων μελισσῶν τῶν ὁποίων εἶναι ἡ μήτηρ. Εὐρισκομένη μεταξὺ τῶν τέκνων τῆς δέχεται τὸ μέλι τὸ ὁποῖον τῇ προσφέρουν — ἅμα προχωρήσῃ, ὁ κύκλος εὐρύνεται — ἂν σταματήσῃ, εἰ ἐργατικὰ μέλισσαι προθυμοποιῶνται νὰ τὴν ὑπηρετήσουν καὶ θωπεύουσαι αὐτὴν διὰ τῆς μικρᾶς αὐτῶν προδοσιδὸς καθαρίζουν τὰ πτερὰ τῆς. — Ἐνῶ τὸ σμήνος προσφέρει τὴν ἐπίσημον ταύτην λατρείαν εἰς τὴν βασιλισσάν, μέλισσαι τινες περιίπτανται ἀπὸ ἀνθος εἰς ἀνθος συλλέγουσαι τὸ κηρίον καὶ τὸ μέλι τὸ ὁποῖον παρακαταθέτουν εἰς τὰς ἀποθήκας. Ἡ βασίλισσα ἐμψυχώνει τὰς ἐργασίας ταύτας διὰ τῆς παρουσίας τῆς. Ἐνίοτε ὅμως νέον αἰσθηματὴν τρεῖται, τὴν ἀνησυχεῖ. Ἀκολουθοῦσα τὸν ἐρσστήν αὐτῆς ὄρμῃ ἐξῶ τῆς κυψέλης δεῖξαι ἐνώπιον τοῦ οὐρανοῦ καὶ μαλακῶς ὑπὸ τῶν ζεφύρων βυκαλιζομένη γνωρίζει διὰ πρώτην φοράν τὸν ἔρωτα. Διερκούσης τῆς ἀπουσίας τῆς ἡ μεγαλειότερα εὐταξία ἐπικρατεῖ εἰς τὸ κράτος, ἡ δραστηριότης μετὰ τῆς εὐτυχίας βασιλεύουσιν ἐντὸς τῆς κυψέλης, καὶ ἂν κατὰ κακὴν τύχην ἡ βασίλισσα ἀπολεσθῇ καὶ ἐκλείψῃ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐλπίς τοῦ πληθυσμοῦ, πᾶραυτα αἱ ἐργασίαι παύουν τὸ δὲ σμήνος ὀφείλει νὰ ἀποθάνῃ. Τὸ θαῦμα τοῦτο φαίνεται νὰ ἦναι ὁ καρπὸς βαθυτάτης σκέψεως. Ὁ φιλόσοφος, ὁ μεταφυσικός, ὁ ἠθογράφος, ὁ πολιτικός μένουσιν ἐκθαμβοὶ καὶ δὲν ἐννοοῦν, ἐνῶ ὁ εὐσεβὴς ἐννοεῖ διότι πιστεύει. Πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ ἔρωτες τῆς βασιλισσῆς ἔμειναν ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀνεξιχνίαστον μυστήριον καὶ πολλοὶ ἐξέλαβον αὐτὴν ὡς μητέρα ἀναίσθητον. Ὁ Βιργίλιος λέγει ὅτι αἱ μέλισσαι γεννῶνται ἀπὸ τὰ ἔγκατα τοῦ ταύρου καὶ ἡ ἰδέα αὕτη ἐπεκράτησε μεταξὺ τῶν ἀρχαίων (*). Τυφλὸς τις ἐπα-

* Sed, si quom proles incubit defecerit omnia;

νώρθωσε τὸ λάθος τοῦτο καὶ ἀπεκάλυψε τοὺς ἔρωτας αὐτῆς στερηθεῖς τοῦ φωτός ἐν τῇ νεαρᾷ αὐτοῦ ηλικίᾳ, ὁ Huber προσέλαβεν εἰς τὰς ἐρεῦνας αὐτοῦ τὸν πιστὸν ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ Bugnens. Διηγούνται ὅτι θελων νὰ βεβαιωθῇ ἔαν, κατὰ τὴν διαρκεῖαν σπουδαίου τινὸς πειράματος, εἶχον εἰσπαρῆ εἰς τὴν κυψέλην νέαι μέλισσαι, ἔλαβεν τὴν ὑπομονὴν νὰ ἐξετάσῃ μίαν πρὸς μίαν 30,000 μελισσῶν καὶ ἀψηφῶν τὰ κεντήματα αὐτῶν κατῶρθωσεν ἐπὶ ἑνδεκά ὀλοκλήρους ἡμέρας νὰ διακρίνη τοὺς ἰδιαιτέρους αὐτῶν χαρακτήρας. Αἱ ἐπιστήμαι ἔλαβον βεβαίως πολλοὺς μάρτυρας πλὴν ἀμφοτεροῦ ἐάν ἔλαβον ὀπαδοὺς μᾶλλον ἀφωσιωμένους καὶ ὑπομονητικούς τοῦ Bugnens καὶ τοῦ σοφοῦ Huber.

Περιωρίθην ἐνταῦθα εἰς ἐπιστημονικὰς τινὰς σκιαγραφίας χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν περὶ τοῦ ἀναγεννωμένου πολυπόδου ὅστις πολλαπλασιάζεται ὡς ἄλλη λερναία ὕδρα ὑπὸ τὴν μάχαιραν ἧτις τὸν πλῆττει — περὶ τῆς φιλίας τῶν δένδρων ἧτις διατηροῦσα τὴν παρθενίαν τῆς ἀναγεννᾶται ἀδιακόπως — περὶ τοῦ τροχοφόρου ὅστις μετὰ πολυετὴ θάνατον ἐγίγρεται ἐκ τοῦ τάφου — ἐπὶ τέλους ἠδυνάμεθα νὰ ἀριθμήσωμεν τοὺς 4,040 μυῖνας μιᾶς μόνης κάμπης — τοὺς 14,000 καθρέπτας τοὺς ὁποίους ὁ Hooke εὗρεν εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἑνὸς κηρήνου, καὶ τὰς 13,000 κρητῆρας, σωλήνας, φλέβας, ὅσα τὰ ὁποῖα χρησιμεύουσιν εἰς τὴν ἀναπνοὴν τοῦ κυπρίνου. — Ἀλλὰ πρὸς τί τὰ καθέκαστα τοσούτων θαυμάτων δταν νῆμα ἀράχνης ἀρκεῖ νὰ μᾶς θορυβήσῃ; τὸ σῶμα ἐκάστης ἀράχνης σύγκειται ἐκ τεσσάρων μικρῶν μαζῶν διατρυπημένων εἰς ἀναριθμήτους καὶ ἀδιοράτους ὀπάς. Ἐξ ἐκάστης ὀπῆς διέρχεται ἓν νῆμα, — ὅλα δὲ τὰ νήματα ταῦτα, περίπου χίλια δι' ἐκάστην μάζαν, ἀποτελοῦν τὸ μοναδικὸν νῆμα διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ ἔντομον τεκταίνει τὸ ὄφρασμα αὐτοῦ. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον διεγείρει ἐπὶ μᾶλλον τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν εἶναι ὅτι ὁ Leuwenhoek παρατήρησε διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀράχνας ἐχούσας τὸ μέγεθος ἑνὸς κόκκου ἄμμου, καὶ ὅτι αἱ

Nec genus unde novae stirpis generatur, habebit; Jempe et Arcadii memoranda inventa melleis, Pallas, quaeque modo caecis jam caecis juvenibus Insigne apes tulerit caue.

Γεωργ. κὲ Β: 6. 3. στιχ. 281.

ἀράχλαι αὐταὶ ὑφαίνουσι νήματα τοσοῦτον λεπτὰ ὥστε ἐχρειάζοντο 4,000 διὰ νὰ ἐξιώσουν τὸ πάχος μιᾶς τριχῆς ἀραλοῖπόν ἐπειδὴ ἕκαστον τῶν νημάτων τούτων, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, σύγκειται ἐξ ἰδιαιτέρων τεσσάρων χιλιάδων νημάτων, ἔπεται ὅτι ἐχρειάζοντο δεκαεξ ἑκατομύρια ἐκ τῶν τελευταίων τούτων ὅπως σχηματίσουν νῆμα ἕχον τὸ πάχος τριχῆς (Lettres à Sophie par Aimé Martin.)

ΑΝΔΡ. ΚΟΥΡΝΙΑΚΤΗΣ.

ΠΕΡΙ ΖΑΤΡΙΚΙΟΥ.

Ὁ Μπαί λέξεις διὰ Προδμοῖ.

Προτιθέμεθα διὰ τῆς διατριβῆς ἡμῶν ταύτης νὰ ἐνασχολήσωμεν ἐπὶ βραχὺ τοὺς καλοὺς ἀναγνώσττας καὶ τὰς ἐρατεινὰς ἀναγνώστριάς τῆς « Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης » ἂν, ἐννοεῖται, παρέχωσιν ἡμῖν τὴν τιμὴν ταύτην, ἐπὶ παιδιᾷ, ἧτις κατὰ πρότον λόγον προλαμβάνομεν νὰ εἰπωμεν ὅτι οὐδαμῶς εἶναι ἐρωτότροπος, ἔπειτα πρὸ πάσης ἄλλης λογικωτέρας καὶ τέλους καὶ καταγωγῆς λίαν εὐγενούς.

Ἄν οἱ ὑβ.λοι, αἱ μυῖαι, ἡ φαλάκρα, τόσα ἄλλα παρομοίως κξίς ἀντικείμενα καὶ αὐτὴ ἡ μυρία τέλος πάντων εὖρον ἐπαινέτας, καὶ ἐπαινέτας, οἵτινες ἰδρωσαν αἷμα καὶ νερὸν διὰ νὰ πλάσωσιν ὠραίας αὐτῶν εἰκόνας, δὲν ἐννοοῦμεν διατὶ τὸ κακόμοιρον ζατρίκιον ἐδύνατο νὰ θεωρηθῇ ἀντικείμενον ἀξίας κατωτέρας πάντων τούτων, ἀνάξιον ἐπομένως νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὸ τοὺς ἐπαινέτας του. Ἐπειτα μὴ τὰ παιγνίδια δὲν φέρουσι καὶ αὐτὰ, ἐπάνω κάτω ὅλα, κάποιαν ἀριστοκρατικὴν φλέβα; Ἢ βασιλόπαις, ἡ ὅπως ἠθέλομεν τὴν ὀνομάσει σήμερον, ἡ Α. Γ. ἡ Πριγκηπέσσα Ναυτικὰ ἐπαίξε τὴν σφαῖραν μετὰ τὰς θεραπαινίδας τῆς (1), ὅταν δὲν εἶχεν ἄπλυτα διὰ νὰ καταβῇ εἰς τὸν ποταμὸν νὰ τὰ ξεπλύνῃ. Ὁ γενναϊότατος Πάτροκλος ἐμάκνετο διὰ τοὺς ἀστραγάλους, καὶ ἀπόδειξις πρῶχειρος ὅτι ἐρίσας ποτὲ πρὸς τὸν

(1) Ὁδ. Ζ. 100, 113.

συμπαίκτηρά του Κλησώνυμον τὸν ἔστειλε νὰ εὕρῃ τοὺς πεθαμένους του εἰς τὴν χώραν τῆς Γαλινατάτης Περσερόνης. Ὁ δίσκος, ἡ κούβει, ὁ ἀρτιασμός, ὁ ἀσκολιασμός, ὁ κύτταλος, ὁ τροχός, αὐτοὶ οὗτοι οἱ πεσοὶ μὴ δὲν ἦσαν παιγνίδια ἐξ ἴσου προσφιλέα καὶ εἰς τοὺς πρίγκηπας, τοὺς δούκας, τοὺς κόμητας καὶ τοὺς βαρύνους τῶν κλασικῶν ἐκείνων χρόνων; Περιπλέον, ἐάν θέλετε, πάντα ταῦτα ἐθεωροῦντο καὶ ψυχαγωγικά. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπίσης ἐπαίξον τὴν σφαῖραν (bila), συνήθως πρὸ τοῦ λουτροῦ, τὸν κόβον μετὰ τὸ γεῦμα, ἄλλοι πλεον διὰ τίνος λόγου ὑγεινῆς ἐγένετο τοῦτο, τοὺς πεσσοὺς καὶ τότε ἄλλα παιγνίδια.

Ἄλλ' ἂν ἡ πεττελα κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους ἐδύνατο νὰ σεμνύνηται ἐπὶ ἀριστοκρατικῇ φλεβί, σήμερον δύναται νὰ καυχᾶται ὅτι φέρει καρδίαν ὀλοκλήρον ἰγερμονικὴν, καθόσον, ὡς κατωτέρω θελεῖ καταδειχθῆ, θερμοὺς θιασώτας αὐτῆς ἔσχεν αὐτοκρητορας, βασιλεῖς, φιλοσόφους καὶ ἐν γενεῖ ἄπασαν τὴν χορείαν τῶν ἐξοχωτέρων τῆς οἰκουμένης ἀνδρῶν.

Τοιοῦτο λοιπὸν παιγνίδιον ἀξίζει, πιστεύομεν, τὸν κόπον νὰ συστήσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώσττας καὶ τὰς ἀναγνώστριάς ἡμῶν.

Ἄλλ' ἡ κατάχρησις . . . Ἢ κατάχρησις δὲ ἀναίρει παντελῶς τὴν χρῆσιν. Ἡμεῖς δὲ συνιστῶντες τὸ ζατρίκιον ἐννοοῦμεν βεβαίως ὅτι τὴν κατάχρησιν ἀλλὰ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, καὶ ταύτην περιορίζοντες μόνον εἰς τοὺς ἔχοντας καιρὸν καὶ τὰς δυναμείας νὰ παίξωσι.

Διαίσεις τῶν Παιγνιδίων.

Ὅλα τὰ παιγνίδια διαιροῦσιν οἱ νεώτεροι εἰς τρεῖς μεγάλας τάξεις.

I. Εἰς τὰ Σωματικά, ἐν οἷς περιλαμβάνονται

α.) Οἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι γυμνικοὶ ἀγῶνες. Παρὰ Ῥωμαίοις τα κρηκῆσια (δρόμος, ἵπποδρόμιον, ναυμαχίαι, μονομαχίαι). Αἱ κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐφιππομονομαχίαι τῶν ἱπποτῶν καὶ οἱ ἱπποτικοὶ ἀθλοὶ, χάριν τῶν ἐρωμένων των γινόμενοι καὶ αἱ σημεριναὶ ἐγκαλοὶ μονομαχίαι (joutes sur l'eau), ἡ τοξία, κτλ.

β') Διάφοροι ασκήσεις, καθ' ἃς ἐπιδεικνύται ἡ χάρις, ἡ εὐστροφία ἢ ἡ δεξιότης, ὡς ὁ χορός, ἡ σφαίρα (μπάλλα), ὁ σφαιρισμός καὶ τὰ πλεῖστα τῶν παιδικῶν παιγνιδίων, οἷον ἡ σταδιοδρομία, ἡ τυφλομυρία, ὁ ὀρθοστάτης, ἡ ῥιποπαιδιὰ, τὸ ἄλμα κτλ. (1)

γ'). Τὰ παιγνίδια τῆς συναναστροφῆς, ἐν οἷς ὁμῶς κυρίως παρεμβαίνει τὸ πνεῦμα, ἐνῶ τὸ σῶμα ἐρχεται κατὰ δεύτερον λόγον νὰ κάμῃ τὸ μέρος του.

II. Τὰ Διανοητικά, ἅτινα περιλαμβάνουσι

α.) Τὰ πνευματώδη, ὡς τὰ αἰνίγματα, οἱ λογόγριφοι, οἱ συλλαβόγριφοι, αἱ συμβολικαὶ γραφαί, τὰ λογοπαίγνια, τὰ συνώνυμα, τὰ ὁμοιοτέλευτα, οἱ ἀναγραμματισμοί, αἱ ἀκροστιχίδες, κτλ.

β.) Τὰ λογιστικά, οἷα τὸ ΖΑΤΡΙΚΙΟΝ ἢ δάμα κτλ.

III. Τὰ Τυχηρὰ ὑποδιαιρούμενα

α.) Εἰς καθιρώς τυχηρὰ, οἷα ὁ ἀρτισμὸς, ἡ κυβεία, ἡ βουλέττα, τὰ λαχεῖα καὶ τινε εἶδη παιγνιοχάρτων, ὡς τὸ λανσκενέ, μπιριμπι (biribi), μπακκαρά (bacarra), φαραόν, (μπάγκος), τὸ εἰκοσιένα κ.τ.λ.

β.) Εἰς μικτὰ ἐν οἷς ἡ σκέψις δύναιται νὰ ὑποβοηθήσῃ ἢ νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν τύχην. Τοιαῦτα δὲ εἶναι τὸ τάβλι, τὸ δόμινο, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν παιγνιοχάρτων, οἷον τὸ πικέτο (pique), τὸ βοστὸν, τὸ μπολλότο, τὸ τρισυφόν, τὸ ἱμπεριάλε, τὸ Ἀγγλικὸν οὐίστ (whist.) κτλ.

Τὸ δὲ ἡμέτερον Ζατρίκιον, ὡς εἶδομεν, κατατάσσεται εἰς τὰ διανοητικὰ καὶ ἰδίως εἰς τὰ λογιστικὰ ταύτων.

Ἱστορία τοῦ Ζατρίκιου.

Τὸ Ζατρίκιον (Σκάκι) εἶναι ἐν τῶν ἀρχαιωτέρων καὶ λογικωτέρων παιγνιδίων.

Παρ' Ὀμήρῳ (2) ἀπκντῶμεν τοὺς μνηστῆρας τῆς ὠραίας βασιλίσσης τῆς Ἰθάκας Πεισοσίσι προπέριθε θυρῶν θυμὸν τέροντας.

Ὁ Ἡρόδοτος (3) γινώσκει ἐπίσης τοὺς πεσσοὺς· διαρωτίζει δὲ ἡμᾶς ὅτι οἱ κύβοι καὶ αἱ σφαίραι καὶ πάντων τῶν ἄλλων παιγνιδίων τὰ εἶδη ἐξυρέθησαν τότε παρὰ

(1) Τὰ παιδικὰ παιγνίδια περιγράφει ὁ Μ. Βολταίρος, 1783, τ. 1, σ. 209.
(2) Ἰλ. Δ. 196—199.
(3) I, 91.

τῶν Λυδῶν, « π.λην πεσσέων », τῶν δεικνύοντων τὴν εὐρεσιν ὁμολογεῖ καὶ πιστεύει τόσον μόνον, ὅτι

οὐκ εἰκηιοῦνται Λυδοί.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Εὐριπίδου (1), ἦν παραθέτομεν ἐνταῦθα, οἱ δύο Λίαντες ὁ Οἰλέως καὶ ὁ Τελαμῶνος συνῆπαιζον μετὰ τοῦ Πρωτεσίλαου τοὺς πεσσοὺς ἐνώπιον τοῦ Ὀδυσσεύς, ἐνῶ ὁ Παλαμήδης ἐπαιζε τὸν δίσκον μετὰ τὸν Διομήδη.

Κατείδον δὲ δὺ Λίαντε συνέδρω
τὸν Οἰλέως Τελαμῶνός τε γόνον,
τὸν Σαλαμῖνος στέφανον·
Πρωτεσίλαόν τε ἐπὶ θάκοις
πεσσῶν ἠδωμένους μερ-
φαῖσι πολυπλόκοις.
Παλαμήδεά θ' ἔν τεικε παῖς ἑ Ποσει-
δάωνος, Διομήδεά θ' ἡ
δοναῖς δίσκου κεχαρημένον.

Ὁ αὐτὸς διαβεβαιῶ ἡμᾶς ἐν τῇ Μηδείᾳ (2) ὅτι παρὰ τὸ λαμπρὸν ὕδωρ τῆς Πειρήνης ὑπῆρχον πεττεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπαιζον συνήθως οἱ γέροντες:

Πλοῦσά του λέγοντος εὐ δοκῶν κλύειν,
πασσοῦς (3) προσελθῶν, ἔνθα δὴ παλαίτεροι
θάσσαυσι, σεμνὴν ἀμφὶ Πειρήνης ὕδωρ.

Ἀλλὰ τὸ Ζατρίκιον εἶναι ἀληθῶς ἡ πεττεῖα τῶν ἀρχαίων;

Ὁ Ἡσύχιος, περιγράφων τὸ παιγνίδιον τοῦτο λέγει « Ἐν τῇ κυβείᾳ τοὺς κύβους ἀνθρώπουτον, ἐν τῇ πεττεῖᾳ μόνον τὰς ψήφους μετακινῶσι ».

Ὁ Εὐστάθιος ὑπομνηματίζων τὸν Ὀμηρὸν ἐν τῇ λέξει « πεστοῖτι » παρατηρεῖ ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς παιδιᾶς ταύτης ἦν καὶ παρ' ἀρχαίους ἡ παράττασις δύο στρατῶν μάχουμένων. Ἐλέγοντο δὲ οἱ πεττοὶ στρατιῶται (milites) (4), ἐχθροὶ (hostes) καὶ λαφυραγοὶ ἢ λησταί (latrones καὶ ὑποκορ. latrunculi) (5). Καὶ οἱ μὲν τούτων, καθὼς ἔχοντες ὀρισμένην κίνησιν, ἐλέγοντο τακτικοὶ (ordinarii), οἱ δὲ κινούμενοι κατ' ἀρέσκειαν, ἀόριστοι (vagj).

Ἐάν λοιπὸν πρίπη νὰ κρίνωμεν ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ παιγνιδίου τούτου, ἦν

(1) Ἰριγ. ἐν Ἀύλιδι 102—109.
(2) Μῆδ. 7.
(3) Ἐνταῦθα ἰννοητέον ὅτι τοὺς πεσσοὺς, τὴν πεττεῖαν, ἀλλὰ τὰ πεττεῖα, τοῦτέστι τοὺς τέπου, ἐν οἷς ἐπαιζον τοὺς πεσσοὺς. Οὕτω καλοῦσι πολλοὶ καὶ οἱ ἀρχαῖοι γὰρ ἡ βραχυλογία καὶ ὄφην, μύρον, οἷος τὰ ὀφθαλμοκτεῖα, μυροποιεῖα καὶ οἰοκωλεῖα.
(4) Ovid. Trist. II, 477.
(5) Ovid. Art. Amab., II, 208. III, 527. Mart. XIV, 29. Sen. Epist. 107.

ἤμαρ ἔχουσιν ἡμῖν ὅ τε Ἡσύχιος καὶ Εὐστάθιος, καὶ ἐκ τοῦ σκοποῦ, ὃν εἶχον οἱ πεσσοὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀνκντῶνται ἡ πεττεῖα τῶν ἀρχαίων εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ παρ' ἡμῖν ζατρίκιον, ἀλλὰ τελειοποιημένον.

Οἱ πεττοὶ καλοῦνται καὶ πεττᾶ, καὶ πεσσᾶ πεντάγραμμα, διότι ἐκάτερος τῶν παιζόντων εἶχε 5 πεσσοὺς ἐπὶ 5 γραμμῶν, ἔν ἡ μέση ἐκαλεῖτο « Iera » ἐνίοτε βόλια (1). Παρ' ἄλλοις ἀπαντῶνται ὡς ψήφοι τὸ παιγνίδιον, ἡ πεττεῖα ἢ πεττεῦτικῆ, ἀπαντᾷ καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα ὀστοραχία τὸ δὲ ἀστραγαλίζειν ἐνίοτε εἶναι συνώνυμον τοῦ πεττεῦειν. Παρὰ Ἀκτίους, οἷς ἐπίσης ἦτο γνωστὸν, ἀπαντᾷ ὑπὸ τὰ ὀνόματα calculus ἢ scrupus lusorius tessera ἢ ludus tessarorum ἢ calculorum κτλ.

Ἀποδίδεται κοινῶς ἡ ἐφεύρεσις τῶν πεσσῶν εἰς τὸν Παλαμήδην, ἐξ οὗ καὶ ἡ σκηνὴ, ἐφ' ἧς πεττεῖουσιν ἐκλήθη Παλαμήδιον ἀβάκιον. Ὁ Σοφοκλῆς ῥητῶς ἀναφέρει ἐν τινι τῶν ἑαυτοῦ δραμάτων « Παλαμήδης », ὅπερ ὁμῶς δὲν διεσώθη, διὰ τῶν ἐξῆς: « Παλαμήδης ἐφεύρε πεσσοὺς τερπνὸν ἀργίας ἄκος ». Πιστίζεται δὲ ὅτι ἐπενόησεν ὁ Παλαμήδης τοὺς πεσσοὺς κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τροίας. Ἄλλοι ἀποδίδουσι τὴν ἐφεύρεσιν αὐτῶν εἰς τὸν Αἰγύπτιον Θεῦθ (2), βασιζόμενοι εἰς πολλὰς γραφὰς, αἵτινες εὐρέθησαν εἰς Αἰγυπτιακοὺς τάφους πολὺ ἀρχαιοτέρους πάντῃς ἐλληνικοῦ μνημείου, καὶ ἐν οἷς εἰκονίζονται ἄνθρωποι παίζοντες πεσσοὺς. Ἄλλοι εἰς τὸν Σίτσαν σύμβουλον τοῦ Ἀμολλίνου βασιλέως τῆς Βαβυλωνίας. Ἄλλοι εὐρίσκουσι τὴν καταγωγὴν τῆς πεττεῖας ἐν Ἰνδία κατὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα. Εἶναι δὲ γνωστὸν ἐνταῦθα ὑπὸ τὸ ὄνομα Σιατουράγκα, ὅπερ δηλοῖ τὰ τέσσαρα σώματα τοῦ στρατοῦ « ἐλέφαντες, ἵπποις, ἄρματα ἢ πλοῖα καὶ πεζοί, » οὗς διοικεῖ εἰς στρατάρχης καὶ ὁ βασιλεὺς. Ἐντεῦθεν δὲ βραδύτερον διεδόθη εἰς Περσίαν, ἐνθα καλοῦσιν αὐτὸ Σιάτραγκ ἢτοι « παιγνίδιον τοῦ βασιλέως. » Ἀκολούθως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν σταυροφοριῶν οἱ Ἀραβες εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν Εὐρώπην. Καλοῦσι δ' αὐτὴν οἱ τελευταῖοι οὗτοι Σιατρεντίε τουτέστιν

(1) Σουῖδ. ἐν λ.
(2) Πλάτ. Φεδρ. 274

« ἡ ἀμνηχανία τοῦ βασιλέως. » Οἱ Σίναι καλοῦσιν αὐτὴν Κί οἱ Γάλλοι Echecs ἐκ τοῦ Περσικοῦ Shah, ὅπερ σημαίνει βασιλεὺς. Οἱ Γερμανοὶ Shechspiel ἡμεῖς δὲ καλοῦμεν αὐτὴν σήμερον Ζατρίκιον ἢ Σιατρεντίε κατὰ παραφθορὰν βεβαίως ἐκ τοῦ Περσικοῦ Σιατράγκ ἢ τοῦ Ἀραβικοῦ Σιατρεντίε, κοινότερον ὁμῶς Σκάκι.

Ἱστορία τοῦ Ζατρίκιου.

Τὸ Ζατρίκιον ἐμφαίνει μίαν παρασκευασμένην εἰκόνα στρατηγικῆς. Αὐτὸ δὲ ἔδωκε καὶ τὴν πρώτην ἰδέαν τοῦ « παιγνιδίου τοῦ πολέμου, » ὅπερ ἐπινοήθην ἐν Ἐλβετῖα ἀνεπληρώθη βραδύτερον ὑπ' ἀξιοματικοῦ τινος Πρώσσου δι' ἐτέρου πολὺ χαριεστέρου: τοῦ Kreiggsspeile. Σήμερον προήχθη εἰς ἀληθὴ ἐπιστήμην, ἔχουσιν τὴν γλώσσάν της, τὰς μεθόδους της, τὴν ἱστορίαν της, τὴν φιλολογίαν της καὶ τὰς ἐφαρμογὰς της.

Ἐκ τῶν Σχολῶν ἡ Γαλλικὴ, ἧς πρυτανεῖ οἱ Φιλίδωρος, ὑποτάσσει τοὺς πεσσοὺς (τὰ κομμάτια) εἰς τοὺς στρατιώτας (pions). Ἡ Ἰταλικὴ κάμνει τὸ ἐκντῶν. Ἡ Γερμανικὴ ἢ Μικτὴ δὲν ἀναγνωρίζει διακρίσεις.

Ἐκ τῶν ἀνεπτυχθέντων τὴν θεωρίαν τοῦ Ζατρίκιου κυριώτεροι εἶναι οἱ ἐξῆς:

Ὁ Δαμιανὸς δὲ Γόα Πορτογάλλος, ἀκμάσας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15^{ου} αἰῶνος (1512). Τοῦτον οἱ Ἀγγλοὶ θεωροῦσιν ὡς συγγραφέα τῆς ἀρχαιοτέρης γνωστῆς πραγματείας περὶ τοῦ ζατρίκιου. Ὁ Ruy-Lopez de Segura τὸ 1561. Ὁ Ἕλληνας Gioachino τὸ 1619.

Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἀναφέρονται, ἐν Γαλλίᾳ ὁ Stamma καὶ ὁ Philidor, ὅστις πρῶτος καθιέρωσε κανόνας, καθ' οὓς πρέπει νὰ παίζεται τὸ Ζατρίκιον.

Ἐν Ἰταλίᾳ ὁ Ercole del Rio, ὁ Lolli, ὁ Cozio καὶ ὁ Ponziani.

Εἰς δὲ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐποχὴν διαπρέπουσιν

Ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Lewis, Walcer, Staunton.

Ἐν Γερμανίᾳ ὁ Bilguer, Hedebrand de la Lasa.

Ἐν Ρώσσιᾳ, ὁ Petroff καὶ Joenisch.

Ἐν Γαλλίᾳ ὁ Mouret, Alexandre; Labourdonnais, Keeseritzky, ὅστις πρῶ-

τος μετά του Desloges έπαιξαν κατ' ίδιον τρόπον εν τῷ καφενείῳ τῆς Ἀντιβασιλείας Régence καθιερώσαντες και σημεία τινά,
00 δια τὸ roquer.

— • τὴν αἰχμαλωσίαν (prise).

•• • προσβολὴν και

§ • τὸ mat.

Ὁ Vida έστιχοῦργησε τὴν τέχνην τοῦ Ζατρικίου ὑπὸ τὸν τίτλον α Scacchia ludus (Ρώμη, 1527. Μετάφρ. Γαλ. ὑπὸ Desmases 1556 και ὑπὸ Levee 1809).

Ὁ Jules de Poilly έστιχοῦργησεν ἐν πρόβλημα εὐφυές ἐπὶ τοῦ Ζατρικίου, ὅπερ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν μεταφέρομεν ἐνταῦθα.

Le Fou prend le Pion du Fou de Dame noire
Et démasque le Fou de la Reine d'ivoire;
Un Cavalier l'éteint. Pour faire un mauvais tour,
Le Fou blanc vole à Dame, et découvre la Tour
Que la Reine reconutte, ou bien fait prisonnière;
Mais un simple soldat, poursuivant sa carrière,
Vient faire échec au Roi, qui n'a plus qu'un
[seul coup

Pour se mettre, à regret, en avant de son Fou;
Car arrivant à dame, un fantassin d'ivoire
Sautte sur un cheval et saisit la victoire.

Πλείστοι ἄλλοι ἄπειρα προβλήματα ἐπὶ τοῦ παιγνιδίου τούτου καθιέρωσαν· ὁ δὲ Δόμ Πιτρος Καρρίρας ἐδημοσίευσεν τὸ 1627 ὀγκώδη τόμον περὶ τῆς προόδου και καταγωγῆς τοῦ Ζατρικίου.

Τὸ μεθοδικώτερον και χαριέστερον πάντων τῶν πονημάτων, ἅτινα ἐξεδόθησαν ἐπὶ τοῦ παιγνιδίου τούτου εἶναι τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Bilguer « Handbuch des Schachspiels » (Βερολίνον 1813), ὅπερ ἐχρησιμεύσεν ὡς βάσις εἰς τὸν Walker διὰ τὴν πραγματείαν του « Art de jouer aux échecs ». Ἐξία λόγου ἐπίσης εἶναι και τὸ « Traité » τοῦ Levis, τὸ « Traité élémentaire » τοῦ Basterot, ἡ « Κυκλοπαιδεία τοῦ Ζατρικίου » και ἡ « Συλλογὴ τῶν προβλημάτων » τοῦ Ἀλεξάνδρου (Παρίσις, 1837 και 1846).

Τὸ 1836 ὁ Labourdonnais καθιέρωσε τὴν πρώτῃν ἐφημερίδα τοῦ Ζατρικίου ὑπὸ τὸν τίτλον « Ὁ Πικλαμίδης », ἡ ἀρχισυντάκτης ὑπῆρξε και ὁ περιώνυμος Ζατρικιστὴς Saint Amand, ὅστις μετὰ τοῦ Ἀγγλου Staunton ἐπενόησαν γίαν μέθοδον. Ἡ ἐφημερίς αὕτη βραδύτερον ἐξεδίδετο ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἡ Ἀντιβασιλεία ». Πληθος δὲ ἐφημερίδων τοῦ Ζατρικίου ἐκδίδονται και ἐν Ἀγγλίᾳ και ἐν Γερμανίᾳ

και ἐν Ἰσπανίᾳ και ἐν Ἀμερικῇ και ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἰνδίᾳ.

Οἱ θιασῶται τοῦ Ζατρικίου.

Τὸ Παιγνίδιον τοῦτο συγκαταλέγει εἰς τὰ μέλη τῶν θιασῶτων του τοὺς ἐνδοξότερους ἄνδρας. Ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω ἡγεμόνες ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἔπαιζον τοὺς πεσσούς. Ἡ Μονὴ τοῦ Ἀγ. Διονυσίου ἐπὶ μακρὸν διετήρησε τὸ χθάκιον, ἐφ' οὗ ὁνάκις ἤθελε νὰ ἀναπαύεται τῆς ἐργασίας του, ἔπαιζε Κάρολος ὁ Μέγας· Ἐρρίκος ὁ Δ' εἶχε μανίαν διὰ τὸ Ζατρικιον, μανίαν ἦν ἔδειξαν και ὁ Ταμερλάνος, και οἱ βασιλεῖς τῆς Σουηδίας Γουσταῦος Ἀδόλφος και Κάρολος ὁ Β'. Ὁ τελευταῖος οὗτος και κατὰ τὴν ἐν Πουλταῖα ἀτυχῆ ἐκείνην ἡττάν του ὠχυρωμένος εἰς ἐν ἡρειπωμένον κτίριον κατὰ τῆς πολιορκίας τῶν Τούρκων και Ταρτάρων ἔπαιζεν ἀταράχως τὸ προσφιλέ, του Ζατρικιον μετὰ τὸν ἀγαπητόν του Grothusen. Ὁ Βολταῖρος ὡταύτως κατεμαγεύετο παίζων αὐτὸ μετὰ τὸν Ἰητουίτην Ἀδάμ. Ὁ Ρουσσώ τὸ ἡγάπα πολὺ· εἶχε δὲ συμπαίκτηρά του τὸν μουσικὸν Φιλίδωρον. Ὁ Μ. Ναπολέων ἐν τῷ Ζατρικίῳ εὗρισκε τὸ γλυκύτερον ἐντρυφήμα· καίπερ δὲ παίζων συνεχῶς δὲν κατάρθωσε νὰ εὐδοκιμήσῃ εἰς αὐτὸ· εἰς τὰς ἡμέρας μας οἱ παῖκται τοῦ Ζατρικίου εἶναι πρὸ πάντων πολιτικοὶ ἄνδρες ἔξοχοι. Ἐρωτήσατε τὸν ἀξιότιμον Κ. Νεγρὸν ἢ τὸν ἀξιότιμον κύριον Α. Διαμαντόπουλον, ὅστις, λέγουσι, φέρει ἐνίοτε δίκην καπνοσακκούλας εἰς τὴν τσέπην του τὸ Ζατρικιον· και θέλετε βεβαιωθῆ παρ' αὐτῶν ὅτι λέγομεν ἀλήθειαν.

Και ὁ Ἐπίλογος.

Ὁ Πλάτων θεωρεῖ τὸσον σπουδαίαν τὴν πεττείαν, ὥστε ἐναλλάσσει ἐνίοτε αὐτὴν μετὰ τὴν γεωμετρίαν. Ὁ Βολταῖρος ἐπίσης εἰ και θεωρῶν τὸ Ζατρικιον ὡς σπουδὴν μαιρακιδωδῆ, ἀναγνωρίζει ὅμως αὐτὸ ὡς παιδιὰν λίαν σπουδαίαν· ὁ Montaigne τὸ ἀποκαλεῖ ἄθλημα παιδικόν· ἀλλ' ὁ πολὺς Δειδνίτιος ἀνυψώνει αὐτὸ εἰς τὴν περιωπὴν τῶν ἐπιστημῶν.

Ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ' τὸ Ζατρικιον ἦτο ἡ μάλ-

λον περισπούδαστος· παιδιὰ τοῖς πᾶσι και ταῖς πάσαις, ἐὰν πρίπη νὰ πιστεῦσωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς Κ. Δὲ Σεβινιέ, ἦν παρῆχει ἡμῖν διὰ τῆς παρατιθεμένης πρὸς τὸν Κ. Δὲ Γρινιάν ἐπιστολῆς τῆς.

• Εἶναι λοιπὸν ἀληθές, κόρη μου, ὅτι παίζετε ἐνίοτε τὸ Ζατρικιον. Τὸ κατ' ἐμὲ τρελαίνομαι διὰ τὸ παιγνίδιον τοῦτο· ἐπεθύμουν δὲ νὰ τὸ εἶξέω ὅσον και ὁ υἱός μου ἢ ὑμεῖς. Εἶναι ἀληθῶς τὸ λογικώτερον ὄλων τῶν παιγνιδίων Εἰς Ἡομπόννην ὄλος ὁ κόσμος παίζει αὐτὸ, οἱ οἰκονομῶν σκαλοῖ, αἱ γυναῖκες, τὰ παιδιὰ. »

Ἐπὶ δὲ τοῖς Σιναις τὸ Κί εἶναι τὸ πρῶτιστον συστατικόν ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὴν καλὴν ἀνατροπὴν τῶν μικροπέζων ἐκείνων δεσποινιδίων, ὡς παρ' ἡμῖν ἡ μουσικὴ και ἰδίως τὸ piano. Οἱ συζυγοὶ ἐκεῖ σπανίως ἀφίνουσι νὰ παρῆλθῃ μὲτ' ἡμέρα χωρὶς νὰ παίζουσι δύο τρεῖς περτιδάς Κί.

Ἐπὶ πᾶσι τὸ Ζατρικιον ἐκτός τοῦ ὅτι παρὰ πάντων ἀνακηρύττεται ὡς τερπνοτάτη διασκέδασις, κέκτηται και τὸ πρῶτον νὰ ἐξασκῆ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο παιγνίδιον τὸν τε νοῦν και τὴν κρίσιν τοῦ θιασώτου αὐτοῦ, προαλείφον αὐτὸν οὕτω διὰ τὸ μέγα και ἐπαχθές τοῦ βίου παιγνιδίου, ὅπερ προσφεύστατα ἡ Ἰνδικὴ σοφία και παρομοιάζει μετὰ τὸ τῶν πεσσῶν (1).

Ἄλλ' ἐνῶ τοιαῦτα τὸ Ζατρικιον φέρει προτερήματα, σήμερον κατὰ δυσυχίαν, παρ' ἡμῖν ἰδίως, ἤκιστα ἀσκεῖται. Πάντες εὐρίσκουσι περισσότερα γόητρα εἰς τὰ ὀφέθηρα δελεάσματα τῆς πρέφας, τοῦ λανσκεῖ κτλ. Ἐξαιρέτως δὲ αἱ ἐρατεῖναι δεσποῦναι,

(1) Ὁ Ἰνδὸς δόκτωρ Βατριχαρῆς λέγει ὅτι ὁ Κάλας (Χρῖνος) ἀναρρίπτων ὡς κύβους τὴν ἡμέραν και τὴν νύκτα μετὰ τῆς παρακοιτίδος αὐτοῦ θανατηφόρου Καλῆς (Μοίρας) παίζει μετὰ τοὺς ἐνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς ὡς μετὰ πεσσούς ἐπὶ τοῦ ἀθανάτου. Ὅπως δὲ ἐπὶ τοῦ πετταυτηρίου οὗτοι, οὕτω και ἐπὶ τοῦ κόσμου ἐκεῖνοι ἔνθα μὲν παρίστανται ἤδη πολλοὶ, ἐνταῦθα μετ' ὀλίγον βλέπει εἷς. ἔνθα δὲ εἷς, ἐνταῦθα μετὰ μίαν στιγμὴν βλέπει πολλοὺς και ἔπειτα οὐδέν.

ἐντρυφῶσι καρφωόμεναι δι' ὄλου ἡμερονοκτιῶν ἐνίοτε εἰς τὰ παρῆθρα, ἀφ' ὧν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προβάλλουσαι δίκην κοῦκκου ὠρολογίου τὰς καλλιτεχνικὰς αὐτῶν κεφαλὰς προσμειδίῳσι φιλαρέσκως εἰς ζωηρὸν τινα παροδῆτην πιθηκὸν ἢ κομψὸν τινα ὄνον, ἐπιχρίτως πρὸ αὐτῆς ἀκκίζομένους... Πλὴν ἡμεῖς δὲν θὰ τοῖς εἰπώμεν ὅτι δὲν κἀμνουσι καλά. Οὔτε τὸν καρκινὸν βεβαίως ἔχομεν δεξιὸν νὰ διδάξωμεν νὰ βαδίτῃ ὀρθά, οὔτε τὸν τραχὺν ἐχίνον ἔχομεν τὴν ὑπομονὴν νὰ καταστήσωμεν λειόν.

Ἐν τούτοις δίκαιον, νομιζόμεν, νὰ προαναγγείλωμεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν ὅτι προσελῶς προκαλοῦμεν αὐτοὺς εἰς αἵματηρὸν ἀγῶνα ἐπὶ τοῦ ἀθλαίου, τοῦ ἐντίμου τούτου πεδίου τῆς μάχης, ἐν ᾧ θέλομεν χπολύσει ττρατοῦ, χνταποκρινόμενους πληρῆστα πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς σημερινῆς προόδου τῆς πολεμικῆς τέχνης, διοικουμένους ὑπὸ βασιλείων οἵτινες θὰ ἐπιβάλλωσι, ὑπὸ βασιλισσῶν αἵτινες θὰ ἀναρρίπτωσιν ἐν ταῖς μάχαις τὴν τυχὸν σθεννυμένην τοῦ ἐνθουσιασμοῦ φλόγα, ὑπὸ στρατηγῶν οἵτινες θὰ θραυωσι σπάθης και θήκης, στρατοὺς τέλος πάντων ἀληθῶς Πρωτο Γαλλικοὺς. Πλὴν ἡ νίκη, ἃς ἐξηγηθῶμεν, δὲν πρόκειται νὰ ἀπορρασίη οὔτε περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Γερμανίας, οὔτε περὶ τῆς τιμῆς τῆς Γαλλίας, ἀλλ'... Ἄλλὰ ὁ ἀξιότιμος φίλος ἡμῶν κ. Σκαλίδης ἀπαγορεύει ἡμῖν αὐστηρῶς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ κατηραμένου τούτου ἀλλὰ ἡμεῖς δὲ δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ τῷ ἐναντιωθῶμεν, διότι δὲν νομιζόμεν φρόνιμον πρᾶγμα διὰ τοιαῦτα ψύλλου πηδήματα νὰ μπερδέσωμεν εἰς μονομαχίαν, τῆς ὁποίας τιν ἐκθαπιν προβλέπομεν ἤχι τόσον εὐάρεστον διὰ δύο ἤρωας, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀληθῶς φοβεροὶ, ἀλλὰ... προκειμένου νὰ λιθοβολῶσι βατράχους...

Ἐρρώσθε!

Κ. Σ. ΚΑΡΜΙΤΣΗΣ.

ΟΥΓΟΛΙΝΟΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΕΝΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ.

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ.

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΣΦΗΚΑ.

ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΟΥΓΟΛΙΝΟΣ, ἐκ τῶν κομήτιων τῆς Γεραρδέσκας.

ΦΕΡΝΑΝΔΟΣ

ΑΝΣΕΛΜΟΣ

ΚΑΙΣΑΡ

ΑΔΦΟΝΣΟΣ

ΕΛΕΝΗ

ΣΙΣΜΟΝΔΟΣ, τῶν Οὐβαλδίνων.

ΕΡΡΙΚΟΣ, υἱός του, σύζυγος τῆς Ἑλένης.

ΡΟΥΓΙΕΡΟΣ, ἀδελφός τοῦ Σισμόνδου.

τέκνα τοῦ Οὐγολίνου.

Ἡ Σκηνὴ κατὰ τὴν πρώτην, δευτέραν, τρίτην καὶ τετάρτην πράξιν εἰς τὸ ἐν τῇ Πίζῃ παλάτιον τῶν Οὐβαλδίνων. Εἰς τὴν πέμπτην, ἐν τῷ πύργῳ τῶν ἐπὶ τῶν ὄδων ἐν ᾧ ἐκλείσθη ὁ Οὐγολίνος μετὰ τῶν υἱῶν του.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

ΣΙΣΜΟΝΔΟΣ καὶ ΕΡΡΙΚΟΣ.

ΣΙΣΜ. Φθάνει πλέον, υἱέ μου! μάταια εἶναι τὰ δάκρυά σου, μάταιαι αἱ παρακλήσεις σου. Ἡ πατρίς ἠλευθερώθη, ἡ καταθλίβων αὐτὴν ἀτιμὸς ζυγὸς ἀπερρίφθη, ἡ Πίζα ἀναπνέει τὰς παλαιὰς αὔρας ἐλευθερίας, καὶ τέλος δι' ἡμᾶς ἐφθασεν ἡ ἡμέρα, ἡ ποθητὴ ἡμέρα τῆς ἐκδικήσεως.

ΕΡΡΙΚ. Ἄχ! σὺ εἶσαι πατήρ, καὶ δύνασαι νὰ τρέφῃς αἰσθήματα τόσο σκληρά; Ἐῖσαι πατήρ ὡς εἶναι ὁ Οὐγολίνος. — Θὰ θελήσῃς ἴσως νὰ συμπαραλάβῃς ἐν τῷ ὄλεθρῳ αὐτοῦ τόσα ἀθῶα τέκνα του; Δὲν στοχάζεσαι ὅτι εἴμεθα συνδεδεμένοι ἐξ αἵματος μετ' αὐτοῦ, ὅτι μεταξὺ τῶν συ-

γενῶν σου, ἡ Ἑλένη ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, εἶναι προσφιλεστάτη μοι σύζυγος, καὶ ὅτι δὲν δύνασαι νὰ ἐκδικηθῇς χωρὶς νὰ διαπεράσῃς τὸ στήθος τοῦ Ἑρρίκου σου διὰ μυρίων ὀξέων βελῶν; Εἶπέ μοι δέ' ὅταν φονεύσῃς τὸν μόνον ἐναπομεινάντά σοι υἱόν, εἶπέ μοι θελεῖ εἶσθαι φαιδρὰ ἡ ἐκδικησίς σου;

ΣΙΣΜ. Ὡ Ἑρρίκε! . . . Ἑρρίκε! — Ὁλίψον τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ ὠργισμένου τούτου γέροντος. — Σὺ προέφερες τὴν ἐλευθερίαν λέξιν' μάγον υἱόν! — Ἀκούεις; ἐδῶ . . . ἐδῶ μέσα σιωπᾷ, καὶ πλέον δὲν πάλλει ἡ καρδία μου. Σὺ εἶχες ἓνα ἀδελφόν' ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πατρός' ἐπὶ τοῦ ἀγνοῦ αὐτοῦ μετώπου ἐλαμπε ψυχὴ σταθερὰ καὶ εὐκρινής' διὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς δὲ βλέμματός του ἐκλινεν ἐνώπιόν του ὅλα τὰ βλέμμα-

τὰ μεγαλόψυχος, εὐπροσήγορος, ἀνδρείος κατὰ τὴν νεαράν του ἡλικίαν, κῦζανε γλυκεῖα ἐλπίς τῆς πατρίδος, ἕκαστος δὲ Πίζαῖος, « Σισμόνδε, (μοὶ ἔλεγεν) ὁ υἱός σου οὗτος ἐγεννήθη δι' ὑψηλὰ πράγματα' ἀγάπα τον, μίαν ἡμέραν θέλει εἶσθαι ἡ δόξα τοῦ πατρός. »

ΕΡΡΙΚ. Φεῦ! τί μοι ἐνθυμίζεις!

ΣΙΣΜ. Αὐτὸς μόνον ὑπῆρξεν ὁ κλαυθμός μου. Διεστραμμένη Οὐγολίνε! Καὶ πῶς δύναμαι νὰ ἐκδικηθῶ ὥστε ἡ ἐκδικησίς νὰ ἐξισωθῇ μετὰ τὴν βλάβην; Σὺ μοὶ ἀφήρεσας τὴν καρδίαν' δὲν ἔχω πλέον καρδίαν ἥτις ν' ἀνοιχθῇ εἰς εὐσπλαγχνίαν. — Σὺ δέ, υἱέ, δὲν ἔχεις πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου τὸν ψυχρὸν ἀγαθόν; Δὲν ἀκούεις τὸν ἦχον τῶν τελευταίων λόγων τοῦ ὁποίου πρὸς ἡμᾶς ἀπηύθυνεν, ὅταν μετὰ τὸ πρόσωπον πλήρες τῆς τοῦ θανάτου ὠχρότητος, καὶ ὅλος βαμμένος εἰς τὸ αἷμά του . . . Ὡ ἀνάμνησις! . . . ὦ θεά! ἐξέτεινε πρὸς ἐμὲ τοὺς βραχίονας, ἐντὸς τῶν ψυχρῶν χειρῶν του ἔλαβε τὴν ἰδικήν μου, ἔπειτα τὴν ἔθεσεν ἐπὶ τῆς πλατείας πληγῆς . . . Ἀκόμη νομίζω ὅτι αἰσθάνομαι τὸ χλιαρὸν ἐκεῖνο αἷμα . . . τὸ αἷμά μου ἐκεῖνο νὰ τρέχῃ! ἀκόμη ὑπὸ τὴν τρέμουσαν χεῖρα αἰσθάνομαι τὴν κίνησιν τῶν ἐκκαλυφθέντων ἐντοσθίων του! « Ὡ φίλτατε πάτερ, ἔλεγεν, ὁ τύραννος μετὰ ἐπλήρωσε τόσο σκληρῶς. » Ἐγὼ ἐτόλμησα νὰ τὸν ὀνειδίσω διὰ τὸν ἀρπαχθέντα θρόνον, τὴν ἀφαιρηθεῖσαν ἐλευθερίαν, τὰ ληστευθέντα χρήματα, τὸ γυθὲν αἷμα, καὶ ἐν τῷ τρόμῳ ὅστις ἀποκαθιστᾷ βωβούς τοὺς πολίτας μόνος ἐγὼ ἐτόλμησα νὰ ὑψώσω τὴν φωνήν. Ὁ δειλὸς κατέστειλε τὴν ὀργὴν του, ἔλαβεν ἐπὶ τῶν χειλέων ἀπατηλὸν μείδιον, ἐξέτεινε τοὺς βραχίονας καὶ ἐν τῷ ἐναγκαλισμῷ μοὶ ἔδωκε θάνατον, ὦ πάτερ. » Ψυχὴ γενναία! ψυχὴ μεγάλη! μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπέπνευσας τὴν ἐσχάτην πνοὴν εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ἔβαψα τὸ ξίφος μου εἰς τὸ αἷμά σου, καὶ ὠρκίσθην νὰ καταστρέψω ὅλην, ὅλην τὴν ἀδικὸν γενεάν τοῦ Οὐγολίνου.

ΕΡΡΙΚ. Φεῦ σιωπᾷ ὁ ὄρκος ἐκεῖνος ἔβλαψε τὴν φύσιν, τοὺς ἀνθρώπους, τὸν Θεόν.

ΣΙΣΜ. Καὶ ἐγὼ ἐναντίον τούτων ἀπάντων θέλω τὸν διατηρήσει. Τύσον πρὸς σὲ

ὀφείλω σκιὰ ἀξιολάτρευτος καὶ εἰπέτι ἀνεκδίκητος! Ἄχ! ἰδικόν σου ἔργον ὑπῆρξε μόνον ἐὰν οἱ Πίζαῖοι ἤλαψαν ἀπὸ ὀργῆν, ἐὰν ὤξυνον τὰ ἐκδικητικὰ τῶν ξίφῃ εἰς τὸ στήθος τοῦ τυράννου, καὶ ἐὰν ἐκ τοῦ θρόνου τὸν ἐρρίψαν εἰς τὴν κόριν, καὶ ἰδική σου εἶναι ὅλη ἡ δόξα τῆς ἱερωτάτης ἐπιχειρήσεως.

ΕΡΡΙΚ. Καὶ μόνον ἰδική σου, Σισμόνδε, θέλει εἶσθαι ἡ αἰσχύνη, ἐὰν ἀφοῦ σήμερον ἡ Πίζα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν παλαιὰν διοίκησιν τῆς, τῶρα δὲν βάλῃς εἰς τὴν θήκην τὸ ξίφος ἄχ! τὸ ὁποῖον ἤδη ἔχουσε τόσο πολὺ αἷμα πολιτικόν. — Πάτερ, ἠγάπησα τὸν ἀδελφόν μου, ἐκλαυσα τὴν τύχην του, καίτοι δὲ φίλος τοῦ Φερνάνδου, καίτοι σύζυγος τῆς Ἑλένης, ἤρπασα τὴν σπάθην κατὰ τοῦ τυράννου, τὸ γινώσκει δὲ ἡ Πίζα, τὸ γινώσκει ὁ Σισμόνδος ἂν ἐδείχθην ἀνάξιος τῶν Οὐβαλδίνων. Τώρα εἶπέ μοι, τί μένει πλέον νὰ πράξωμεν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ᾖ ἐγκλημα; Εἰς τὸ σκοτεινὸν βάθος τρομερᾶς φυλακῆς στεναῖζει ὁ Οὐγολίνος μετὰ τῶν τριῶν ἀθῶων καὶ δυστυχῶν υἱῶν του ὁ τέταρτος εἶναι μακρὰν ἀγνοῶν τὴν τύχην τῶν συγγενῶν του, μεταξὺ τῶν κυμάτων καὶ τῶν ὄπλων πολεμῆ κατὰ τῶν Διγουρίων . . . ἡ δὲ Ἑλένη, ὦ Θεέ! ἡ Ἑλένη μου ἐδῶ κλαίει, καὶ στεναῖζει. Πάτερ, ὅταν ἠγάπησα τὸ τίμιον καὶ ὠραῖον ἐκεῖνο πλάσμα, καὶ ὅταν ὁ αἰδέσιμος ἀδελφός σου, ὁ εὐσεβὴς Ρουγιέρος ἠνώσεν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τὰς δεξιὰς ἡμῶν, σὺ, πάτερ, τότε κύλόγησας τὸν δεσμὸν ἐκεῖνον . . .

ΣΙΣΜ. Τότε ἡ Πίζα ἐν τῷ ἀδίκῳ κόμητι δὲν εἶχε τὸν τύραννόν τῆς, ὁ Σισμόνδος δὲν ἠγάπα τὸν φονέα τοῦ υἱοῦ του σήμερον δὲ μισῶ τὴν νύμφην, καταρῶμαι τὸν δεσμὸν, καὶ ἐὰν τολμᾷ νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν δικαίαν ἐκδικησίμ μου . . .

ΕΡΡΙΚ. Ἐξακολούθησον.

ΣΙΣΜ. Καταρῶμαι τὸν υἱόν.

ΕΡΡΙΚ. Καὶ τί πλέον ἀργοπορεῖς; ἐγὼ ἤδη ἐναντιοῦμαι.

ΣΙΣΜ. Ἀλλοίμονον ἐὰν πιστεύσω εἰς τοὺς λόγους σου!

ΕΡΡΙΚ. Πίστευσον εἰς τὰ δάκρυά μου.

ΣΙΣΜ. Καλῶς διακρίνω, Ἑρρίκε, ὅτι σὺ προσπαθεῖς νὰ συγκινήσῃς τὴν πολιὰν ταύτην, ἀλλὰ ματαίως. Δὲν ἔχω πλέον δάκρυα' ὅλα τὰ ἔγασα ἕνεκα τῆς τοῦ υἱοῦ

μου ειμαρμένης, ἡ δὲ καρδιά μου ἐσκλη-
ρύθη ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν στενο-
χωριῶν.

ΕΡΡΙΚ. Κακῶς φρονεῖς, ὦ πάτερ μου·
δὲν θὰ δυνθῶ ποτὲ . . . ἀλλὰ καὶ ἂν ἤ-
θελες φθάσει νὰ καταστήσῃς τὸν υἱόν σου
τέρας ἀπάνθρωπον, δὲν εἶναι ὡς νομίζεις
εὐκόλον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐκδίκησίν σου.
Κίναί ἀληθές ὅτι οἱ Γουέλφοι ἐνίκηθησαν,
κατεστράφησαν, ἀλλὰ δύνανται ἀτιμω-
ρήτως νὰ γίνωσι τύραννοι ἐδῶ οἱ Γίβε-
λίνοι. Ἐὰν δὲν παύσωσιν αἱ βίαι καὶ οἱ
φόνοι, τρέμε διὰ σεαυτὸν, ὦ πάτερ· τὸ
ξίφος αὐτὸ ὑπερ τῶρα ἀναπάλλεις, δύνα-
ται νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ στήθους σου. Ἢ
πολιτικὴ ὀργὴ ἂν καὶ συντρίβει πᾶν ἐμ-
πόδιον, δὲν ἰσυχάζει μετὰ τὴν πτώσιν
τῶν τυράννων· θηριώδης, ζηλότυπος πε-
ριστρέφεται βρυχωμένη, τὴ πᾶν ἐρημόνει,
κατεδαφίζει, κἀκει, ἀφανίζει, συχνάκις δὲ
βλέπει αὐτὴν τρομερῶς ἐπιπίπτουσιν
κατὰ τῶν πρωταιτίων τῆς ἐπαναστάσεως.

ΣΙΣΜ. Ὅταν ὁ τύραννος ἀπαρέσῃ εἰς τὸν
θεόν, ὁ θεὸς ὀπλίζει τὴν χεῖρα τῶν λαῶν,
καὶ δίκαιον θέτει τὸ τέρμα εἰς τοὺς φό-
νους. — Παῦσαι ἀπαξ . . .

ΕΡΡΙΚ. Ἐὰν δὲ ὁ Φερνάνδος, ὁ ἀνδρείος
ἐκεῖνος υἱὸς τοῦ Οὐγολίνου, ὅστις ἐπὶ τῶν
Γυρρηνικῶν παραλίων, δούξ τῶν Πιζαίων
πολεμεῖ κατὰ τῶν Διγουριῶν, ἐὰν ὁ ἰσχυ-
ρὸς ἐκεῖνος ἐπιστρέψῃ; Πικρῶς μειδιάς, ὦ
πάτερ; — Καὶ νομίζεις ὅτι ὁ ἀδελφός
σου Ρουγιέρος, ὁ ἀγαθὸς ποιμὴν τῆς Πί-
ζης, δύναται νὰ συμπράξῃ εἰς ἐκδίκησίν
τινα . . . Ὡ θεέ μου! αὐτὸς πρῶτος ἐνήρ-
γει κατὰ τοῦ Οὐγολίνου, ἀλλὰ τὴν τυ-
ραννίαν μισεῖ, καὶ ὄχι τὸν τύραννον, ἔ-
πειτα δέ . . .

ΣΙΣΜ. Ἡ θέλησις ἐνός δὲν εἶναι πλεόν
νόμος ἐν τῇ Πίζῃ· ὅ,τι θελήσωμεν, θὰ θε-
λήσῃ καὶ ὁ Ρουγιέρος.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΡΟΥΓΙΕΡΟΣ, ΣΙΣΜΟΝΔΟΣ, ΕΡΡΙΚΟΣ.

ΡΟΥΓ. Ὁ Ρουγιέρος θέλει τὴν δικαιο-
σύνην καὶ ἀπεύδῃσιν ἀπὸ τῆ ἐγκλήματα.

ΣΙΣΜ. Πρὸς τὸν Σισμόνδον ὁμιλεῖ;

ΡΟΥΓ. Μὴν· ταῦδε ὁμιλεῖ πρὸς τὸν
ἀδελφόν, ἀλλ' ἐὰν αὐτὰς ἀρνήται νὰ μὲ
ἀκροασθῇ, τότε μόνον θέλω ὁμιλήσει πρὸς

τὸν Σισμόνδον, πρὸς τὸν ἀδίκον παλῆ-
την. — Πρὸ τριῶν ἤδη ἡμερῶν κείται
κεκλεισμένος; ἐντὸς τοῦ πύργου ὁ Οὐγο-
λίνος μετὰ τῶν τέκνων του. Οὐδὲν περὶ
τούτων εἶναι γνωστόν· οὐδὲ ζηλοτύπως
φυλάττει τὰς κλεῖς, οὐδὲ ἐπιτρέπεται ἡ
εἴσοδος εἰς ἀνθρωπὸν ζῶντα. Ὅποιος εἶναι
ὁ σκοπός σου; τί μελετᾷς; τί πράττεις;
Ἢ Πίζα ἐν τούτοις στενορροεῖ τῇ φωνῇ
ζητεῖ νὰ μάθῃ περὶ τῶν πεφυλακισμένων,
ἀλλὰ ματαίως· πάντες σιωπῶσι, πάντες
ἀγνοοῦσιν ὅποια νὰ ἦναι ἡ τύχη τοῦ Οὐ-
γολίνου.

ΣΙΣΜ. Ἢ τύχη τοῦ Οὐγολίνου καὶ τῶν
υἱῶν του θέλει σοὶ γίνεαι γνωστὴ μετὰ τρεῖς
ἡμέρας.

ΕΡΡΙΚ. Στάσου.

ΡΟΥΓ. Ἐξηγήσου.

ΣΙΣΜ. Ματαίως . . .

ΕΡΡΙΚ. Πάτερ . . .

ΡΟΥΓ. Ἀδελφε, ἀκροάσθητί μου!

ΣΙΣΜ. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας θέλω σὰς ἀ-
κροασθῇ.

ΕΡΡΙΚ. Φεῦ, σκέφθητι . . .

ΣΙΣΜ. Ἐσκέθην.

ΡΟΥΓ. Ἀλλ' ἡ Πίζα;

ΣΙΣΜ. Εἶναι μετὰ τοῦ Σισμόνδου.

ΡΟΥΓ. Καὶ αἱ συμβουλαὶ μου;

ΣΙΣΜ. Εἶναι ἀκαιροί.

ΕΡΡΙΚ. Καὶ θέλεις;

ΣΙΣΜ. Ἴνα μὴ ἔχῃ ποτὲ, ποτὲ πλέον
ἡ Πίζα τυράννους.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

ΡΟΥΓΙΕΡΟΣ, ΕΡΡΙΚΟΣ

ΡΟΥΓ. Ἴνα μὴ ἔχῃ ποτὲ πλέον ἡ Πίζα
τυράννους! καὶ ἐν τούτοις ἐν τῇ πτώσει
τοῦ Οὐγολίνου αὐτὸς ἐγείρεται νέος τύ-
ραννος . . . καὶ ἴσως χειρότερος . . .

ΕΡΡΙΚ. Ἀλλοίμονον δὲ ἐὰν τὸ ὑποφέ-
ρῃς σύ! — Σκέφθητι ὅτι εἶναι ἀδελφός
σου, καὶ ὅτι σὺ ἀφῆρεςας ἀπὸ τοῦ Οὐγο-
λίνου τὸν θρόνον. Εἰς τοὺς ἐπερχομένους
αἰῶνας θέλει ὑψωθῆ φωνή τις ἴσως ἡ ὅ-
ποια θέλει ἐγκαλέσει σε διὰ τὴν τύχην
τῶν Γεραρδέσκων. Φρόντισον διὰ τὴν φή-
μην σου.

ΡΟΥΓ. Ὡ θεέ μου! Ὅλαι αἱ ὁδοὶ τῆς
Πίζης εἶναι εἰσέτι καθυγροὶ ὑπὸ χλιαροῦ
αἵματος, καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ αἵματος τὸ

ὅπουδον κατὰ τὸν σκληρότερον ἐμφύλιον
πόλεμον ἐγὼ ἐνήργησα νὰ χυθῆ ἵνα ἀφαι-
ρίσω τὸν ζυγὸν τοῦ Οὐγολίνου. Θέλεις σὺ
νὰ ἀνανεώσω τὴν ἀρρήτων σκηνὴν, καὶ
προσθέτων πληγὰς ἐπὶ πληγῶν καὶ φρί-
κας ἐπὶ φρικῶν, θέλεις νὰ ἀφανίσω τὴν
πατρίδα μου; Φροντίζω οὕτω διὰ τὴν
φήμην μου; — Ηκνούργς Σισμόνδε! Σὺ
μὲ παρεκίνησες εἰς τὸ ἀσεβές ἔργον προτεί-
νων πάντοτε θεῖους λόγους. « Εἰς σὰς
« ἐναπόκειται, ἔλεγεν, εἰς σὰς, ὦ ποιμέ-
« νες τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες παρὰ τοῦ
« Θεοῦ ἐλάβετε ὑπὸ τὴν πρόνοιάν σας τὸν
« λαόν του, εἰς μόνους σὰς ἐναπόκειται
« νὰ τὸν ὑπερασπίζησθε ἀπὸ τοὺς σκλη-
« ροὺς τυράννους· εἰς σὰς ἡ ἐλευθερία, ἡ
« φήμη, τὰ ὑπάρχοντα, ἡ ζωὴ τῶν κα-
« ταδυναστευομένων πλασμάτων τοῦ Θεοῦ,
« εἶναι ἱερά. Σὺ θέλεις εἶσαι ἡ δόξα τῆς
« Πίζης, ἡ ἀγάπη ὄλων τῶν συμπολιτῶν
« σου, καὶ ὁ σωτὴρ τῆς πατρίδος. Φεῦ
« ἀνύψωσον, ἀνύψωσον τὴν μεγάλην ση-
« μαίαν, εὐλόγησον τὸ πολιτικὸν ξίφος·
« ἀπόδος εἰς τὴν Πίζαν τὴν ποθουμένην
« ἐλευθερίαν· ἕκαστος θέλει εἶσαι κατώ-
« τερος τῶν νόμων καὶ ἴσος μὲ ὄλους· τὸ
« ἔξοχον τοῦτο παράδειγμα πρῶτος ἐγὼ
« θέλω δώσει. » Σὺ καλῶς εἶδες τὸ ἔξο-
« χον παράδειγμα· ἐν τῇ Πίζῃ τῶρα ὁ Σι-
« σμόνδος εἶναι τὸ πᾶν . . . ἐγὼ δὲ μηδέν.

ΕΡΡΙΚ. Εἶσαι ἀκόμη ποιμὴν τῆς Πίζης,
καὶ ὀφείλεις νὰ προῖδῃς διὰ τὰ μέλλοντα
κακά. — Ἄκουσον, ὁ Σισμόνδος ἤδη ἀπε-
φάσισε τὸν θάνατον τῶν Γεραρδέσκων. . .
Ἄλλ' ὁποῖον θάνατον! . . . τίς εἶδε . . .
τὸ κώνειον ἴσως. . . δὲν τολμῶ νὰ φαντα-
σθῶ ἄλλο. Ἄλλ' ὅσον βαρβαρωτέρα θέλει
εἶσθαι ἡ τύχη τοῦ Οὐγολίνου, τόσον μεγα-
λητέρα ἐπίκειται ἐφ' ἡμῖν ἡ ἀτιμία. Ἐν
τούτοις, ὡς ἤκουσα, ὁ Σισμόνδος ἀργοπο-
ρεῖ, ἀγνοῶ ὅμως τὸ αἴτιον· ἡ ἀργοπορία
αὕτη θέλει εἶσθαι, ἐλπίζω, ἐρέλιμος πρὸς
ἡμᾶς. Τοὺς τελευταίους λόγους θέλω ὁμι-
λήσει πρὸς τὸν πατέρα, ὕστερον δέ . . .
ἀνάγκη νὰ ἐνεργήσωμεν.

ΡΟΥΓ. Ἄχ! σὺ μὲ πληροῖς φρίκης.

ΕΡΡΙΚ. Ὄφειλω νὰ ἐλευθερώσω τὸν
πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς τῆς Ἑλένης.

ΡΟΥΓ. Καὶ νὰ πολεμήσῃς κατὰ τοῦ
πατρός σου;

ΕΡΡΙΚ. Ὅταν αὐτὸς δὲν ἀκούῃ τὰ δι-
καῖα παράπονά μου, ὅταν ἀδιαφορῇ εἰς

τὴν λύπην ἀπληπισμένου υἱοῦ καὶ θέλῃ
φρικωδῶς νὰ καταπατήσῃ ὄλους τοὺς ἱερω-
τέρους νόμους τῆς φύσεως, καὶ νὰ γίνῃ
ἐδῶ σκληρὸς τύραννος, ὁ πόλεμος, ἂν καὶ
κατὰ πατρός, θέλει εἶσθαι δίκαιος, καὶ,
δίκαιος.

ΡΟΥΓ. Ὡ θεέ μου! . . . ἀλλ' ἴσως εἶναι
ἀκόμη ἐλπίς.

ΕΡΡΙΚ. Καὶ ὅταν χάσωμεν πᾶσαν ἐλ-
πίδα, μοὶ ὑπόχρεσαι τότε νὰ εὐλογήσῃς
ἄλλα ὄπλα;

ΡΟΥΓ. Οἴμοι! τί λέγεις; μόνον νὰ κα-
ταρῶμαι τώρα ἐδῶ ὀφείλω.

ΕΡΡΙΚ. Σὺ λοιπόν, σὺ ἤθελες ὑπορέ-
ρει . . .

ΡΟΥΓ. Ἰπαγε, ἐμίλησον πρὸς τὸν πα-
τέρα σου, ἰκέτευσον, ἐξόρκισον, εἰσέτι ἀ-
πέλησον . . .

ΕΡΡΙΚ. Ὑστερον δέ;

ΡΟΥΓ. Ὁ θεὸς θέλει μᾶς ἐμπνεύσει
συμβουλήν τινα.

(Τέλος τῆς πρώτης πράξεως.)

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

ΣΙΣΜΟΝΔΟΣ, ΕΡΡΙΚΟΣ.

ΣΙΣΜ. Ἄφες με.

ΕΡΡΙΚ. Ἄχ! ἀκουσόν με . . .

ΣΙΣΜ. Ἀπομακρύνθητι.

ΕΡΡΙΚ. Ὅπου ὑπάγῃς θὰ σὲ ἀκολου-
θῶσω.

ΣΙΣΜ. Τί ζητεῖς παρὰ τοῦ ὑβρισθέντος
γεννήτορος;

ΕΡΡΙΚ. Φεῦ εἰπέ μοι, εἰπέ μοι, σὲ
ἐξορκίζω, καὶ τὸ ζητῶ ἐν ὀνόματι ὄχι
τοῦ ὄχλου ὅστις ἄφρων τρέχει πρὸς τὸ
αἷμα, καὶ ἐκ ποταποῦ δούλου γίνεται
τύραννος· τὸ ζητῶ ἐν ὀνόματι τῶν ἀρχόν-
των τῶν σωφρόνων καὶ ἐντίμων πολιτῶν.
Ὅποιον σχέδιον ὑποθάλλουσιν οἱ διὰ τὴν
νίκην ὑπερήφανοι Γιβελίνοι; Σὺ δὲ τί θέ-
λεις νὰ πράξῃς μετ' αὐτῶν; ὁποῖαν ἐκ-
δίκησιν; ἴσως νὰ τιμωρήσῃς τὰ δυστυχῆ
τέκνα τοῦ Οὐγολίνου διὰ τὰ πατρικὰ
πταίσματα; Πῶς; πότε; διατί; — Πά-
τερ, σιωπᾷς; τρομερὰ εἶναι ἡ σιωπή σου. —
Ἄχ, μέχρις οὗ ἡ λύπη δὲν μοῦ σκοτίζει

τόν νοῦν, σὲ ἐξορκίζω νὰ λάβῃς εὐσπλαγχνίαν, καὶ ἐάν, σκληρὲ, θελήσῃς νὰ μοὶ τὴν ἀρνῆθῃς... ἀλλ' ὦ Θεέ!... ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ σὲ νομίσω τόσον παρὰ φύσιν καὶ ἀδικον. — Σκέψθητι, Σισμόνδε, ὅτι εἶμαι υἱὸς σου, καὶ ὅτι ἀν γίνεσαι πρὸς ἐμὲ διδάσκαλος σκληρότητος... ἴσως πρὸς ζήμιαν σου θέλω ἀκολουθήσει τὸ κακὸν παράδειγμα.

ΣΙΣΜ. Τί ἀκούω; ἤδη σὺ ἀπειλεῖς;

ΕΡΡΙΚ. Ἐγὼ παρακαλῶ, ναί, παρακαλῶ εἰσέτι, ἀλλ' ἐάν ἐπιμένῃς...

ΣΙΣΜ. Τί θέλεις νὰ εἶπῃς; Ἐξακολούθησον.

ΕΡΡΙΚ. Ὅτι εἶμαι σύζυγος καὶ πολίτης, ὅτι ἠδυνάμην μίαν ἡμέραν νὰ σὲ κάρω νὰ μετανοήσῃς...

ΣΙΣΜ. Ἀκουσόν με. — Θεωρῶ περίξ ἐμοῦ, Ἐβρίκε' πρὸ πέντε ἡδὴ ἐτῶν ἐνυμφεύθης· τὸ δὲ μέγα παλάτιόν μου εἶναι βωβόν, ἐρημον, καὶ περίξ τοῦ γέροντος πατρός δὲν βλέπω ἴχνος τρυφερῶν ἐγγόνων. Σὲ ἀγαπῶ ὅσον δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῇς, ἤθελον δὲ ἡμέραν τινά...

ΕΡΡΙΚ. Μὲ ἀγαπᾷς, καὶ ἀποστρίψεσαι τὴν σύζυγόν μου, τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτῆς;...

ΣΙΣΜ. Σὲ ἀγαπῶ.

ΕΡΡΙΚ. Καὶ ἐν τούτοις, σκληρὲ...;

ΣΙΣΜ. Σὲ ἀγαπῶ, υἱέ μου, καὶ σὺ μοὶ μένεις μόνη ἐλπίς ἐν τῷ κόσμῳ. — Θέλεις νὰ ἴδω τὸν οἶκόν μου ἀποκληρωμένον;

ΕΡΡΙΚ. Οἴμοι! ὁμίλησον καθάρως· μὲ κάμνεις νὰ φρίττω. Ἐάν ὁ Θεὸς, δὲν ὑπῆρξε πρὸς ἐμὲ ἐπεικῆς δοτῆρ τέκνων...

ΣΙΣΜ. Ὁ δεσμός σου οὕτως ἀπαρέσκει εἰς τὸν Θεόν.

ΕΡΡΙΚ. Ἐπειτα...

ΣΙΣΜ. Μὴ φροντίζε περὶ τῆς ἀδικου γένεως τοῦ Οὐγολίνου.

ΕΡΡΙΚ. Αἰώνιε Θεέ! Ἀκούω ἴσως τὴν παραφορὰν σου! Πῶς! ἤθελες ἴσως...; καὶ ἠδυνάσο...; καὶ τολμᾷς μόνον νὰ τὸ ἀτοχασθῇς;... Ἐγὼ κληρονομῶ τὴν σύζυγόν μου, καὶ ὅσον δυστυχιστέρα εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον τὴν λατρεύω. Ἀνθρώπινος δυνάμις δὲν δύναται ἀπ' αὐτῆς νὰ με ἀποσπᾷ ὁ Θεός, μοὶ τὴν ἴδωκα, καὶ μόνον αὐτὸς δύναται νὰ μοὶ τὴν ἀφαιρέσῃ. Αὐτὴ μοὶ ἐμπνέει τὴν ἡδονήν, τὴν τροφωτέραν ἀγάπην αὐτὴ μοὶ ἀποκαθάρσκει ἡλαφρότερος τὰς δεινὰς ταύτας περιστά-

σεις ἐγκαρτεροῦσα, συμμερίζεται μετ' ἐμοῦ τὰς λύπας τοῦ βίου· καὶ αὐτὴ ἐν τῷ μέσῳ τῶν διεφθαρμένων ἡθῶν, ἀτινα μολύνουσι τὴν Ἰταλίαν, ναί, αὐτὴ ἐν τῇ Πίζῃ εἶναι λαμπρὸν παράδειγμα μετριοφροσύνης καὶ τιμιότητος. Τί πλέον; Καλῶς γινώσκεις πόσον πικρῶς ἐκλαυσεν ἐνεκ τῆς τοῦ πατρός τυραννίας... Καλῶς γινώσκεις...

ΣΙΣΜ. Γινώσκω ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ὑπάρχει υἱὸς ἀγνωμονέστερος σοῦ, ὅτι δὲν εἶσαι ἀληθὲς πολίτης, ὅτι δὲν ἀγαπᾷς τὴν πατρίδα σου, καὶ ὅτι ἐντὸς τοῦ δειλοῦ στήθους σου δὲν εἰσχωρεῖ ἄλλη ἐπιθυμία δόξης. Ἰπαγε, ἐκτεθηλυμένε νέε, αἰχμάλωτε μιᾶς γυναικός, ζῆσον ἀφανῶς· κρύφθητι εἰς τοὺς κόλπους τῆς συζύγου σου· χύσον ἐκεῖ τὰ ἀνοφερὰ δάκρυα, καὶ μεταχειρίσθητι ὡς ἀσπίδα τὸ δοπλὸν αὐτῆς στήθος κατὰ τῆς ὀργῆς μου... ἀσφαλὲς προπύργιον... καὶ ἀξίον σοῦ.

ΕΡΡΙΚ. Πάτερ, μὴ μὲ ἀναγκάζῃς νὰ λησμονήσω ὅτι εἶμαι υἱὸς σου.

ΣΙΣΜ. Ἐχω λοιπὸν ἕνα υἱὸν εἰσέτι; Ποῦ εἶναι; ἄς προχωρήσῃ... ἵνα τὸν ἀναγνωρίσω.

ΕΡΡΙΚ. Ζητεῖς νὰ σφίξῃς εἰς τὰς ἀγκάλας σου ἕνα ἀπάνθρωπον υἱόν... ἀλλ' ἐδῶ δὲν εὐρίσκεται πλέον εἰμὴ ἕνα ἐχθρόν. Ἄχ ναί, ἤδη ὅλος εἶσαι τύραννος, καὶ τολμᾷς νὰ ζητῆς υἱούς καὶ ἐγγόνους, ἵνα ἔχῃς αὐτούς ὑποστηρικτὰς τῆς τυραννίας, ἵνα ἀφήσῃς εἰς αὐτούς ἀτιμον κληρονομίαν ἀπολύτου ἐξουσίας; — Πολὺ ἀπατάσαι, ἐγὼ θέλω...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΕΛΕΝΗ, ΕΡΡΙΚΟΣ, ΣΙΣΜΟΝΔΟΣ.

ΕΛΕΝΗ. Ἄχ! Ἐβρίκε... Ἐβρίκε! Οἴμοι!

ΕΡΡΙΚ. Ἐλένη! τί συνέβη;

ΕΛΕΝΗ. Τί ἤκουσα; Ὅποια ἀνήκουστος καὶ νῆα ἀκλήροτης!

ΕΡΡΙΚ. Ομίλησον.

ΕΛΕΝΗ. ὦ Θεέ μου!...

ΣΙΣΜ. Γύναι, εἰς τὸν συνειδητόν κλαυθρόν...

ΕΛΕΝΗ. Ἐβρίκε... εὐσπλαγχνίαν!... Ἐβρίκε...

ΣΙΣΜ. Εὐσπλαγχνίαν; παρ' ἐμοῦ; — Τί συνέβη;

ΕΡΡΙΚ. Διηγῶμαι.

ΕΛΕΝΗ. Μία τρομερὰ φωνὴ δι' ὅλης τῆς Πίζης... οἴμοι δὲν δύναμαι νὰ ὁμιλήσω... μὲ πνίγουν τὰ δάκρυα...

ΕΡΡΙΚ. Δυστυχῆς!

ΕΛΕΝΗ. Ἐνῶ γονυκλινῆς ἐμπροσθεν τοῦ Θεοῦ παρεκάλουν ὑπὲρ τοῦ πατρός καὶ τῶν ἀθλιῶν ἀδελφῶν μου, αἴφνης μέχρις ἐντὸς τοῦ ναοῦ ὅπου ἐκείμην ἄφρονος ἐφθασε τρομερὰ τις φωνή, ἣτις μεταβαίνει ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, καὶ ἀποκτᾷ μεγαλειτέραν δύναμιν. Ἄ! φρίκη... ὑποστήριξόν με... ὁ Οὐγολίνος μετὰ τῶν υἱῶν του κατεδικάσθη εἰς σκληρὸν θάνατον, εἰς θάνατον νέον καὶ ἀσυνήθην, εἰς θάνατον χειρότερον παντὸς σπαραγμοῦ, πλήρη πάσης καταχθονίου βασάνου. Ὁ ἀθλιώτερος πατὴρ ἐγκαταλείθη μετὰ τῶν ἀθλιῶν υἱῶν του εἰς τὴν διακρίσιν ἀπειρῶν ἀπηλπισμένων κλίσεων ἀποθνήσκει τηκόμενος ἀπὸ πείναν καὶ δίψαν. Ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ βάθους τῆς τρομερᾶς φυλακῆς ἐξέρχεται τὴν νύκτα παρατεταμένος τις καὶ ὑπόκωφος στεναγμός, ὅστις κάμνει νὰ ἀνορθοῦται ἡ κόμη τοῦ ἀκούοντος αὐτόν καὶ νὰ παγόνῃ τὸ αἷμα. Συχνάκις δὲ τὸ παράπονον μεταβάλλεται εἰς ὀλολυγμόν, καὶ ἀκούεται συγκεχυμένος τις ἤχος ἀπηλπισμένων κορυγῶν αἵτινες ἐλεεινῶς ζητοῦσιν ἄρτον.

ΕΡΡΙΚ. ὦ ἀτιμία! ὦ θυμός! τί πρέπει νὰ σκεφθῶ; Ἢν εἰς τοσαύτην ὑπερβολὴν... ἐάν ἐκ προσταγῆς σου...

ΣΙΣΜ. Καὶ τολμᾷς νὰ πιστεύῃς;

ΕΛΕΝΗ. Ἄχ Ἐβρίκε!

ΕΡΡΙΚ. Ἐγὼ εἶμαι πλήρης εὐσπλαγχνίας... ὀργῆς... καὶ τρόμου... Λοιπὸν ἄς τρέξω.

ΕΛΕΝΗ. ὦ Θεέ! ὁ Ρουγιέρος!...

ΕΡΡΙΚ. Ἄχ, ἀγαθὲ ποιμὴν, δὲν γνωρίζεις;...

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΡΟΥΓΙΕΡΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΣΙΣΜΟΝΔΟΣ, ΕΡΡΙΚΟΣ

ΡΟΥΓ. Ἐνῶ ὁ ποῦς πατῆ τὸ κατώφλιον τοῦτο κλονεῖται, καὶ σκληρυνθεὶς ἀποτύρεται. Θεωρήσατε, θεωρήσατε ὅποση ὠχρότης καλύπτει τὸ μελαγχολικὸν μέτωπόν μου, καὶ πῶς κυρτῆ ἡ τρέμουσα αὐτὴ κεφαλὴ κλίνει πρὸς τὴν γῆν. Ἐδῶ βαρύνει ὅλον τὸ ὑπέρομετρον βᾶρος τῶν

ἀνθρωπίνων πταισμάτων, καὶ ἐδῶ δεικνύεται εἰς σᾶς ὁ μέγας τρόμος ὅστις πληροῖ τοὺς Πιζαίους. Ἄχ! Σισμόνδε, τί πράττεις; Ἢ σκληρὰ ποιῆν ἐν ἡ ζῶν ἀποθνήσκει ὁ Οὐγολίνος, ταράττει τὴν Πίζαν μεταξὺ μυρίων ἐναντίων παθῶν ἡ Πίζα φαίνεται εἰς τόπος παρὰ τοῦ Θεοῦ κατηραμένος. Συγκεχυμένος τις ψιθυρισμός, βαθεῖα λύπη, κεκρατημένος θυμός, κινήσεις τις, σιωπὴ τις, προαγγέλλει νέα τρομερὰ πράγματα. Ἐἶδον πολλὰς μητέρας μὲ τὰ τέκνα εἰς τὰς ἀγκάλας νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰ τέκνα, καὶ φοβισμένοι νὰ στρέψωσι τὸ βλέμμα ἵνα ἴδωσιν ἐάν ἡ πόλις βυθίζεται. εἰ; ἐν τῇ ὀλεθρῇ πανώλῃ, ὁ ἀδελφὸς ἐποφεύγει τὸν ἀδελφόν, ὁ υἱὸς τὸν πατέρα, ὁ φίλος τὸν φίλον, καὶ ἡ σύζυγος τὸν σύζυγον· μόνον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βλέπεις συνθηροισμένα τρομερὰ πρόσωπα, εἰς αὐτὰ δὲ ἀναγινώσκεις τὴν θριαμβεύουσαν Ἰβελίνιον αὐθάδειαν.

ΣΙΣΜ. Τί λέγεις, Ρουγιέρε; Ὀμιλῶν οὕτω καταισχύνεις μόνος τὸν ἐκυτόν σου. Οὕτω θέλεις νὰ καταστρέψῃς τὸ ἱερὸν ἔργον, ὅπερ σὺ πρῶτος ἐπεχειρήσας; Τόσον ἀδύνατος τῶρα τρέμει ἡ φωνὴ ἐκείνη, ἣτις ἄλλοτε τολμηρὰ καὶ σταθερὰ ἠκούετο βροντῶσα κατὰ τῶν τυράννων; — Σὺ ἐφώτισας τὸν συναθροισθέντα λαὸν ἐπὶ τῶν ἱερῶν δικαίων τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῶν δόξάντων· σὺ ἐξεγείρων αὐτόν εἰς τὴν ἐντιμον ἐπιχείρησιν ἐλευθερίας ἀνύψωσες τὴν ἱερὰν σημαίαν τοῦ Χριστοῦ· καὶ διὰ σοῦ τώρα ὁ λαὸς τιμωρεῖ τὸ πταίσμα τοῦ Οὐγολίνου.

ΡΟΥΓ. ὦ αἰμακτηρὰ λέξεις!

ΕΡΡΙΚ. Οἴμοι! Σισμόνδε, δύνασαι νὰ πράξῃς βαρβαρότητα τοσοῦτον φρικώδη;

ΣΙΣΜ. Τί λέγεις;

ΕΡΡΙΚ. Σὺ, μοχθηρὲ, ἔχεις τὰς κλεῖς τοῦ φρικτοῦ πύργου...

ΣΙΣΜ. Ἐλθέ λοιπὸν, ἐλθέ νὰ τὰς ἀποσπάσῃς ἀπὸ τὴν χεῖρα ταύτην.

ΕΡΡΙΚ. Ἐγὼ... ὀρεῖλω...

ΣΙΣΜ. Τόλμησον. — Σὲ προσμένω.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΡΟΥΓΙΕΡΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΕΡΡΙΚΟΣ.

ΡΟΥΓ. Παράνομε!

ΕΛΕΝΗ. Ἀκουσον...

ΕΡΡΙΚ. Ἄ, σ:άσου . . . ματαίως ἤθελες τὸν ἀκολουθήσει.

ΕΛΕΝ. Είναι λοιπόν ἀληθές; Ἄκουσον Ἐρρίκέ μου . . . ἡ δυστυχία μας φθάνει εἰς τὴν ἀκμὴν της . . . καὶ ἐὰν ἐκτελεσθῇ ἡ ἐσχάτη ὑπερβολὴ τῆς Πίζαιας σκληρότητος . . . ἐὰν ὁ πατὴρ κατεδικάσθη εἰς τὸν λυπηρὸν, τὸν νέον τοῦτον ἀτιμον φρικώδη σπαραγμὸν . . . ἐὰν μέλη νὰ ὑποστῇ τόσους θανάτους ἢ ἀποθάνῃ πρὶν . . . ἐὰν μέλη νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα βραδείως ἐκλείποντα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ βλαφημῶν τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Φύσιν νὰ στρέφῃ καθ' ἑαυτοῦ λυσσωδῶς τὰ λειπόσκηκα ὄστα, νὰ τρώγῃ τὰς σάρκας του, νὰ ξεσχίζηται . . .

ΡΟΥΓ. Φεῦ! σιδῶπα . . .

ΕΛΕΝ. Ὡ Θεέ μου! ἴσως ἤδη αὐτὸς ὑπέφερε πάσας τὰς βασάνους ταύτας, τὰς ὁποίας οὐδ' ἡ κόλασις ἔχει . . . Ὁ θάνατος θέλει εἶσθαι δι' αὐτὸν οὐράνιον δῶρον . . . τὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπ' αὐτοῦ . . . καὶ ἐγώ . . . ἤδη καθίσταμαι φρενήρης, μχνιώδης θέλεις μὲ ἴδει μὲ τὴν κόμην λευμένην, ὀλολύζουσαν, καταρωμένην νὰ περιτρέχω τὰς ὁδοὺς τῆς Πίζης . . .

ΕΡΡΙΚ. Ἄκουσον . . .

ΕΛΕΝ. Ἀπομακρύνθητι . . . φύγε . . . εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ σκληροῦ ἐχθροῦ μου . . . Οἱ γάμοι ἡμῶν ὑπῆρξαν τρομεροί, ἀπαίσιοι . . . σὺ δὲ . . . σὺ ἤναψας δι' ἡμᾶς τὰς τοῦ ἄδου λαμπάδας . . . Ἄ! Ἐρρίκε, συγχώρησον τὴν παραγοράν μου . . . ὄφρ' ἴλω νὰ φύγω . . . Σὲ ἀγαπῶ, Ἐρρίκε . . . καὶ ἴσως . . . οἱμοὶ! ἴσως εἶναι ἐγκλημα. Ναι, εἶδῶ τὸ πᾶν εἶναι ἐγκλημα, κλαυθμὸς, αἶμα, σπαραγμὸς, θάνατος, κλεθρος. — Παραίτησον διὰ παντὸς τὴν σύζυγόν σου, ἀγαπητέ Ἐρρίκε, δι' ἐμὲ δὲ μένει μόνον ἓν κάλυμμα, ἓν τάξιμον.

ΕΡΡΙΚ. Στάσου, Ἐλένη.

ΡΟΥΓ. Μέχρις οὐ ζῶμεν ἂ; μὴ . . .

ΕΡΡΙΚ. Ἐπὶ τῆς σπάθης ταύτης σοὶ ὀρκίζομαι . . .

ΕΛΕΝ. Ἐναντίον τοῦ πατρὸς σου! . . . Ὡ Θεέ μου! νῆα ἐγκλήματα . . . Φεῦ θέσον τὸ ἔλεος εἰς τὴν θύκην, ἡ λησιμόνητον διὰ παντὸς τὰς παλαιὰς ἡδονάς, τὴν τηρηθείσαν πίστιν, καὶ τὸν ἔρωτά τῆς Ἐλένης. Τὸ ἐπιτάττει ἡ σκληρὰ εἰμαρμένη κρύπτομαι εἰς τὸν τῆς Ἑρημαίας κόλπον καὶ ἐπικαλοῦμαι διὰ τοὺς ἀδελφούς καὶ

τὸν πατέρα μου, δι' αὐτοὺς δὲν μένει οὐδὲν ἄλλο ἀγαθὸν . . . τὸν θάνατον.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΡΡΙΚΟΣ καὶ ΡΟΥΓΙΕΡΟΣ.

ΕΡΡΙΚ. Ἄκουσον ἡ λύπη μου ὁμοιάζει τὴν ἰδικήν σου . . . Ρουγιέρε, ἀρκούντως ὠμίλησα, ἐνέργησον.

ΡΟΥΓ. Σήμερον ἡ Πίζα θέλει ἴδει νέους τρόμους.

(Τέλος τῆς δευτέρας πράξεως.)

(ἀκολουθεῖ.)

ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ.

Τὸ ὄνομα τοῦτο ἔφερον ἄλλοτε 14 πόλεις, διακρινόμεναι ἀπ' ἀλλήλων ὡς ἐξῆς (1): ἁ.) ἡ Σύρων ἑ.) ἡ Λυδίας γ.) ἡ Μεσοποταμίας ἢ Μυθρονία καὶ Ἀσίθη παρὰ τῶν ἐπιχωρίων καλουμένη δ.) ἡ Πισιδίας ε.) ἡ μεταξὺ Κοίλης Συρίας καὶ Σεμιράμιδος ς.) ἡ Κιλικίας ζ.) ἡ Πιερίας η.) ἡ ἐπὶ τῆς Καλλιβρόης λίμνης θ.) ἡ ἐπὶ τῷ Ταύρω ἐν Κομμαγηνῇ ι.) ἡ ἐν Σκυθίᾳ ια.) ἡ Καρίας, ἥτις καὶ Πυθόπολις ὠνομάζετο ιβ.) ἡ ἐν τῇ Μαργίανῃ Παρθυαίων ιγ.) ἡ Ταρσός καὶ ιδ.) ἡ Ἰσαυρίας καὶ Λαμωτίς λεγομένη.

Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς πρώτης, τουτέστι περὶ τῆς ἐν Συρίᾳ, ἧς καὶ ἡ ἐπισυναπτομένη εἰκὼν.

Τὴν Ἀντιόχειαν ταύτην ἀπαντῶμεν παρὰ Στράβωνι (2) καὶ Πλινίῳ (3) διαστελλομένην τῶν λοιπῶν καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἡ Ἀντιόχεια ἡ ἐπὶ Δάφνη, ὄνομα ὅπερ ἔλαβεν ἐκ τοιαύτης αἰτίας. Οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀντιόχειας ὑπερέκειτο ἄλλος τι μέγας καὶ συνηρετός, κύκλου 80 σταδίων, καὶ ὑπὸ πηγῶν διαρρέομενον ὑδάτων. Τὸ ἄλλος τοῦτο ἦτο ἡ προαστεῖον τῆς ἑω Ἀντιόχειας μητροπόλεως, καὶ ἐκαλεῖτο Δάφνη· εἰδόμετο δ' αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦτο

(1) Στράβ. ἐν λ. Ἀντιόχεια. (2) ΧVΙ. (3) V, 18.

εἶτε διὰ τὸ αὐτό: ἀφθονον βλαστάνον ὁμώνυμον φυτὸν, τὴν δάφνην, εἶτε διότι ἐν μέσῳ αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἄστυλον τέμενος καὶ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς αὐτᾶ δέλφου αὐτοῦ Ἀρτέμιδος, ἐν ᾧ οἱ τε Ἀντιοχεῖς καὶ οἱ ἀστυγέιτονες αὐτῶν ἐτέλουν καὶ ἐορτὰς εἰς τιμὴν τῶν τέκνων τούτων τοῦ ἀμβουλίου Διὸς καὶ τῆς ἀγκυπητῆς αὐτοῦ ἑταίρας Ἀητοῦς.

Ὁ δὲ γεωγράφος καὶ ἀστρονόμος Πτολεμαῖος (1) κατατάστων τὴν Ἀντιόχειαν μεταξὺ τῶν πόλεων Κασσιώτιδος (κατ' ἄλλην γραφὴν Κασσιάτιδος καὶ Μασσιώτιδος) τὴν διακρίνει ὑπὸ ἕτερον ὄνομα: ἡ Ἀντιόχεια ἡ ἐπὶ τοῦ Ὀρόντου.

Τὴν Ἀντιόχειαν συνώκησε Σέλευκος ὁ Νικάτωρ (300 π. Χ), μεταγαγὼν ἐν αὐτῇ τοὺς οἰκήτορας ἐκ τῆς Ἀντιγονίας, ἦν πλησίον ὀλίγον πρότερον εἶχε τεύχεται Ἀντίγονος ὁ Φιλίππου, ὡς ἐκ τοῦ ἐξῆς χωρίου τοῦ Στράβωνος δηλοῦται.

Ἔστι δὲ Ἀντιόχεια καὶ αὕτη τετράπολις ἐκ τεττάρων συνεστῶτα μερῶν. Τετεύχεται δὲ καὶ κοινῶς τεύχει καὶ ἰδίῳ καθ' ἕκαστον τὸ κτίσμα. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον αὐτῶν (τὴν Σύρων Ἀντιόχειαν) ὁ Νικάτωρ συνώκησε, μεταγαγὼν ἐκ τῆς Ἀντιγονίας τοὺς οἰκήτορας, ἦν πλησίον ἐτεύχισεν Ἀντίγονος ὁ Φιλίππου μικρὸν πρότερον.

Ἦς ταύτην ὁ Σέλευκος ἐγκατέστησε καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Τριπτολέμου, τὴν ὁποίαν καὶ τιμῶντες οἱ Ἀντιοχεῖς ὡς ἤρωα ἐώρταζον εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ ἐν τῷ περὶ τὴν Σελεύκειαν Κασίῳ ὄρει. Ἐκάλεσε δὲ αὐτὴν Ἀντιόχειαν πρὸς τιμὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἀντιόχου.

Ἡ Ἀντιόχεια ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Σελευκιδῶν ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον πρωτεύουσα τοῦ Συριακοῦ κράτους λαμπροτάτη. Τὴν λαμπρότητα δὲ ταύτην ἦν οἱ Σελευκίδαι τῇ εἰχον δώσει δὲν ἀπώλεσαν οὐδ' ἐπὶ τῶν Ρωμαίων. Ὁ Πομπηῖος κατακτῆσας τὴν Συρίαν διὰ περιφανούς κατὰ τοῦ τότε βασιλεύοντος αὐτῆς Ἀντιόχου Γ' νίκης (16 π.Χ.), διήρτηεν αὐτὴν εἰς δύο κύρια μέρη, τὴν Σελευκίδα καὶ τὴν Κομμαγηνὴν. Ἡ Ἀντιόχεια περιληφθεῖσα τότε μετὰ τῆς Λαοδικίας, Σελευκειάς, Ἀπαμεινίας, καὶ Ἐμέσης εἰς τὴν Σελευκίδα

(1) XIV.

ἦτο ἡ πολυκνηρωποτέρα μὲν τῆς Ἀντιόχειας Ἀσίας, τρίτη δὲ πόλις τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, τιμωμένη ὡς ἡ Βασίλισσα τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπὶ Τραϊανοῦ ἀνατρέπεται ὑπὸ φοβεροῦ σεισμοῦ· ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν ἠνώρθωσε μετὰ ταῦτα καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Θεόπολιν.

Ἡ Ἀντιόχεια βραδύτερον περιήλθεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν πολλῶν καὶ διαφόρων κατακτητῶν. Δεσπόζουσιν αὐτῆς κατὰ πρῶτον οἱ Πέρσαι ὀδηγηθέντες κατ' αὐτῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Σάπωρος. Μετ' ὀλίγον τὴν ἀποσπῶσιν οἱ Βυζαντινοί. Περὶ τὸν ζ' δὲ αἰῶνα, ὅτε ἐκχειλίσα τῆς κοίτης του φοβερός ὁ χεῖμαρρος· ἐκεῖνος τῶν Ἀράβων ἐν τῇ ἀγρία αὐτοῦ φερᾷ ἠπέλητε καὶ Ῥώμην καὶ Κωνσταντινούπολιν, ἡ Ἀντιόχεια ἀποκαθίεται ὑπὸ τὸν Ὀμάρ Ἀραβικὴ ἐπαρχία (638 μ. Χ), μέχρι οὗ Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς ἐπενέφερεν αὐτὴν καὶ αὐθις ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν κυριαρχίαν. Ἐπήλθον μετὰ ταῦτα οἱ Σαρακηνοὶ καὶ ἀποσπῶσιν αὐτὴν πάλιν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Κατὰ τὸν ιε' αἰῶνα ἀπαντῶμεν τὴν Ἀντιόχειαν ὑπὸ τὴν κυριότητα τῶν ὑπὸ τὸν Βοῦμόνδον τὸν Γ' Τραντίνον Σταυροφόρων, οἵτινες μετέβαλον αὐτὴν (1098 μ. Χ) εἰς ἡγεμονίαν, ἐπὶ δέκα διαρκέστατον ἔτη. Ἀκολούθως δὲ ὁ Βωδουῖνος ὁ Β' συνεχῶνεν αὐτὴν εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἰερουσαλήμ. Τὸ 1126 περιήλθεν εἰς τὸν Βοῦμόνδον τὸν Β'. Τὸ 1288 ἐγένοντο κύριοι αὐτῆς οἱ Μιχαηλοῦκοι, ἀπὸ τῶν ὁποίων τὴν ἀφῆρσαν τὸ 1516 οἱ Τούρκοι, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν ὁποίων καὶ μέχρι τῆς σήμερον διατελεῖ.

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ἡ Ἀντιόχεια κατέχει τὰς λαμπροτέρας σελίδας. Ἐνταῦθα ὠνομάσθησαν τὸ πρῶτον χριστιανοὶ τοῦ Χριστοῦ οἱ ἀλιεῖς μαθηταί. Ἐνταῦθα ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος ἐκήρυξε τὸ πρῶτον τὸ Εὐαγγέλιον. Μεταγενεστέρως δὲ ἐγένετο καὶ καθέδρα ἐνὸς τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας καὶ ἐκλήθη πρὸς καύχημά της ἡ ὀφθαλμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ πρῶτον τοῦτο ἡ Ἀντιόχεια τηρεῖ καὶ σήμερον. Ἰππογράφεται δὲ ὁ πατριάρχης αὐτῆς Μακαριώτατος καὶ Ἀγιώτατος, ὡς καὶ οἱ Ἀλεξανδρείας, Ἰερουσαλήμων καὶ Κύπρου,

ἐνῶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπιλεγόμενος καὶ Οἰκουμενικός, μόνος τιλοφορεῖται *Παραγιώτατος*. Πλὴν ἡ διαμονὴ τοῦ Πατριάρχου εἶναι ἀλλαχού· ὁ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας κατοικεῖ εἰς Δαμασκόν (Σάμ)· ὁ τῶν Οὐνιτῶν εἰς μοναστήριον τοῦ ὄρους Λιβάνου· ὁ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς Ῥώμην καὶ ὁ τῶν Νεστοριανῶν εἰς Μαρδίν.

Ἐπὶ πᾶσιν ἡ Ἀντιόχεια ἀνθοῦσα ἄλλοτε εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα σεμνύνεται καὶ ὡς πατρὶς ἑνὸς τῶν τριῶν φωστῆρων καὶ μεγάλων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας διδασκάλων, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκά, τοῦ ποιητοῦ Ἀρχίου συγχρόνου καὶ διδασκάλου τοῦ Κικέρωνος, καὶ τέλος Ἰωάννου τοῦ ἐπικληθέντος Σχολαστικοῦ.

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ ἱστορία τῆς Ἀντιόχειας.

Ἡ Ἀντιόχεια (Τουρκ. Ἀντακία) ἰδρυμένη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην ποταμοῦ τινος καλουμένου ἐγχωρίως Ἀσσι παρουσιάζει μίαν γραφικωτάτην καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐπιβάλλουσαν ἀπόψιν. Ὁ πλησίον τῆς πόλεως ῥέων ποταμὸς οὗτος εἶναι ὁ ἀρχαῖος Ὀρόντης, ὅστις πρότερον λεγόμενος Τυφῶν μετωνομάσθη οὕτω βροδύτερον ὑπὸ τοῦ γεφυρώσαντος αὐτὸν Ὀρόντου. Πηγάζων οὗτος ἐκ τῆς Κοίλης Συρίας καὶ ὑπὸ γῆν φερόμενος ἀναδίδει πάλιν τὸ ῥεῦμα αὐτοῦ μετὰ τινὰ ἀπόστασιν, ἔπειτα χωρῶν διὰ τῆς Ἀπαμιέων χώρας πλησιάζει τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐντεῦθεν καταφερόμενος τὴν κατὰ Σελεύκειαν εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰς δύο δ' αὐτοῦ ὄχθας ἐνόησε πρὸ τῆς πόλεως μία γέφυρα πεπαιωμένη.

Ἡ πόλις περιβάλλεται ὑπὸ ἀρχαίου τινὸς τείχους, ὅπερ ἐν μέρει μὲν εἶναι καλῶς ὠχυρωμένον διὰ πύργων, ἐν μέρει δὲ καὶ ἡρειπωμένον· τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι ἐπέκεινα τῶν τριῶν λευγῶν. Πρὸς μεσημέριαν δ' αὐτῆς ὑπέρεκειται ὄρος τι ὑψηλόν, ἐπὶ τοῦ ὀραίου φαίνεται ἕτερον τεῖχος, τοῦ ὁποῦ ἡ καταγωγὴ ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν σταυροφοριῶν. Τὰ μετὰ τούτου καὶ τῆς πόλεως παρεμβάλλον διάστημα, 200 πῖθανως μέτρων, πληροῦσιν ὠραῖοι λειμῶνες, κατάφυτοι ἰδίως συκαμινῶν.

Αἱ οἰκίαι τῆς ἀπασαί εἶναι βαναύσου

ῥυθμοῦ καὶ ἐν μέρει ἀχυροσκεπεῖς, σχεδὸν καλύβαι. Οἱ ἄρομοι τῆς στενοὶ καὶ βορβορώδεις, τὰ περίφημα θερμὰ λουτρά τῆς σώζονται καὶ σήμερον. Τὰ μόνον δὲ λείψανα, ἅπερ ἐπιμαρτυροῦσι σήμερον τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἀντιόχειας εὐκλειαν, εἶναι αἱ κατακόμβαι, τὰ ὑδραγωγεῖα καὶ τινὰ ἐρείπια τῆδε κακίαις διεσπαρμένα, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι ἡ σημερινὴ πόλις μόλις ἀποτελεῖ τὸ ἕκτον τῆς ἀρχαίας αὐτῆς ἐκτάσεως, περιέχουσα 20 χιλ. κατοίκων, ἐν οἷς 5—6 χιλ. Χριστιανῶν.

X. Σ. ΚΑΡΜΙΤΣΗΣ.

II ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΜΙΑΗΤΟΥ.

(Ἐπεισόδιον τῆς Ἑλλ. ἱστορίας.)

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 107.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Οἱ νέοι πενθεροὶ καὶ συμπολιταί.

Τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὴν ἀμαρτωλὴν Μιλησίαν ἠγκυροβόλησε μετὰ τρικυμιώδη πλοῦν εἰς τὸν λιμένα τῆς εὐοίνου πατρίδος τοῦ Προμέδοντος. Οἱ Νάξιοι, πρὸ πάντων δὲ οἱ συγγενεὶς καὶ οἰκτεῖοι τοῦ Προμέδοντος, ἀσμένως ὑπεδέχθησαν τὸ ζεύγος τοῦτο ὅπερ ἐμελλε νὰ πρωταγωνιστήσῃ ἐν τῷ προκειμένῳ δράματι. Ἡ νεολαία τῆς νήσου ἐφιλοτιμήθη νὰ φανῆ προσηνεστέρα τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὴν ὠραίαν ταύτην ξένην, καὶ τοὶ μετὰ πολλῶν Νάξιων ἤρχισεν νὰ γεννᾶται ἡ ἀναπόφευκτος εἰς τοιαύτας περιστάσεις ζηλοτυπία. Ἄλλ' οἱ ἐμφρονέστεροι τῶν πολιτῶν, ἡ μερὶς ἐκείνη τῶν κοινωνιῶν ἧτις μὲ ὄμμα βλοσυρὸν βλέπει τοὺς βρασμοὺς καὶ τὰς παρεκτροπὰς τῆς νεότητος καὶ προσπαθεῖ νὰ καταστείλῃ αὐτάς, δὲν εἶδε μὲ ὄμμα εὖνουν τὴν ἀφιξίν τοῦ ζεύγους τούτου. Ἐφοβοῦντο μήπως ἡ ἀρπαγὴ τῆς Μιλησίας ψυχράνῃ τὰς μετὰ τῆς Μιλήτου ἀγέσεις των. Ἀλλὰ τὸ κάλλος, τὸ ὁποῖον ἐδυσώπησε τοὺς Ἀθηναίους δικαστὰς δι-

κάζοντας τὴν ὥς ἄθεον κατηγορηθεῖσαν Ἀσπασίην καὶ τὴν περιβόητον Φρόνην, ἧτις ἂν δὲν ἦτο ὠραία δὲν θὰ ἐλαξέυετο πιθανόν ἡ Ἀφροδίτη τοῦ Ἀπελλοῦ, χάριν τῆς ὁποίας ἔδωκε πέντε ἑκατομμύρια στρογγύλων δραχμῶν ὁ Αὐγουστός, τὸ κάλλος, λέγω, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει καὶ τῶν χαμπερπεστέρων ἐξηγταβελονῶν τὰ θωρακωτὰ βαλάντια, καὶ μεταβάλλει ὡς ἡ κεφαλὴ τῆς Μεδούσης τοὺς ἀπροσίτους καὶ ἀδυσωπήτους μισανθρώπους καὶ τοὺς ἀγιωτέρους ῥασοφόρους εἰς μαλακοὺς καὶ φιλέρωτας, ἐπόμενον ἦτο ὅτι ἐμελλε νὰ τιμηθῇ ὑπὸ τῶν Ναξίων καὶ ἐμπνεύσῃ σεβασμὸν, ἐλκύνον ὑπὲρ ἑαυτοῦ πάντα ὡς τὸ ἄνθος τὰς μελίσσας καὶ ὁ ναὸς τοῦ λατρευτὰς. Ἄλλως τε καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Βεδουίνοις τσαούτην ἐκτίμησιν ἔχει τὸ κάλλος καὶ ἀπλῶς ἡ γυνή, ὥστε σώζεται πᾶς ἐγκληματίας δραμῶν πρὸς γυναῖκα, καὶ ἐπικαλεσθεὶς τὴν προστασίαν τῆς, ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸν 18 αἰῶνα συνειθείζετο τοῦτο.

Ἡ Νεαίρα ἀπέκτησεν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἀρκετὰς φίλας ἀλλ' οὐχὶ καὶ πολλὰς ὠραίας· διότι αἱ ὠραῖαι ἐφοβοῦντο μὴ ἐπισκισθῶσιν ὑπὸ τῆς νεήλιδος. Ὁ Προμέδων δὲ ὅστις ἐκ τοῦ παθήματος τοῦ Ἰψικρέοντος ἔλαβεν ἐν καλὸν μάθημα, ἠνοίξε καλὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς του, προσεῖχε δηλαδὴ μὴ τις τῶν ὑπ' αὐτοῦ φιλοξενουμένων ἐνόησε, βαίνων εἰς τὰ ἔχνη τοῦ Πάριδος καὶ αὐτοῦ, τὸν καταστήσῃ δεύτερον Ἰψικρέοντα· δι' ὃ σοβαρὰν λαμβάνων συζύγου θέσιν ἀνεμάσθησε πολλάκις πλαγίως πρὸς αὐτὴν ὅτι καὶ ἡ Πυθαγορεία Μέλισσα πρὸς τὴν φίλην τῆς Κλεαρέτην καὶ ὅτι μετὰ τινος αἰῶνας ἡ Πικιναία σοφὴ Πάν-Σεῖ-Πάν ἐν ἐκτενεὶ περὶ συζυγικῶν καθηκόντων συγγράμματι (*Νιού-Κιέ-τσι-πιέν*) αὐστηρῶς ἐδογματίσειε διὰ τὰς συζύγους. Διαγράψας οὕτω τὸ συζυγικὸν δρομολόγιον ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ συζυγικοῦ σκάφους, βέβαιος ὅτι δὲν θὰ προσκρούσῃ εἰς ὑφαλὸν τινα. Ἰπὸ τὸ πρίσμα τῶν νεανικῶν ἐλπίδων ἠλπισεν οὐριοδρόμησιν καὶ τερπνὴν ἐν τῷ βίῳ εὐπλοίαν, λησμονήσας ὅτι ὑπὸ ἐπιφάνειαν γαληνιαίαν ποταμοῦ δὲν ὑπόκειται πάντοτε εὐδία, ἀλλὰ καὶ στρόβιλος ρευμάτων.

Ἐν τούτοις τερπνῶς διεβύρεον αἱ πρῶται ἡμέραι τῆς ἐν Νάξῳ διαμονῆς. Εἰς τὰ

κατάφυτα ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἐκάλυτον τὴν εὐοίνου πατρίδα τοῦ Διονύσου, δροσιζόμενα ὑπὸ κελαρυζόντων ῥυακίων, καὶ οἰκούμενα ὑπὸ καλλιπαρείων ἱερείων, Βακχιάδων, νυμφῶν καὶ καλλικελάδων ἀκανθυλλίδων καὶ ἀηδόνων ἔτρεχε πολλάκις γελόεσσα ἡ Νεαίρα μετὰ τοῦ ἐκ χαρᾶς σκιρτῶντος Προμέδοντος. Μικρὸν τι ἄλλος, εἰς ῥύαξ, εὐτροφοὶ τινες ἀηδονισμοί, μεθυστικά τινὰ φιλήματα ἦσαν δι' ἀμφοτέρους ὅτι τὰ ἰλύτια διὰ τοὺς ἀρχαίους, ἡ Βαχλάχα τοῦ Ὀδίνου διὰ τοὺς ἥρωας τοῦ Βορρᾶ, ἡ πιλαφοφόρος Ἐδέμη διὰ τοὺς Μωαμεθανοὺς καὶ ὁ Παράδεισος δι' ἡμᾶς τοὺς βαπτισθέντας ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ Προμέδων ἦτο εὐδαίμων· ἦτο πλέον ἢ βέβαιος ὅτι ἡ Νεαίρα εἶναι ἡ δεχθεῖσα τὴν ἄγκυραν τῶν ἐλπίδων καὶ πόθων του, καὶ ἐλησμόνησεν ὅτι ἡ ἐπιθυμία εἶναι τερπνοτέρα τῆς ἀπολαύσεως καὶ ὅτι ἄνθρωπος μὴδὲν ἐπιθυμῶν, δὲν εἶναι ὄντως ὄλιβιος. Ἄλλ' ὁ Προμέδων ἄρα ἀνέβη ἤδη τὴν βαθμίδα τῆς εὐδαιμονίας; Ἀδικήσας τὸν Ἰψικρέοντα δὲν ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ τὴν συνείδησιν τοῦ ἀδικήματος; Κατακτῆσας ζένον θησαυρὸν ἠγνόει ὅτι κατέστησεν ἄλλον πένητα πάσης εὐτυχίας;

Ἄλλ' ἄς προβῶμεν εἰς τὴν ἱστορίαν μας.

Τὸ Μιλησιακὸν πλοῖον, προσορμισθὲν ἤδη εἰς τὸν λιμένα τῆς Νάξου ἀπῆτει τὴν ὑπὸ τῆς δημοκρατίας τῆς Μιλήτου ζητούμενην ἱκανοποίησιν καὶ παράδοσιν τῆς Νεαίρας. Νάξιοι τινες συναθροισθέντες εἰς τὴν παρχλίαν, συγγενεὶς καὶ οἰκτεῖοι τοῦ Προμέδοντος, μὴ καταλογίζοντες τὰς συνεπειάς, ἀπέπεμψαν τὸ πλοῖον εἰπόντες ὅτι δὲν θεωροῦσι βιαίαν ἀρπαγὴν τὴν πράξιν τοῦ Προμέδοντος καὶ ὅτι καλλίτερον ἦτο νὰ προσεῖχεν ὁ σύζυγος τῆς Νεαίρας. Λογομαχία καὶ λυιδορία ἀνταμειφθεῖσαι μετὰ τούτων καὶ τῶν Μιλησίων, ἠνάγκασαν τὸ πλοῖον νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Μίλητον μετὰ σπουδῆς, ὅπως κομίσῃ τὴν περιφρονητικὴν ἀπάντησιν.

Τοῦτο ἤρκει διὰ τοὺς Μιλησίους· ἡ ἀπάντησις ἐδόθη ἐν καιρῷ· αἱ τριήρεις ἐξωπλίσθησαν καὶ χωρὶς νὰ προβῶσιν εἰς νέας ἐξηγήσεις, παραστήσαντες ἑαυτοὺς προσβεβλημένους ὑπὸ τῆς Νάξου, ἐκέρυξαν τὴν κατ' αὐτῆς πόλεμον καὶ περιποιοῦμενοι

τοὺς συμμάχους αὐτῶν ἀνεκέρησαν στρατηγὸν τῆς διὰ Νάξου ἀποστελλομένης δυνάμεως, Διόγνητον τὸν Ἐρυθρῶν, οὗ τὴν στρατηγικὴν ἱκανότητα ἐξετίμησαν πολλὰκις.

Ἐκ διαφόρων εὐκαιριῶν ἔμαθον οἱ Νάξιοι τὴν εἰδησιν ταύτην καὶ ἤρξαντο παρεσκευαζόμενοι εἰς ἀμυναν. Ἦ Νάξος, ὑποτέλης τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ φαινόμενον, ἦτο πράγματι αὐτόνομος· ἐκ σεβασμοῦ ὁμοῦ πρὸς τὴν μητρόπολιν αὐτῶν ἀνέφερε πρὸς ταύτην τὴν ἀπόφασιν τῶν Μιλησίων· καὶ ἤθελεν ἐκζητήσει βοήθειαν παρ' αὐτῆς, ἂν δὲν ἐγίνωσκιν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι αἱ Ἀθῆναι, κοινὴ μητρόπολις αὐτῶν καὶ τῶν Μιλησίων, ἤθελον μείνει ἐκτός τῆς πάλης ταύτης.

Οἱ Νάξιοι ἐγκαίρως κατέγινον πρὸς ἀνόρθωσιν καταλλήλων ἀμυντηρίων τειχῶν, ἢ μᾶλλον πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ὑπαρχόντων· διότι τὸ πάλαι αἱ πόλεις ἕνεκα τῆς ἀτελείας τοῦ ἀλλολεθνοῦς ἢ διεθνοῦς ἢ ἔθνοπροθετοῦς ἢ ὅπως θέλετε τέλος δικαίου ἀνηκαζόμενοι νὰ ἀνθίστανται εἰς τὰς κατ' ἀλλήλων ἐκδρομὰς των καὶ τὰς ληστοπειρατείας τῶν Καρῶν, ἦσαν καλῶς τετοιχισμένοι ὀρύττουσαι καὶ τάφρους μεσόλοπας ἐν ὧρα ἀνάγκης καὶ ἄλλας πολλὰς μηχανὰς, αἱ οἱ σημερινοὶ μεταχρηματίζοντες οἰκειοιοῦνται ὡς ἐφευρέσεις αὐτῶν.

Ἦν τούτοις μεταξὺ τῶν Νάξιων ὄλιγοι ἦσαν οἱ μικρὸν γογγυσμὸν ἐκπέμψαντες ἐπὶ τῇ μελλούσῃ χάριν μιᾶς γυναικὸς τύχῃ. Ἐμελλον νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰς ἀλλοπροσάλλου; τοῦ πολέμου τύχας χάριν ἀρὰ γε τῆς Μιλησίας ἢ χάριν τοῦ Νάξιου συμπολίτου των; Ἰσοῦτον ἦτο ἀνεπτυγμένον παρ' αὐτοῖς τὸ λεπτόν τῆς φιλοτιμίας αἰσθημα, ὥστε νὰ ἀποδεχθῶσι πόλεμον πρὸς τὴν ἰσχυρὰν Μίλητον, χάριν τῶν νόμων τῆς ξενίας, χάριν μιᾶς γυναικὸς καταριθμηθείση; μεταξὺ τῶν Νάξιων συζύγων;

Αἱ περὶ πολέμου φημί ἐπενήργησαν παραδόξως ἐπὶ τοῦ ἡλικίου τῆς Νεαίρας. Ἦ μετὰ τοῦ στρατοῦ ἔλευσις τοῦ Ἰψικρέωντος, οἱ μέλλοντες νὰ θυσιασθῶσι συμπολιταὶ αὐτῆς καὶ τοῦ Προμέδοντος, ἢ ἄθλος ἐκδοσις τῆς ἀνίδου ταύτης πάλης, ἔθεσαν ἦδη εἰς ἐνέργειαν τὸ πρυβόλικόν τῆς συνειδήσεως, οὗ αἱ τύψεις ἐμελ-

λον νὰ ἀπευθυνθῶσι βροχηδὸν ἐπὶ τῆς τρυφερᾶς καρδίας τῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἐνθα ἐτέθη καὶ δι' ἑξοῦς σημειώσις περὶ ποιητῆς.

Ἦπειδὴ ἡ πηγὴ ἀφ' ἧς ἠντλήθη ἡ ἱστορία αὕτη δὲν ἀναφέρει τὸν ἀριθμὸν τῶν ναυτικῶν καὶ στρατιωτικῶν δυνάμεων, μεθ' ὧν οἱ Μιλησιοὶ κατήλθον εἰς Νάξον, ἀρκοῦμαι, ὡς ἀρκεῖται καὶ ὁ περὶ ταύτης διμιλίας, νὰ εἶπω ὅτι πολλοὶ ἦσαν οἱ κατελθόντες εἰς Νάξον καὶ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν πολυάριθμον καθὼς καὶ αἱ πολεμικαὶ μηχαναὶ· καθότι, χάρις τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ στρατάρχου Διογνήτου, ὑπῆρχεν ἔνδυμα κατὰ τῆς πόλεως τῶν Νάξιων εὐπεφυκὸς καὶ κατεσκευασμένον, ὡς μὰς πληροφορεῖ ὁ πολλοῦς περὶ πολλῶν πληροφορήσας Πλούταρχος.

Ὁ πόλεμος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐθεωρεῖτο τὸ οὐσιωδέστερον ἐπάγγελμα τῶν ἀνδρῶν καὶ εὐρὺ στάδιον ὀδῆς καὶ τιμῆς, ἐφ' οὗ ἀγωνιζόμενοι ἐλάμβανον ἢ τίτλον ἡρωϊκὸν ἢ θάνατον γλυκύν, Λεωνίδειον. Σπάνιοι, ὡς κομῆται ἀνεφαίνοντο οἱ Ἐφιᾶλται ἐν τῇ λαμπρᾷ χορείᾳ ἐκείνων τῶν περιλμπῶν ἀστέρων, ὧν ἡ ἀντανάκλασις ἀκόμη θαμβοῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. Στερούμενος τῆς πυρίτιδος ἦτις σήμερον δίδει πολλάκις τὴν νίκην εἰς ἀνάνδρους, ἀλλὰ πλουσίους, ὁ τότε πόλεμος ἦτο ἡ ἀμιλλα τῆς προσωπικῆς ἐξάστου ἀνδρείας, χάριν τῆς ὁποίας δὲν ἀντεμείβοντο μὲ παράσημα καὶ τίτλους ἀλλὰ μὲ τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἐαυτῶν συνειδήσεως. Ἐκρηγνυμένου πολέμου περὶ τιμῆς, ἢ διεκδικήσεως δικαιομάτων ἢ πατρίδος, μὲ ποῖον πρόσωπον νέος τις ζωηρὸς ἢ ἀνὴρ ἄλκιμος ἤθελε μείνει ἀργός; Ἦρκει ἀπαξ νὰ σαλπίσῃ ἢ σάλπιγγε τοῦ Ἀγαμέμνωνος ἵνα συναθροισθῶσι περὶ αὐτὸν αἱ εὐγενεῖς ἐκείναι μυριάδες, αἱ θυσιασθεῖσαι εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Τροίας πτολίεθρον· ἦρκει νὰ προσκαλέσῃ εἰς μάχην τοὺς Ἕλληνας ὁ Ἀλκιβιάδης ἵνα πλεύσωσιν εἰς Σικελίαν οἱ εὐτυχεῖς ἐκείνοι μαχηταί, τὰ θύματα τοῦ ἀκάρου ἐνθουσιασμοῦ. Τοῦτο ὁμοῦ δὲν ὑπεδείκνυνεν αἰμοχαρῆ διάθεσιν, ἀλλ'

ἦτο ἀπ' ἐναντίας ἡ ἱπποτικωτέρα κατ' αὐτοὺς διεξαγωγὴ πάσης ὑποθέσεως, φερούσης χαρακτηριστὰ προσβολῆς κατὰ τῆς τιμῆς ἢ τῶν δικαίων τῆς πατρίδος. Ἐμελλεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ στήσῃ τὴν ῥομφαίαν του ἐν Βαβυλῶνι, ἵνα ἐξοφλήσῃ παλαιούς λογαριασμοὺς μετὰ τῆς βαρβαρότητος, οὐχὶ ἵνα ἀδικήσῃ πρῶτος, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἵνα ἐν τοῖς γονίμοις ἐκείνοις πεδίοις τῆς Ἀσίας ἐνσπείρῃ τὸν ζεῖδωρον σπόρον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Οἱ Νάξιοι, ὧν τὸ εὐάριθμον ναυτικὸν εἶχεν ἀπελπισθῆ πάσης κατὰ τῶν Μιλησιακῶν τριήρων ἀντιστάσεως, ἀνεῖλκυταν εἰς τὴν ξηρὰν τὰς νῆας των προφυλαττομένας ὑπὸ τείλους ἰσχυροῦ.

Φθὰς ὁ Διόγνητος εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἀποσιδασθεὶς διέταξε τὴν ἀνέλκυσιν καὶ τῶν ἰδικῶν του πλοίων, ἐκλέξας τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐπικαιρωτέραν θέσιν. Κατὰ τὰ εἰθισμένα, μετὰ τὴν εἰς τινὰς θεοὺς θυσίαν, ἀπεστάλησαν πρὸς τοὺς Νάξιους οἱ κήρυκες τοῦ πολέμου, ζητοῦντες βαρυτάτην καὶ ταχίστην ἱκανοποίησιν, ἧς ἐκ τῶν προτέρων ἐγνώριζον τὴν ἀρνησιν. Ἐν τῷ Μιλησιακῷ στρατοπέδῳ εὐρίσκοντο ἦδη ὁ Ἰψικρέων, οἱ στενότεροι τῆς Νεαίρας συγγενεῖς καὶ οἱ πολλοὶ τοῦ Ἰψικρέωντος φίλοι καὶ ὀπαδοί.

Ἐν τούτοις ὁ συνετός Προμέδων, καίπερ βλέπων περὶ ἐαυτὸν πολυαριθμούς βραχίονας, ἐτοιμούς πρὸς πᾶσαν ὑπεράσπισιν αὐτοῦ τε καὶ τῆς Νεαίρας, μετὰ λύπης αισθανόμενος ὅτι ἔγινε παραίτιος σπουδαίων περιπλοκῶν, φοβούμενος μὴ ἢ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ διατριβῇ τῆς Νεαίρας ἐξογκώσῃ ἔτι τὴν ὀργὴν τῶν Μιλησίων, ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ τὴν πολυτίμον αὐτοῦ Νεαίραν ὑπὸ τὴν προστασίαν θεοῦ τινος, προστάτου τῆς πόλεως, ἕως οὗ εὐδοκήσωσιν οἱ Μιλησιοὶ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐκεῖ ἀφ' ὅπου ἦλθον. Ἐξέυρεν ὅτι καθεζομένη ἰκέτις εἰς τὸν ναὸν ἡ Νεαίρα ἔμελλε νὰ φρουρηθῇ ὑπὸ ἀδιατρήτων τειχῶν.

Ἦ ἀρχαία θρησκεία, καίτοι φέρουσα ἐν ἑαυτῇ ἀσχημίας τινὰς, εἶχεν ὁμοῦ καὶ τινὰ ἀγαθὰ, ὧν στεροῦνται ἄλλαι μεταγενέστεραι καὶ σεμνότεραι θρησκείαι. Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τὰς ἀρμονικὰς μολπὰς τοῦ Ὀρφέως καὶ τοῦ Δίνου, διαπλασθεῖσα ὑπὸ τῶν γλυκυτέρων τὴν ψυχὴν ἀνθρώπων, καταβιδάσασα καὶ πλησιάζασα τοῖς θεοῖς;

πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἐπόμενον ἦτο ὅτι ἔμελλε νὰ υἰοθετήσῃ καὶ προστατεύσῃ τὸν ἀνθρώπον μακρὰν πάσης διακρίσεως γένους ἢ χαρακτῆρος. Πᾶς ὁ καθεζόμενος ἰκέτης εἰς τὸν ναὸν αὐτῆς ἀπαλλοτριούτο παντὸς φόβου συλλήψεως, καὶ ἀνετείνετο θερμῶς πρὸς τὴν Θεόν. Ἦ χριστιανικὴ θρησκεία ἣτις δὲν περιέχει ὅμοιον φιλάνθρωπον θεσμόν, περιωρίσθη νὰ παραγγείλῃ εἰς τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῆς νὰ σέβωνται τοὺς ἐρχομένους εἰς μετάνοιαν· καὶ ἔλαβον ἐκ τούτου ἀδαιαν συγχωρήσεως καὶ θέσιν ἀγίου τὰ ἐξαμβλώματα ἐκείνα ἀπερλατρεύμενα ὑπὸ τὸ ὄνομα Μαρία ἢ Αἴγυπτιᾶ, Μαγδαληνῆ κλπ. Ὁ Προμέδων γινώσκων τὴν παράδοξον ἱερότητα μεθ' ἧς περιεβάλλετο ὁ ἰκέτης, πεποιθὸς ὅτι καταθέτει τὸν πολυτίμον του θησαυρὸν εἰς τὸ ἱερώτερον ἀσφαλιστικὸν κατάστημα, ἔφερε τὴν Νεαίραν ἰκέτιδα εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἐστίας.

Μετὰ πόσης λύπης εἶδεν ἡ Νεαίρα τὴν ἀνάγκην ταύτην τοῦ νὰ ἔλθῃ δίκην ἐνόχου δεσμώτιδος, νὰ καθήσῃ ἰκέτις, νὰ στερηθῇ τῆς παρουσίας τῶν γνωστῶν αὐτῆς καὶ συγγενῶν καὶ μεμολωμένη ἐν τῷ ἱερῷ νὰ κλαίῃ, ἵνα εἶπω οὕτω, τὴν τύχην τῆς, ἐξαγοράζουσα τὴν νεανικὴν τῆς τρέλαν διὰ μελλουσῶν ἀλγηδόνων. Ὁ Προμέδων τὴν ἐπεσκέπτετο συχνότατα εἰς τὸν ναὸν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο ἀνὴρ, ἐπειδὴ δὲν ἀνῆκε μόνον ἦδη εἰς αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα του, ἦτις χάριν τοῦ τολμήματος αὐτοῦ εἰσῆρχετο εἰς πολέμους καὶ πολιορκίας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀφιερῇ τὰς πολυτίμους ὠρας του πλησίον ἐκείνης. Ἀλλ' ὅτε ἔμενε μόνη ἡ Νεαίρα, ὅτε κατεμέτρει τὴν θέσιν αὐτῆς, ὅτε ἐφηντάζετο ὅτι ὀλίγον μακρὰν ἔξω τῆς πόλεως εὐρίσκετο ὁ Ἰψικρέων, ὁ τοσοῦτον ἀυστόλως ἐνέπαιξεν, ἔκλαιε καὶ διὰ τῶν δακρύων προσεπάθει νὰ δροσίσῃ τὴν ἐντὸς αὐτῆς ἀνάπτουσαν κάμινον τοῦ συνειδήτος. Ἐνδακρυσ ὑπελόγιζε τὴν θέσιν εἰς ἣν ἔμελλε ποτε νὰ εὐρεθῇ, ἂν συννητᾶτο μετὰ τοῦ πρώτου συζύγου τῆς καὶ τῶν ἀγαπησάντων ἄλλοτε αὐτὴν ἀγαθῶν συμπολιτῶν τῆς, ἐκκινησάντων μακρόθεν ὅπως ἀποπλύνωσι μεγάλην κηλίδα ἣν προσέτριψεν εἰς τὰς ὀθόνας τῆς συζυγικῆς εὐνῆς. Τὴν ἔτυπτε τὸ συνειδός! καὶ ἰδοὺ ἡ κόλασις, ἡ πραγματικὴ τιμωρία τῶν κακῶν!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Ἡ περι Δήλιον σύγκρουσις.

Ὁ Ἐρυθραῖος Διόγνητος, παρατάξας τὰς δυνάμεις του πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, διέταξεν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀρξίν του γενικὴν κατὰ τῶν Ναξίων ἐπιθεσίαν ὅπως μὴ δώσῃ καιρὸν προετοιμασίας πρὸς αὐτούς. Ἐνόμιζε βεβαίαν τὴν ἄλωσιν τῆς Ἑλληνικῆς ταύτης Σικελίας, ὡς νομίζουσι βεβαίαν λείαν τὸ ὑπουργικὸν χαρτοφυλάκιον ἅπαντες οἱ βουλευταί, καὶ προϋπέσχετο ταῖς στρατιώταις αὐτοῦ ἀφθονον σπονδὴν εἰς τὸν Διόνυσον μετὰ τὴν νίκην.

Ἡ ἡμέρα τοῦ πολέμου ἀνέτελλεν ἤδη. Ἡ Ἥως ῥοδινὴ καὶ δειλὴ, ὡς αἱ κόραι ἐν τῇ πρώτῃ ἐρωτικῇ συνεντεύξει, ἐσχημάτιζεν ἤδη ὠραῖον θέαμα περὶ τὴν νῆσον Δήλον. Ἐνθεν καὶ ἐνθεν ἐφαίνοντο αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου περιστεφόμεναι ὑπὸ μικτοῦ κυανοῦ καὶ ἐρυθροῦ χρώματος. Τὸ γλυκὺ τῆς ἡοῦ φῶς εἶχεν ἐπιχυθῆ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος· ἀλλὰ διατὶ δὲν ἤκούετο περὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα τῶν Ναξιακῶν ὄρεων, περὶ δὲ αἱ σκηναὶ τῶν Μιλησίων εἶχον στηθῆ, ὁ ἡδυπαθὴς τῆς πρωίας ψάλτης κορυδαλός; διατὶ δὲν ἐφαίνετο ἡ παιδρὰ ὑπολαῖς ἀναπνῶσα ἐπιχαρίτως ἀπὸ θαμνοῦ εἰς θάμνον; Εἶχε φοβίσει τοὺς μελωδοὺς ἐκείνους ὁ ἀσυνήθης θόρυβος τοῦ Μιλησιακοῦ στρατοπέδου, προετοιμαζομένου πρὸς μάχην; Ἐβλεπέ τις ἐν αὐτῷ γοργοῦς νεανίας κτενίζοντας ἀφελῶς τὴν μακρὰν αὐτῶν κόμην, εὐπρεπίζοντας τὰ ἀπὸ τῶν κεχρισμένων ἀορτῶν κρεμάμενα ξίφη, ἄνδρας ταχύποδας, μὴ δυναμένους νὰ ὑποφέρωσι τὰς στιγμὰς τῆς ἀπραξίας καὶ περιμένοντας μετὰ πόθου τὸ σημεῖον τῆς πάλης. Ἀλλὰ τίς εἶναι μετὰ τούτων ἐκεῖνος, οὗ τὸ σοβαρὸν πρόσωπον προδίδει ψυχὴν ὑπὸ πλημμύρας πνιγομένην αἰσθημάτων; Ἰδέτε αὐτόν! Ἰσραῖος τὴν δῆψιν γρῆφι πέριξ τοὺς μεγάλους αὐτοῦ ὀρθάλμους ἀπαστράπτοντας καὶ ζητοῦντάς τι μετ' ἀνυπομονησίας. Ὁ περίγυρος αὐτοῦ θώραξ, ὁ ποικίλος χιτῶν, ἡ ἐκ χαλκῶν ἐλασμάτων καλῶς κατεσκευασμένη ζώνη, προδίδουσαν ἄνδρα καλὸν ἀξίωμα ἐν τῷ στρατῷ κατέχοντα. Τὰ πρόσωπόν του παριστάμενον ἀνεγχείρητος παιδρότητας, ἐν

συσκιαζόμενον καὶ ῥυτιδούμενον ὑπὸ νεφῶν. Ἐπὶ τῶν εὐρέων αὐτοῦ ὤμων ἐξηπλοῦτο ὠραία βοστρυχώδης κόμη, ὅπερ παρ' Ὀμήρῳ τύπος Ὀλυμπιακῆς καλλονῆς; ἐλογίζετο, ἐνῶ ἡ φαλακρότης, ἡ σήμερον διπλωματικὴν καὶ σοβαρὰν ἐμφαίνουσα κεφαλὴν, Θεραϊτικὴ ἀσχημία καὶ Ἀθαντικὴ ἔξις ἐνομίζετο. Ἀλλὰ παρατηρήσατε καλῶς τὸν πολεμιστὴν ἐκεῖνον. Δύναται τις νὰ διακρίνῃ τὰς κινήσεις τῆς παλλούσης καρδίας του καὶ ἔξω τῶν λασιῶν αὐτοῦ στέρνων. Τίς ὄρμη, τίς πόθος κατακρατεῖ τὸν νέον τοῦτον πολεμιστὴν; Δυσυχὴ Ἰψικρέων, αἰσθάνεσαι ὅτι ἡ προσφιλὴς Σειρὴν τοῦ βίου σου εἰς βραχεῖαν ἀπόστασιν ἤδη τυρβᾶ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ξένου. Πρὸς τί σπεύδεις τοσοῦτον; τί θέλεις ποιήσει, ὅταν ἀπέναντι ἐκείνης ἀντιμέτωπος εὐρεθῆς; Θέλεις τὴν φονεύσει δι' ἐνὸς κεραυνοειδοῦς βλέμματός σου ἢ θέλεις τὴν συγχωρήσει; Τί σημαίνουν οἱ ἀμετροὶ οὔτοι παλμοὶ σου; Εἶναι ἡ ἐπικήδειος κωδωνοκρουσία τῆς ὑπομονῆς σου ἢ ἡ θουρεία τυμπανοκρουσία τῆς καρδίας σου, ἥτις μέλλει νὰ ἀναρρίχθῃ εἰς τὴν μεγάλην ταύτην πάλην; Ἀλλ' ὁ ἄλλος ἐκεῖνος ὁπλίτης, ὁ μεῖραξ ἐκεῖνος ὁ εἰς τὸ βάθος μιᾶς σκηνῆς τοῦ φασγάνου τὴν αἰχμὴν ὀξύνων μετὰ τσοαύτης σκέψεως; Ἀφῆκεν ἄρα φυγῶν τῆς Μιλήτου προσμιλές τι ἀντικείμενον; Μὴ νοσαλγία τὸν τήκη; Δαυῖδ τὴν ἡλικίαν ἀλλὰ Γολιάθ τὴν καρδίαν, εὐπατρίδης καὶ παιδιόθεν τὴν γλυστερὰν βαδίσας ὁδὸν τοῦ ἔρωτος, εἶχεν ἐμπλεχθῆ εἰς τὰ δίκτυα ἅπερ τῷ εἶχε στήσει ἡ Νέαιρα. Τὴν εἶχεν ἀγαπήσει. Εἶδε μεθ' ὑπομονῆς τὸν μετὰ τοῦ Ἰψικρέοντος γάμον τῆς, ἀλλὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ξένου ἀρπαγὴν τῆς δὲν ἠνείχετο. Ἐπόθει νὰ προσέλθῃ νικητὴς πρὸ αὐτῆς καὶ νὰ ἐξοφλήσῃ διὰ τούτου ὅ,τι παρ' αὐτῆς μειδίαμα γλυκὺ εἶχεν ἄλλοτε λάβει. Ἀλλ' ἡ σάλπιγξ ἤδη ἤχει συναθροιστήριον. Οἱ πρόσκοποι ἀποστέλλονται καὶ οἱ παλμοὶ τοῦ Ἰψικρέοντος πολλαπλασιάζονται.

Ἐν τούτοις οἱ Νάξιοι δὲν ἔμενον ἀπροπαρασκευοί. Ὀπλισθέντες οἱ ἀλκιμώτεροι αὐτῶν εἶχον καταλάβει τὰ ἐπικαίρα μέρη χωρικοὶ ὀρεοίβιοι, καρτερικὰς καρδίας εἰς στέρνα λάσια ἐγκλείοντες, εἶχον ταχθῆ εἰς τὰς τάξεις τῶν Ναξίων, πρὸς οὓς εἶχον προσέλθει καὶ ἄρκετοὶ τῶν πλη-

σιοχώρων. Ὁ ἰκανώτερος τῶν ὀπλιτῶν εἶχεν ὀρεσθῆ ἀρχηγὸς αὐτῶν καὶ ὁ δῆμος εἶχε μεριμνήσει σωφρόνως περὶ ζωοτροφῶν καὶ ὕδατος, ἵνα ἐν καιρῷ πολιορκίας μὴ στερηθῶσι τοιούτων.

Ἡ πόλις, ἂν καὶ ἀπέιχε τοῦ στρατοπέδου ἰκανὴν ἀπόστασιν, ἠδύνατο νὰ ἐπιβλέπῃ τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ Διόγνητος ἐνωρὶς εἶχε καταλάβει τὸ χωρίον Δήλιον, ὅπου κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην μνημονεύομενον ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου εἶχον στήσει τὰς σκηνὰς των οἱ Μιλήσιοι μέχρι τῆς διαλύσεως τῆς πολιορκίας.

Ὁ Προμέδων ἐπιλοτιμήθη νὰ ταχθῆ μετὰ τῶν πρώτων μαχητῶν, οὓς καὶ διηύθυνε.

Περὶ τὸ χωρίον Δήλιον εἶχον συγκρούσθῃ ἀλλὰ μετὰ μικρὰν ὑποχώρησιν τῶν Ναξίων προδάντες οἱ Μιλήσιοι εὐρέθησαν πρὸ ἐπιφόδου τάφρου, μεθ' ἧς ἀναγκάσθησαν μετὰ τινὰς ζῆμίας νὰ ὑποχωρήσωσι. Κατάσκοποι οὓς εἶχον στείλει καὶ εἰς ἄλλα μέρη εἶχον ἐπνέθει παρὰ τῷ Διογνήτῳ, παριστάνοντες δυσάλωτα τὰ τείχη τῶν Ναξίων τὰ διὰ πολλῶν τάφρων περιφρουρούμενα. Ὁ Διόγνητος σκεφθεὶς μετὰ τῶν ὑπαρχηγῶν ἀπεφάσισε νὰ ἀναβάλλῃ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τὴν μάχην, ἐξαδυνατῶν διὰ πολιορκίας τοὺς ἐναντίους.

Ἐβλεπέ τις ἐν τῇ παρὰ τὸ Δήλιον συγκρούσει τῶν στρατιωτῶν τὴν μανιώδη ἐπιθυμίαν τοῦ Ἰψικρέοντος ζητοῦντος τὸν κηλιδῶσαντα τὴν συζυγικὴν του εὐνήν Προμέδοντα ἔνθ πληγῆ διὰ μυρίων πληγῶν τὰ στέρνα αὐτοῦ, ὡς ὁ Βροῦτος τὰ τοῦ Καίσαρος πύσαντος καὶ ὑβρίσαντος τὴν τρυφερὰν τῶν ἔθνων ἐρωμένην, τὴν περικαλὴ Ἐλευθερίαν. Ἀγρίως περιστρέφον τὸ βλέμμα ὁ ἐρωτόβλητος Μιλήσιος, ἐξεζήτηε ὡς λύκαινα τὸν ἀρπαγα τῶν λυκιδέων τῆς, ἐκεῖνον, πάλλων τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ ὄφρυ, καὶ ἐκπέμπων βροντώδεις καὶ πτερόεντας λόγους πρὸς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

Ἦτο ἀληθῶς Ὀμπρική σκηνή, χρῆζουσα ὀμπρικής γραφίδος. Μακρόθεν οἱ μὴ λαβόντες μέρος εἰς τὴν μάχην νησιῶται ἐβλεπον μετὰ παλμῶν τὰ συμβαίνοντα ἐπερίμενον νὰ διακρίνωσι τὸν Προμέδοντα, ἐρχόμενον εἰς χεῖρας μετὰ τοῦ Ἰψικρέοντος καὶ ἀναδεικνύμενον ὄχι θηλυδραὶν Πάριν, ἀλλὰ θεοεικέλον ἔκτορα. Ἡ ἐπ' ὀλί-

γον διαρκέσασα ὑποχώρησις τῶν συμπολιτῶν τῶν τοὺς ἐνεποίησε τρόμον, καταστρέψαντα ἢ μᾶλλον μετατραπέντα εἰς χαρὰν ἅμα τῇ ὑποχώρησει τῶν πολεμίων.

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμήν συνεκροτεῖτο ἡ περὶ τὸ Δῆλιον πάλη, ἄλλη πάλη, πάλη διαρκῆς αἰσθημάτων, ῥίπτουσα ἀντιβελῶν παλμοὺς ἤχηρους συνεκροτεῖτο ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Νεαίρας, ὡς θελομεν ἀμέσως ἰδεῖ.

Ἄς ἴδωμεν ἡ μικρὰ ὡς πρὸς τὴ σῶμα, ὡς τὸ Βατερλώ ὡς πρὸς τὴν Εὐρώπην, καρδία τῆς Νεαίρας, εἶναι τὸ πεδίον ἐκεῖνο, ἐφ' οὗ μέλλει νὰ συγκροτηθῇ καὶ αὖθις ἡ πεισματωδέστερα τῶν αἰσθημάτων μάχη. Κατάλληλος πεδιάς ὑγραθεῖσα διὸ τῶν δακρῶν, ὡς ἡ τοῦ Βατερλώ, ἡ ὑγραθεῖσα διὰ τῆς μοιραίας ἐκείνης βροχῆς τῆς διασωσάσης τὴν Εὐρώπην ὑπὸ τοῦ Ναπολεοντέλου κατακλυσοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Συνέχεια τῆς διλήξον σημειώσεως
περὶ ποιητικῆς.

Ἡ γόνισσα ὠραιότης, ἡ βραχεῖα τυραννία, ὡς τὴν ἀπεκάλει ὁ Σόλων, ἡ σιωπηλὴ εὐγλωττία, ὡς τὴν ἐβάπτισεν ὁ Θεόφραστος, τὸ προνόμιον τῆς φύσεως, ὡς τὴν ἀνέγραψεν ὁ Πλάτων, ἡ καλλιτέρα σύσασις, ὡς τὴν ἐνόμιζεν ὁ Διογένης, ὁ μεταμορφωθείς διάβολος, ὡς τὴν νομίζουσι τινὲς Νεαπολιτανοὶ καλόγηροι, καὶ ὀξάνθρωπισθεὶς ἄγγελος, ὡς τὴν ἀποθεοῦσιν οἱ ῥωμαντικοὶ, προώρισται νὰ ἐξασκῇ παράδοξον ἐπιβροχὴν ἐπὶ τῶν καλογῆρων καὶ κληρικῶν πάσης ἐποχῆς καὶ παντὸς ἔθνους. Καὶ ὁ λόγος τούτου εἶναι προσιτὸς καὶ εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν τῶν μὴ φορούντων τὸ ῥάσον. Φαίνεται ὅτι οἱ ἱεροφάνται οὗτοι συνειθίσαντες νὰ βλέπωσιν ὠρατὰ ἀπεικονίσματα ἀγγέλων καὶ Μαγδαληνῶν, ἢ Ἀφροδιτῶν καὶ θεαινῶν ἐν ταῖς ναοῖς, προσκολλῶνται πάντοτε πρὸς τὰ ὁμοιάζοντα τούτοις, ἐκ θεοῦ πάντως οὐδασμοῦ, κλινόντες σεμνῶς τὸ γόνυ πρὸ αὐτῶν. Καὶ παρὰ μὲν ταῖς ἀρχαίαις ὁ σεβασμὸς οὗτος ἦτο ἀγνός, ὡς τὸ πλατωνικὸν αἰσθημα, παρὰ δὲ τοῖς τοῦ μεσαιώ-

νος, ἀκάθαρτος, ὡς αἱ χεῖρες τῶν ἱεροξεταστῶν. Τὸ συμπαθὲς βλέμμα, ἕπερ σεμνῶς ἐρρίψεν ἐπὶ τῆς Νεαίρας ὁ ἱερεὺς τῆς Ἑστίας μᾶς δίδει πᾶσαν ἐγγύησιν περὶ τῶν ἀγνῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων πρὸς τὴν πάσχουσαν καλλονὴν. Ἐὰν ὁμοῦς ἐπραττε τοῦτο αἰῶνάς τινας μετὰ ταῦτα, ἐὰν εἰς ἱεροξεταστῶν κατέφευγεν ἱερὸν ἄσυλον;

Πρὸς τὸν ἀρχαῖον ἱερέα ἡ Νεαίρα ἦτο θεαίνα πάσχουσα πρὸς τὸν ἱεροξεταστὴν θὰ ἦτο λαία χρήσιμος πρὸς χαμερπὴ πάθη. Ὁ ἀρχαῖος ἱερεὺς ἦτο φιλόκαλος ἑλάτρευε πᾶν μέγα καὶ ὠραῖον ὁ ἱησοῦτης ἦτο Ἐφιάλης ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς ἀρετῆς καὶ καλλονῆς. Ὁ ἱερεὺς τῶν Ὀλυμπίων, ἐὰν εἶχε καιρὸν καὶ μέσα ἤθελε τρέξει πανταχοῦ, ἤθελε νομισθῆ εὐτυχῆς, ἐὰν ἐμάνθανε τι ἐδογματίζεν ὁ Βούδδας εἰς τὸν *Λωτὸν τοῦ καλοῦ νόμου*, τί ὁ Ζοροάστρης εἰς τὴν *Νασκαὶ καὶ Ζένδ-Ἀβέσταρ*, τί ἐδίδασκον οἱ Βραχμᾶνες εἰς τὰ *Βέδας* καὶ τοὺς νόμους τοῦ *Μαροῦ*. Ἄλλ' ὁ κληρὸς τοῦ Μεσαιῶνος εὐχαριστούμενος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν *Capitoli del fogno* τοῦ Ἰωάννου *Della Casa*, εἰς τὰς ὁμιλίαις τοῦ σεμνοῦ Ἐλβαλ, τοῦ Βερνίσκ καὶ λοιπῶν ῥασοφόρων Πωλδε-Κόκων, ἀν ἠδύνατο ἤθελε σύμψασαν τὴν ἀνθρωπότητα πνίξει εἰς τὴν κλίνην τῶν ὀργίων. Φαντασθῆτε ἀν εἰς τὸ ἱερὸν ὄπου κατέφευγεν ἤδη ἡ ὠραία Μιλησία, εὐρίσκετο ἀσεμνός τις καὶ μανιακὴ φύσις τῶν μέσων χρόνων! Τί θὰ συνέβαινε; Δυστυχεῖς ἢ εὐτυχεῖς καλογραφαί, πῶς σῶζετε τὴν ψυχὴν σας εἰς τὰ μοναστήρια!

Ὁ ὑπομονητικὸς ἀναγνώστης ἄς λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι θὰ ἀπαντᾷ πολλὰς τοιαύτας παρεκβάσεις διότι προκειμένου περὶ τῶν τυχῶν μᾶς ὠραίας πᾶσα μικρὰ παρέκβασις σχολιάζουσα ἢ ἄλλως συδεομένη μετὰ τῆς διηγήσεως δὲν εἶναι ἀπὸ σκοποῦ. Πρέπει λοιπὸν νὰ γνωρίζῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἡ Νεαίρα, τεθείσα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἑστιᾶδος, ἐτέθη συγχρόνως ὑπὸ τὴν παρήγορον σκέπην τοῦ πρὸς αὐτὴν ἀγνῶς συμπαθήσαντος ἱερέως. Ἀλλ' ἐπισκεφθῶμεν ἤδη τὸν ναὸν τῆς Ἑστίας.

Εἶναι ἐσπέρα. Ὁ θόρυβος τῆς περὶ τὸ Δῆλιον μάχης κατηνάζετο διότι ἐπαυθόντων τῶν μαχητῶν κεκμηκότων ἐκ τῆς μάχης, ὁ ὕπνος ἐμέλλε νὰ ἐπιχυθῇ ἐνῶπιον ἐπὶ τῶν κλινῶν καθότι καὶ

πᾶσα ὑπόψια αἰφνιδίου ἐρομήσεως τῶν Μιλησίων κατέπαυσεν ἅμα ἐγνώσθη ὅτι περιεστάλησαν ἀπνηδικότες καὶ ἐκεῖνοι εἰς τὰς σκηνὰς αὐτῶν. Ἡρεμία βασιλεύει ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἑστίας. Τὸ τρέμον φῶς τῶν λυχνιῶν καθιστᾷ μελαγχολικώτερον τὴν ἡρεμίαν ταύτην. Ἀλλὰ τίς εἶναι ἐκεῖνη ἢ εἰς τὸ βάθος τοῦ ἱεροῦ δώματος περιτρέφουσα περιφόβως τοὺς ὀφθαλμοὺς; Αἱ λάμψεις τῶν ὀφθαλμῶν τούτων καταβάλλουσι τὰς τῶν λυχνιῶν. Ὅπισθεν τῶν γυναικείων ὀμμάτων ἐνυπάρχει ἱερὰ φλόξ, καθιστώσα πολλάκις διαυγῆ καὶ αὐτὰ τὰ στήθη, ὀπόθεν φαίνεται αἰγλήεσσα ἡ ψυχὴ. Ἄλλ' ὅταν λείψῃ τὸ ἔλαιον ταύτης τῆς φλογός; Λίθος ἄψυχος πλὴν καὶ σεβαστός θέλει καταστῆ ὁ ὀφθαλμὸς ἐκεῖνος, ὡς ἡ Πινύξ ἀφ' οὗ ἐλείψεν ὁ Δημοσθένης. Εἶναι ἡ Νεαίρα ἡ περιστρέφουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ὑπνοβάτις. Καλλονὴ πάσχουσα εἶναι ἀξία συμπαθείας καὶ σεβασμοῦ, ὡς εἶναι ἀξία σεβασμοῦ τεθραυσμένη τις Ἀφροδίτη τοῦ Φειδίου ἢ συντετριμμένη στήλη τοῦ Παρθενῶνος.

Ἡ Νεαίρα ἐδάκρυεν. Ἐκείνην τὴν στιγμήν δὲν ἦτο, οὔτε γυνὴ τοῦ Ὑψικρέοντος, οὔτε Νεξία, ἦτο σύνευνος τοῦ Προμέδοντος. Ἐδάκρυε καὶ τὸ δάκρυ ἐκεῖνο ἦτο μετανόιας δάκρυ καὶ φόβου, δάκρυ γυναικὸς, ἐξ ἐκείνων δηλαδὴ τὰ ὁποῖα σπανίως ἢ ποτὲ ἀναβλύζουσιν ἐξ ἀνδρικῶν ὀφθαλμῶν. Πρὸς τί ἔκλαιεν; — Ἡ γνῶσις τὸ μέλλον, ἐτύπτετο ὑπὸ τοῦ συνειδήτους διὰ τὸ παρελθὸν καὶ ὑπέφερε τοὺς γαμψοὺς ἄνυχας τοῦ παρόντος. Περιέμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἀνοιχθείσης τῆς θύρας νὰ ἴδῃ εἰσορμῶντα τὸν Ὑψικρέοντα ἢ φερόμενον ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ τραυματίαν τὸν Προμέδοντα.

Ἀλλ' ἤδη ἀνηγέρθη εἰσελθόντος τοῦ Προμέδοντος, ὡς ἀνεγείρεται ἐξαίρνης ὁ ὑπὸ ἐφιάλτου πιεσθεὶς καθ' ὕπνον. Ἡ εὐειδὴς μορφή τοῦ νεοῦ Νεξίου κατηύνασε τὴν ταραχὴν τῆς καὶ λόγοι ἤρχισαν θωπευτικοὶ νὰ ἀμείβωνται μετὰ αὐτῶν. Ἡ Μιλησία ἰκέτις παρετήρει περιφόβως τὸν ἐπανελθόντα μαχητὴν, φοβηθεῖσα μὴ ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ κατωπρίσθη ἀγρίως ἢ μορφή τοῦ πρώτου αὐτῆς συζύγου. Ἐν τούτοις ἤλθε στιγμή καθ' ἣν ἡ Νεαίρα ἀνεμνήσθη συμπαθῶς τοῦ Ὑψικρέοντος καὶ ἤθελεν ἐρωτήσῃ τὸν πλησίον τῆς μαχη-

τὴν περὶ ἐκεῖνου ἀν τὸν εἶδεν ἐν τῇ μάχῃ, ἀλλ' ἀνεχαιτίσθη ἕνα μὴ ψυχρὴν τὸν ἐρωτώμενον. Μετὰ πολλὰς παρηγόρους ὁμιλίας ἀπεκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκεῖνην, ἀλλ' ἐκοιμήθη τὸν ὕπνον ὃν μόνοι οἱ εἰς τὴν θέσιν τῆς ἐλθόντες κοιμοῦνται.

Πῶς δὲ θὰ ὀνομάσῃ τις ἀνάπαυσιν τὸν ὕπνον ἐκεῖνον ἐν ᾧ ἐγρηγορεῖ ἡ ψυχὴ διανοεῖται; ἐν ᾧ ἡ συνειδήσις σφυριλατεῖ ἀγρύπνως τὰς λόγους τῆς; Ὑπάρχει ἄλλη τις τοῦ ἀνθρώπου ἀνάπαυσις, ὑπάρχουσι στιγμαί, καθ' ἃς ἡ νάρκη νεκρικὴ, ἀναισθησίᾳ λιθίνος κατακρατεῖ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ λίθαργος οὗτος εἶναι προτιμότερος τοῦ τετραγμένου ὕπνου.

Ὁ ἀναγνώστης ἄς μὲ συγχωρήσῃ διατρέχοντα πολὺ περὶ τὴν Νεαίραν. Ἄς μὴ ἀποσπασθῶμεν ἐνωρὶς τῆς ὠραίας Μιλησίας. Ὄταν εὐρίσκαται τις πλησίον ὠραίας καὶ ἀν ἀδολεσχῇ δὲν εἶναι πολὺ κατηγορητέος. Τὴν Νεαίραν μετ' ὀλίγον δὲν θὰ βλέπωμεν. Νέος ἀστὴρ, ἐπίσης τηλαυγῆς καὶ ὠραῖος, θέλει ἐπισκιάσει τὸν σβεννύμενον ἀστὴρα τῆς Μιλήτου, ὅστις ἐν τούτοις δὲν θὰ παύσῃ νὰ ἦναι ὁ κυριωδέστερος μοχλὸς τῆς παγίδος ἐκείνης, τῆς πλασθείσης ὑπὸ τῆς σαρκαστικῆς εἰμαρμένης πρὸς παγιδευσιν ἀνθρωπίνων θυμάτων. Ἡ Νεαίρα εἶναι ἡ ἡρώς τοῦ δράματος, ἀδιάφορον ἀν ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτοῦ δὲν ἐμφανίζεται πολὺ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἢ δὲν ὁμιλῇ. Ὁμοιάζει τὸν Ἀμλέτον τοῦ Σκαπύρου, ἀφανῆ κατ' ἐπιφάνειαν ἤρωα τοῦ δράματος καὶ ἐν τούτοις πράγματι μοχλὸν αὐτοῦ. Ἡ Νεαίρα ὅτι προσεπάθει ν' ἀποφύγῃ ἐν ἐγρηγόρει, καθ' ὕπνου ἀπῆντησε. Τὰ θύματα τὰ πισόντα εἰς τὴν περὶ τὸ Δῆλιον μάχην, ὁ Ὑψικρέων μὲ τὴν κηλίδα του, οἱ συγγενεῖς τῆς αἰσχυνόμενοι καὶ ὀλοφυρόμενοι, πάντα ταῦτα ἐπληττον τὴν τρυφεράν, ὡς ἡ νηπιότης, καρδίαν τῆς Μιλησίας, καλὴ καὶ αὐτὴ ἀπόδειξις ὅτι ἡ συνειδήσις εἶναι αὐτόκλητος δικαστὴς καὶ τιμωρὸς τῆς παρανομώσεως ψυχῆς, ἔχων ποινὰς βαρυτέρας ἴσως τῶν ὑπὸ τῶν ποινικῶν νόμων ὀριζομένων. Ποία ποινὴ ἤθελεν εἶσθαι ἀξία διὰ τὸν Νέρωνα, τὸν σφάζοντα τὴν μητέρα του Ἀγριππίνην, τὸν Σενέκαν, τὸν ἀδελφόν του Βρεττανικόν, τὴν σύζυγόν του Ὀκταβίαν, τὴν Ποππίαν καὶ... τόσους ἄλλους; Ὁ θάνατος; ἀλλὰ θάνατον κατα-

λογίζει ὁ ποινικὸς νόμος καὶ εἰς φονέα ἑνὸς μόνου ἀτόμου, εἰς δράστην ἔτι ἐλαφροτέρου ἀδικήματος. Ἡ ζωὴ, τὰ ὄνειρα, ἰδοὺ ἡ ποινὴ, ἰδοὺ τὸ συμβλητὸν καὶ σύμμετρον τῆς ποινῆς. Οἱ μυκηθμοὶ τοῦ Νέρωνος ἐνυπνιαζομένου, ὅμοιοι πρὸς μυκηθμοὺς ὑφαιστίου, ἐδήλουν τὸν ἀναβρασμὸν τοῦ ψυχικοῦ ὑφαιστίου. Τὰ δικαστήρια τοῦ Βυζαντίου τὰ μὴ καταδικάσαντα τοὺς αὐτοκράτορας Κώνσταν καὶ Κωνσταντῖνον, ὡς φονεῖς τοῦ ἀδελφοῦ καὶ υἱοῦ των εἰς θάνατον, ἀκουσίως ἐτιμώρησαν λισιτελέστερον αὐτοὺς, διότι ἐκ τῆς ἱστορίας μαθαίνομεν ὅτι ἡ ζωὴ εἰς τοὺς περισσοτέρους Βυζαντινοὺς μονάρχας καὶ φονεῖς εἶχε καταστῆ αὐτόχρημα κήλασις. Ἀλλ' ἴσως ἀπορήσῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι προκειμένου περὶ Νεαίρας φέρω παραδείγματα ἀπαισιῶν ἢ κκούργων ἀνδρῶν, ὡς ὁ Νέρων κλπ. Ἀλλ' ἡ πρόθεσίς μου δὲν εἶναι νὰ παραλληλίσω αὐτοὺς πρὸς ταῦτα διότι βεβαίως τοῦ Νέρωνος ἡ σιδηρὰ καρδιά, ἵνα αἰσθανθῆ τὴν αἰχμὴν τῆς συνειδήσεως, ἔπρεπε νὰ ἔχη ἀνάλογον λήγην πρὸς τραυματισμὸν αὐτῆς. Καρδίαὶ ὅμως εὐθραυστοὶ καὶ περιπαθεῖς, ὡς ἡ τῆς Νεαίρας, ἀρκεῖ μικρὸν νὰ νυγῶσιν, ἵνα αἰσθανθῶσι ὀριμῆς πόνους.

Ἡμέρας τινὰς μετὰ ταῦτα, φήμη διεδόθη ὅτι αἰφνιδίως ἤθελον ἐπέλθει οἱ Μιλησιοὶ κατὰ τῆς πόλεως. Ὁ στρατηγὸς Διογνήτος βιαζόμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, βαρυνομένων ἐν τῇ ἀπολέμφῃ ἀπραξίᾳ, καίτοι πάντα τὰ μέσα τῆς εὐζωίας ποριζομένων διὰ τῶν Μιλησιακῶν τριήρων ἐν ἀνέσει, ἀπεφάσισε καταλαβὼν τὸ Δήλιον νὰ ἀποκλείσῃ στενῶς τοὺς ἐν τῇ πόλει. Οἱ Νάξιοι ὅμως, οἵτινες τὴν ἀπραξίαν τοῦ ἐχθροῦ εἶχον ὑπολάβει ὡς βχθυμίαν καὶ δειλίαν νέαν ἀνακτῆσαντες, ὡς

ἄνταφοι δύναντιν περιέμενον τὸν ἐχθρόν. Ὁ Προμέδων βλέπων τὰς ἀποτυχίας τοῦ ἐχθροῦ καὶ μὴ φοβούμενος ταχίστην τινὰ καταστροφὴν ἐπανεφέρει τὴν Νεαίραν ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἑστίας εἰς τὰ πατρικὰ δώματα.

Ἡ ἐπίθεσις τοῦ Διογνήτου καὶ πάλιν ἀπέτυχεν, ἀλλ' ἡ ἀποτυχία αὕτη ἐμελλε νὰ τὸν ὠφελήσῃ, διότι ἐνθαρρυνθέντες οἱ Νάξιοι κατέλαβον ἐπὶ ζήμια των καὶ πάλιν τὸ χωρίον Δήλιον, ὅπερ ἦτο πρὸς τοὺς Μιλησίους ὅτι τὸ Μαλακῶφ τῆς Κριμαίας πρὸς τοὺς συμμαχικοὺς στρατοὺς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'.

Τὰ τρόπαια τοῦ Διογνήτου.

Ὁ ἐπελθὼν ἐξαίφνης χειμὼν, ὁ ὀρμητικὸς ἄνεμος ὁ ἀπειλῶν νὰ κερματίσῃ τὰς σκηνὰς τοῦ Μιλησιακοῦ στρατοπέδου ἠνάγκασε τοὺς ὀπλίτας νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ Διογνήτου τελευταίαν τινὰ ἀπόφασιν καθότι καὶ ἕνεκα τῶν τρικυμιῶν παρεκωλύοντο κατὰ τὸν πλοῦν αἱ φορτηγίδες ὀλκάδες τῶν Μιλησίων, αἱ κομίζουσαι εἰς αὐτοὺς τὰς ζωοτροφίας. Ἡ ἀπόφασις ἐγένετο ἡ ἡμέρα ὠρίσθη καὶ πρὶν ἢ ὁ ἥλιος φανῆ διαχέων τὰς χρυσερῦθρους ἀκτῖνας του, ὁ Μιλησιακὸς στρατὸς παρετάχθη πρὸ τῆς πόλεως ἀπειλῶν δῆωτιν καὶ ὀλεθρον. Ὁ ὀρμητικὸς ἄνεμος ἔφερε μακρὰν τὴν ἠχὴ τῶν θουρείων σαλπισμάτων εἰς τὴν πόλιν καὶ οἱ Νάξιοι παρατεταγμένοι πρὸ τῶν τειχῶν ἠλπίζον νὰ ἀποδιώξωσιν ἐκ νέου τὸν ἐχθρόν.

(ἀκολουθεῖ.)

T. ΑΜΠΕΛΑΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Πῶς διατηρεῖται ὁ ἔρωσ. — Περικλῆς Κυργούσιος. — Ὅτι τὸ πᾶν αἰσθητὸν ἐν τῇ φύσει. — Περὶ Ζατρίκιου. — Ὁ κόμης Οὐγολίνος. — Ἀντιόχεια. — Ἡ Ἑλένη τῆς Μιλῆτου.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ.

Παρισίων Δράματα ὑπὸ Πονσὼν Τερράϊλ, μετάφρασις Κ. Παρδαλάκη καὶ Α. Γ. Σκαλίδου, τόμοι τρεῖς. Τιμῶνται δραχ. 30.

Ἄγγελος Πιτοῦ ὑπὸ Α. Δουμᾶ, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου. Τιμᾶται δραχ. 10.

Κόμισσα Σαρνὺ (συνέχεια τοῦ Ἄγγελου Πιτοῦ), ὑπὸ Α. Δουμᾶ, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου. Τὸ μυθιστόρημα τοῦτο ἀπαρτίζει τόμους τέσσαρες. Μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν δύο τόμοι. Τιμὴ ἐκάστου τόμου δραχ. 7 1/2.

Αἱ Διάσημοι Δίκαι. — Λουδοβίκοι ΙΣΤ', ὑπὸ Φουκιέ, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου, τύποις Περρὴ Βαμπᾶ, τιμᾶται διὰ μὲν τὰς Ἀθήνας δραχ. 1,50, διὰ δὲ τὰς ἐπαρχίας 1,75.

Περίπλους καὶ περιήγησις τῆς γῆς, ὑπὸ Ἰακώβου Ἀραγῶ, μετάφρασις Δ. Πανταζῆ, τύποις Περρὴ Βαμπᾶ, τόμος Α', τιμᾶται δραχ. 8.

Οἱ τρεῖς σωματοφύλακες, ὑπὸ Α. Δουμᾶ, μετάφρασις Γ. Καμπούρογλου, ἔκδοσις νέα τῶν καταστημάτων Περρὴ Βαμπᾶ. Ἐκδίδονται κατὰ τομίδια ἕκαστον τῶν ὁποίων τιμᾶται δραχ. 1,50.

Γεώργιος Ζαλοκώστας, ὑπὸ Σ. Π. Λάμπρου Ἰππειώτου, τύποις Μηλιάδου. Τιμᾶται δραχ. 2,50.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Οἱ προμηθεύοντες ὃ συνδρομητὰς εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην προπληρώνοντας τὴν ἑτησίαν συνδρομὴν τῶν λαμβάνουσιν ἐπὶ ἓν ἔτος αὐτὴν δωρεάν.

Οἱ ἀλλάσσοντες διαμονὴν συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ εἰδοποιῶσιν ἐγγράφως τὴν διεύθυνσιν περὶ τούτου, ἵνα γνωρίζῃ ποῦ πρέπει νὰ στέλλῃ τὰ φυλλάδια· εἰ δὲ μὴ τὰ ἀπολεσθέντα ἀναπληροῦνται ἀντὶ λεπτῶν 50 ἕκαστον.

ΟΥΔΕΙΣ τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις γίνεται συνδρομητῆς, ἀν δὲν πέμψῃ συγχρόνως τῆ αἰτήσεως καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἑτησίας συνδρομῆς.

ΠΑΣΑ ἐπιστολὴ μὴ ἀπηλλαγμένη ταχυδρομικῶν τελῶν εἶναι ἀπαράδεκτος.

Αἱ ἐπιστολαὶ ἐπιγράφονται οὕτως :

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδ. συγγράμ. « Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη. »

Εἰς Ἀθήνας.

Αἱ περιέχουσαι χρήματα ἐπιστολαὶ πρέπει νὰ στέλλωνται ἐπὶ συστάσει.

Ὅσοι τῶν ἐν Φιλιππουπόλει Κ. Κ. Συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι βιβλίον τι ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ σημειουμένων καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ὑπαρχόντων βιβλίων, ἃς ἀποτείνωνται πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις διαμένοντα φίλον ἡμῶν καὶ συνεργάτην Κ. Λάμπρον Παναγιωτόπουλον, συνοδεύοντες, ἂν εὐαρεστῶνται, τὴν αἴτησιν αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου.